ఓం

దివ్యజ్ఞానసారము

చిట్టిమూరు రామయ్య, బి. ఏ., ఎల్. టి., చే రచితము

రెండవకూర్పు.

వసంత ఇన్‌స్టిట్యూట్ వారిచే ప్రచురితము
1937

పీఠిక

'దివ్యజ్ఞానదీపిక' అను మాసపత్రిక ప్రారంభమైనది మొదలు అప్పుడప్పుడు ఆ పత్రికయందు బ్రహ్మవిద్యావిషయములగు వ్యాసములు పెక్కులు వ్రాసియుంటిని ఆ వ్యాసముల కొన్నింటిని పుస్తకరూపముగ ముద్రించిన పెక్కండ్రకు చాల ఉపయోగముగ నుండునని పాఠకమహాశయులు కొందరు పలుమారు కోరుటవలన, వానినొక్కటిగ చేర్చి, కొన్ని క్రొత్తగానుపన్యాసములను సైతముచేర్చి యీ చిన్నపుస్తకము ప్రచురము చేయబూనితి.

ఇందలి వ్యాసములు వేర్వేరుగ విశేష కాలవ్యవధితో వ్రాయబడియుండుటంబట్టి కొన్ని మూలాంశములు, పునః పునః వ్రాయవలసియుండెను. ఇపుడు గ్రంథరూపముగ నొకచో ముద్రించినపుడు ఆ విషయములు విశేషపునరుక్తిగ దోచును. అయినను, ఆ విషయములు తిరిగి తిరిగి చదువుట ద్వారా మనస్సున నాటదగిన విషయము లగుటచేతను, ఆ యా వ్యాసములు చదువునపుడు సందర్భమునకు ఉచితముగ నుండుటంబట్టియు, వాని నట్లే యుంచితిని. చదువరులు ఆమోదించి మన్నింతురని ప్రార్థన.

ఇందు "అదృశ్యసహాయులు" అను శీర్షికతో నా సోదరుడు చిట్టమూరు సుబ్బరామయ్య దివ్యజ్ఞానదీపికయందు

వ్రాసియుండు వ్యాసమును సైతము, వారి యనుమతితో చేర్చితిని.

ఇందలి విషయములు నాచేత పూర్వము రచింపబడి, ఇపుడు రెండవకూర్పు ముద్రింపబడియుండు బ్రహ్మవిద్యాదర్పణమునందలి విషయములు కావు. రెండధ్యాయములుతప్ప తక్కినవి అన్నియు ప్రత్యేక విషయములు. ఈ పుస్తకము బ్రహ్మవిద్యాదర్పణమునకు అనుబంధముగ ఎంచదగునుగాని దాని సంగ్రహము కాదు.

ఈ చిన్నగ్రంథము పారమార్థిక బుద్ధిగల జిజ్ఞాసువులకు పెక్కండ్రకు ఉపయోగించునని జీవన్ముక్తులగు పరమగురువులం బ్రార్థించెద.

ఈగ్రంథ ముద్రణమునకై ద్రవ్యసహాయ మొసంగిన, మచిలీబందరుపుర వాస్తవ్యులగు మహారాజరాజశ్రీ ఉదయగిరి గోపాలరత్నముగారికి నేను కృతజ్ఞుడను.

ఈ గ్రంథమును అచ్చొత్తించుటలో లేఖకప్రమాద జనిత దోషములను సవరించి, అచ్చు ప్రథమ ప్రతులనుదిద్ది గ్రంథపరిసమాప్తిని కొనసాగించిన బ్రహ్మశ్రీ అల్లాడ మహాదేవ శాస్త్రులుగారికి నా కృతజ్ఞతా పూర్వకవందనములు.

అడయారు, మద్రాసు.
11, ఆగష్టు, 1922

సేవకుడు,
చిట్టమూరు రామయ్య

రెండవకూర్పునుగురించి

వసంత ఇన్‌స్టిట్యూట్ వారి మనవి.

ఈగ్రంథముయొక్క మొదటికూర్పును అచ్చువేయుటకు మహారాజరాజశ్రీ ఉదయగిరి గోపాలరత్నంగారి ద్రవ్య సహాయ్య ముండినందున సరసముగా నెనిమిది అణాలు మాత్రము క్రయ మేర్పరుపబడినది. ఇపుడు అట్టి ద్రవ్యసహాయము లభించలేదు. మరియు మొదటికూర్పునకన్న పెద్దవైన అక్షరములతో నచ్చుకూర్పబడి మేలైన కాకితములు ఉపయోగించబడి యుండుటవలన ఖర్చు లధికమైనవి. కనుక సెలవులను సమకూర్చవలసినందున వెల పండ్రెండణాలు నిర్ధారింపబడినది.

చదువరులు ఈవిషయము నామోదించి మమ్ములను మన్నింతురని కోరుచున్నాము.

5. మార్చి 1937.

విషయసూచిక

దివ్యజ్ఞానసారము

మొదటి అధ్యాయము

థియాసొఫీ : బ్రహ్మవిద్య

ప్రపంచమున నెల్లయెడలను, ఇక్కాలమున "థియాసొఫీ" యనుమాట ప్రసిద్ధికెక్కుచున్నది. ఈ శబ్ద మన్ని దేశములయందును అన్ని ఖండములయందును వాడుకలోకి వచ్చుచుండుట తెలియవచ్చుచున్నది. ఈ శబ్దార్థమును వెల్లడిచేయుచు, తదర్థప్రతిపాదకమగు జ్ఞానమును పండితపామర జనోపయోగముగ చేయుచు దివ్యజ్ఞానసమాజమను పేర నొక సమాజము సయితము ఇక్కాలమున లోకమునం దన్ని దేశములయందును, ముఖ్యములగు పట్టణములయందును గ్రామములయందును, ప్రబలియున్నది. కావున "థియాసొఫీ" యనునది యెట్టిది? ఇది యొక్క క్రొత్తమతమా? లేక ప్రపంచమున నిప్పటివఱకు బ్రబలియుండు మతములలో నొక్కటియా? అట్లయినచో నేమతము? పురాతనమతమా? లేక ఆధునికమా? ఈవిషయములు విచారింపదగినవి.

"థియాసొఫీ" అనగా దివ్యజ్ఞానము. అనగా భగవంతుని విషయమగు జ్ఞానము. దేవతలచేతను, దేవసములగు

మహర్షులచేతను, పొందబడియుండు భగవత్సంబంధమగు జ్ఞానము. ఇదియే "పరవిద్య" యని సనాతనము లగు ఉపనిషత్తులయందు చెప్పబడునది. ఏ విద్యచే అక్షరమగు పరబ్రహ్మతత్త్వ మెఱుంగబడుచున్నదో, ఆ విద్యయే పరవిద్య యని ముండకోపనిషత్తు బోధించుచున్నయది. నాలుగు వేదములును, ఆరు వేదాంగములును, అరువదినాలుగు ఇతర విద్యలును, అపరవిద్యయే యని యా యుపనిషత్తు నిరూపించుచున్నది. ఇవి యన్నియును, పరవిద్యాసాధనము లగుటం బట్టియే గదా విద్యలనబడదగి యున్నయవి. శ్రీమద్భాగవతమున భక్తాగ్రేసరుఁడగు ప్రహ్లాదు డేమని చెప్పియున్నాడు! "చక్రహస్తుని ప్రకటించు చదువు చదువు, కుంభినీధవు జెప్పెడు గురుడు గురుడు, హరిచేరుమని చెప్పు తండ్రి తండ్రి" గనుక భగవంతునిస్వరూపమును తెలుపు విద్య యొకటియే విద్య యనబడదగియుండ, ఆ విద్యకు సహాకారులుగనుండు విద్యలన్నియుంగూడ విద్యలని చెప్పబడుచున్నయవి. అయినను మొదటిది పరవిద్య అనగా శ్రేష్ఠమగు విద్యయనియు, తక్కు విద్యలన్నియు అపరవిద్యలనియు నెఱుంగబడుచున్నయవి.

ఈ పరవిద్య ఎద్దియేని యొక్కమతముననే బోధింపబడి యున్నదా? అనేకమతములయందును గానవచ్చుచున్నదా? యనువిషయము తెలియదగియున్నది. అనేక మతగ్రంథముల బరిశీలించిన పండితులందఱును, ఏకవాక్యముగా జెప్పునది

చూడగా అన్ని మతములయందును బోధింపబడియుండు ముఖ్యాంశములు అనగా సారభూతమగు తత్త్వనిరూపణ ములు ఒక్కటిగనే యున్నవనియును నానాదేశములయందు ఆయాజనసముదాయమునకు దగినట్లు ఒక్కటియగు తత్త్వము పలువిధములుగ నిరూపింపబడినదనియును, చక్కగ పరిశీ లించి చూడగా, నానాదేశముల బెక్కువిధములుగ పెక్కు నామములతో నెరుంగబడువస్తు వొక్కటియే యనియును స్పష్టమగుచున్నది. ఇంతియగాక ఆయామతావలంబులలో శ్రద్ధాభక్తిజ్ఞానవైరాగ్యసంపన్నులగు మహనీయులు అనేకు లుండిరనియును, వారల సచ్చరిత్రములం జదువ, వారును ఉత్కృష్టమగు పరమానందానుభవముగలవారలయి, పరులను సైతము తరింపజేయు నుత్సాహము గలిగియుండినవారనియు తెలియవచ్చుచున్నది. కావున నీయుత్తమోత్తమమగు పరవిద్య అన్ని మతములయందును రహస్యముగ బోధింపబడియే యున్న దని తలంపక తీరదు. ఇట్లన్నిమతములకును సామాన్యముగ నుండు ముఖ్యాంశము లెవ్వియో చూతము.

1. ఏకము, నద్వితీయమునగు బ్రహ్మము. ఆ తత్త్వము అవాఙ్మనసగోచరము, అవిజ్ఞాతము, అవిజ్ఞేయము; ఇదియ నిర్గు ణము, అనిర్వాచ్యము, అగు పరబ్రహ్మ.

2. ఈ తత్త్వమే ప్రకృతితో చేరి, ప్రకృతిని స్వాధీన ముగ చేసికొని, సోపాధికమగు అపరబ్రహ్మ, సగుణబ్రహ్మ, ఈశ్వరుడు అను నామములం బరగు తత్త్వము.

3. సచ్చిదానందస్వరూపుడును, ఏకము అద్వితీయము నగు ఈశ్వరుడే లోకవ్యాపారముకొఱకు ముమ్మూర్తులుగ నభివ్యక్తమగును.

4 ఈశ్వరాజ్ఞాప్రవర్తకులగు దేవతలు అనేకకోట్లు గలరు. కొన్నిమతములయందు వీరినే దేవదూతలనియు, ఏంజెల్సు, ఆర్కేంజెల్సు అనియు, మరియు నితరనామము లతో వాడుదురు.

5. మనుష్యులు యథార్థముగ శరీరములకంటె విలక్షణు లగు జీవాత్మలుగాని కేవలశరీరములు కారు. ఈజీవాత్మలు ఈశ్వరాంశములు. కావున పర్యవసానమున ఈశ్వరస్వరూప మును స్వానుభవముచే నెఱుంగ సమర్థులు.

6. ఈశ్వరాంశములగుజీవులు మొదట అవిద్య (అనగా అజ్ఞానమున)కు లోబడినవారలయి, ఇహలోకమున శరీరములం దాల్చి ప్రపంచమునందలి సుఖదుఃఖానుభవములచే పరమార్థ జ్ఞానమును సంపాదించుకొనుటకొఱకే ప్రపంచరూపమగు సంసారమునం బ్రవేశించి యున్నారు

7. ఆ జ్ఞానము పరిపూర్ణముగ గలుగువఱకు ప్రపంచ మను గొప్పసాఠశాలయందు పెక్కుమారులు పెక్కుస్థలముల, పెక్కురూపముల జననమొంది, పరిపూర్ణులు గాదగియున్న వారు.

8. పరిపూర్ణజ్ఞానులు, జీవన్ముక్తులు, ఋషులు, మహా త్ములు, అని పెక్కునామములం బరగుమహనీయులు, లోక

హితముకొరకు అధికారికులై లోకపాలనము చేయువారు, ఇప్పుడును కలరు.

9. ప్రపంచమునందంతట కారణము లేనిది కార్యము గలుగదను న్యాయము అనుల్లంఘ్యము.

10. జీవులు స్వధర్మమునకు లోబడియే వర్తింపగల వారు. తాముచేయు మనోవాక్కాయికములగు సమస్తకార్యములు తత్తదనుగుణములగు ఫలములనీయక తప్పదు. ఆయా ఫలానుభవముచేత జ్ఞానము నభివృద్ధిచేసికొని యవిద్యనుండి తరింపగలవారు.

ఇందలి 7, 9, 10 మాత్రము ఆధునికములగు కొన్ని మతములయందు బోధింపబడియుండలేదని యామతావలంబులలో నిక్కాలపువారు కొందరనెదరు, గాని వారివారిగ్రంథములనుసైతము చక్కగ శోధించిన విచారపరులుగ నుండువారా గ్రంథములయందు నీసిద్ధాంతములు బోధింపబడియే యున్నవని నొక్కి చెప్పుచున్నారు.

ప్రపంచమునందలి మతములన్నిటియందును సారభూతములగుముఖ్యాంశములన్నియు నొకటిగానుండుటకు కారణము వెదుకవలసియున్నది. మతస్థాపకులందఱును, దేవసములగుమహానుభావులని, వారిగ్రంథముల పరిశీలింప స్పష్టమగుచునే యున్నది. వారలు తత్త్వస్వరూపమును స్వానుభవముచే నెఱింగినవారుగాని సామాన్యులుగారు. దృశ్యాదృశ్యములగు

లోకముల నన్నింటిని యోగదృష్టిమహిమచే స్పష్టముగ చూచి యనుభవించి, దృశ్యమగు నీభూలోకమునకును, అదృశ్యములగు భువరాదిలోకములకును గలసంబంధమును, ప్రపంచాతీతమగు తత్త్వముయొక్క యాథాత్మ్యమును జక్కగ నెఱింగి పామరజనోద్ధారణముకొఱకు ఆ తత్త్వమును గ్రంథముల మూలమునను యోగ్యులగు శిష్యులకు బోధించుటవలనను లోకమునకు వెల్లడిచేసియున్నవారు. కనుక దివ్యమగు చక్షువులచే స్పష్టముగ చూచి యథాదృష్టముగ వ్రాయునది యంతయు సత్యము. అది యేకముగ నుండును; పరస్పర భేదములుగ నుండుట కాస్పదము గలుగదు. పరిపక్వముగాని బుద్ధులచేతను, అజ్ఞానముచే నిండియుండు మనస్సుచేతను, అల్పమగు వ్యాప్తిగల బాహ్యేంద్రియములచేతను గ్రహింపబడుజ్ఞానము పరస్పరభేదములు గలదగు.

వ్యవసాయాత్మికా బుద్ధి రేకే హ కురునందన,
బహుశాఖాహ్యనంతాశ్చ బుద్ధయో ఽవ్యవసాయినాం.

(భ. గీతా.)

కావున మతస్థాపకులందరు పరిపూర్ణజ్ఞానులును బ్రహ్మవేత్తలుగ నుండుటయే మతములన్నిటియందు ముఖ్యధర్మములన్నియు సామాన్యముగనుండుటకు కారణము. వేరుకాదు. సకల మతస్థాపకులును, ఐక్యభావముగల యొక్క సిద్ధపురుష సముదాయము. పరస్పర మతవైషమ్యముల నెంతమాత్రము

సహింపరు. అట్లయినచో, లోకమున నిక్కాలమున మతాచారములలో పరస్పరభేదములు ఎక్కుడుగ గానవచ్చుచున్నయవియే, అట్టిభేదములకును, తత్కార్యములగు మతవైషమ్యములకును కారణమేమియో విచారింపదగియున్నది.

మతస్థాపకులందఱొక్క సిద్ధసమాజమువారైనను, మతములయందలి ముఖ్యాంశము లొక్కటిగ నుండినను, వేలు వేలు కాలములయందు, భిన్నభిన్నములగు దేశములలో దేశకాలవైచిత్ర్యముల ననుసరించి, యీమతములు స్థాపింపబడియుండుటంబట్టియు, ఆ యాకాలప్రజనుల యోగ్యతానుసారముగ నుపదేశింపబడి యుండుటచేతను, పరస్పరభేదము లుండకతీరదు. ఒక్కదృష్టాంతముచే నిది స్పష్టమగు. పర్వతాగ్రమున వర్షించె ననుకొనెదము. ఆ వర్షజలములు కొండపైనుండి నలుప్రక్కలం బ్రవహింప నాలుగు నదులు వెలువడును. ఆ నదులయందలి జలములం బరీక్షించిచూడ, నొకదిక్కున గట్టిదగు శిలాప్రదేశమున బ్రవహించుటచే నొకనదిజలములు పరిశుద్ధములుగను, మఱియొక్కదిక్కున నల్లనిరేగడిభూమిలో బ్రవహించి వచ్చియుండుటచే నల్లని బుఱదవలెను, మఱియొక్కనదియం దటులనే యెఱుపు వర్ణముగలిగియుండుటయు, నింకొక యేట పసుపువర్ణము గలిగియుండుటయు గలుగునుగదా! ఇన్నింటియందును జలము లొక్కమూలమునుండి వచ్చినవియేగదా! మూలమొక్కటియైనను స్థలవైచిత్ర్యములంబట్టి భిన్నభిన్నములుగ గనబడుచున్నయవి

గదా! అటులనే మహనీయులచే నుపదేశింపబడియుండుటచే సారమంతయు నొక్కటిగనుండ, దేశకాలానుసారముగను, శిష్యసముదాయముయొక్క రుచిభేదములకును యోగ్యతకును దగినట్లు నిరూపింపబడి యుండుటచేతను, బాహ్యాచారముల యందును, కొన్ని యితర అంశములందును పరస్పర భేదములు గనబడుచున్నవి. మనదగు నీహిందూమతమునందును అనేకములగు అవాంతర మతభేదము లున్నవి గదా! ఇవి యన్నియును రుచివైచిత్ర్యములనుబట్టి వచ్చినవియనియును, పరతత్వమును దెల్పుట యందన్నియు నన్యోన్యసహకారులేగాని పరస్పర విరోధములు గావనియు విజ్ఞులగువారల యభిప్రాయము. ఈయర్థము మహిమ్నస్తోత్రమునందు.—

త్రయీ సాంఖ్యం యోగః పశుపతిమతం వైష్ణవమితి
ప్రభిన్నే ప్రస్థానే పరమిదమదః పథ్యమితి చ,
రుచీనాం వైచిత్ర్యాదృజుకుటిల నానాపథజుషామ్
నృణామేకో గమ్య స్త్వమసి పయసామర్ణవ ఇవ.

కాబట్టి దివ్యజ్ఞానము, బ్రహ్మవిద్య, పరవిద్య, అను నామములచే నెఱుంగబడుసారము అమృతదాయకమగు కల్పవృక్షమునకు మూలముగను, ప్రపంచమునందలి మతములన్నియును శాఖలుగను నెఱుంగుటయే సుజ్ఞానము. అన్నింటియందు లక్ష్యమొక్కటిగ నుండుటచే, నొకమతమునుండి మఱియొక్క మతమునకు మాఱుట అనావశ్యకమగుటయేగాక చెఱుపునకు

కారణముసహితము కాదగు. ఒక్కొకమతమునందు భగవత్తత్త్వ మొక్కరీతిగ నిరూపింపబడియుండుటచేతను, జీవుడు పెక్కుజన్మములయందు పెక్కుమతావలంబులలో జనన మొందుటచేత వరుసగ ఆయామతమునందు నిరూపింపబడియుండు రీతిని భగవంతునితత్త్వము నెఱుంగుచు, సారభూతమగుజ్ఞానమును వాసనారూపముగ గ్రహించుకొని, స్వస్థానము చేరుచుండుటచేతను, అనేకజన్మసంసిద్ధుడైనజీవుఁడు భగవత్తత్త్వమును పెక్కుభంగుల నెఱింగినవాడగు. ఏజన్మమున, నేమతమునబుట్టునో, ఆజన్మమున, నామతము నవలంబించుట ద్వారా పొందదగు జ్ఞానమును పొందవలయుననియును, తన్మతాచరణామువలన గలుగుశరీరనియమనమును అభ్యసించి దానివలని మేలు పొందవలయుననియును, భగవంతునియొక్కయు, భగవదాజ్ఞాప్రవర్తకులును, కర్మఫలప్రదాతలు నగుదేవతలయొక్కయు, ఉద్దేశ్యము. కావున ఎపుడుగాని జీవు డేమతమున జన్మించియున్నవాడో, ఆ మతము అప్పటికి ఆ జీవునకు ఎక్కుడగు ఫలమును నీజాలియుండును. దాని వదలి మఱియొక్కమతమునకు బోవుటచే ముఖ్యముగ పొందదగినఫలము ఒనగూడదు. నానావిధములగువిద్యలను గ్రహింపదలచిన విద్యార్థి తత్తత్కాలానుసారముగనొక్కొకవిద్యనుగఱపు పాఠశాలయందుజదివి, యావిద్యను పూర్ణముగ గ్రహించిన పిదప మఱియొక్కపాఠశాలకు పోయిన యుక్తముఃగాని, యుపాధ్యాయులొక్కపాఠశాలయం దుంచిన, నది బాగులేదని స్వతంత్రముగ మఱి

యొక్కబడికింబోయి చెడిపోవువిద్యార్థివలె నిష్ఫలమనోరథు డగు. కావున ఎల్లవారును, తమతమ మతస్వరూపముల జక్కగ దెలిసికొని యభ్యసించుచు, పరమతవైషమ్యములు వదలి యన్యోన్యమైత్రి గలిగి వర్తించిన కాలపరిపాకమున నుత్తమ పురుషార్థమును పొందగలుగుదురు. శ్రీభగవద్గీతాశాస్త్రము నందు భక్తునిలక్షణములు వక్కాణించుచు భగవంతుడు "అద్వేష్టా సర్వభూతానాం మైత్రః కరుణ ఏవ చ, నిర్మమో నిరహంకారః" అని చెప్పియున్నాడు. సర్వభూతములయందు ద్వేషబుద్ధి వదలుట కర్తవ్యమని చెప్పుచుండగా, ఇతరమతస్థు లను అనగా భగవంతునినే వేలువేలుపేరులచే బూజించు భక్తులను ద్వేషించుట, భగవంతునికి బ్రీతికరముగనుండునా! పరమేశ్వరప్రీతి నపేక్షించుచు, వారి యితరపుత్రులగుభక్తులను ద్వేషించినచో భగవంతు డెట్లు ప్రీతుడగును? తమ మతమే సత్యమనియును ముక్తిదాయకమనియు, ఇతరములన్నియును దుర్మతములనియును, తాము నడుచు మార్గ మొక్కటియే సన్మార్గమనియు, నెంచు నహంకారము భక్తలక్షణమని యెట్లు గ్రహింపబడును?

వేదాంగానుపవేదాంశ్చ, కామికాద్యాగమానపి,
కాపాలంలాకులంచైవ తయోర్భేదాన్ ద్విజర్షభ,
తథా పాశుపతం సోమం భైరవప్రముఖాగమాన్
తేషా మేవో పభేదాం శ్చ శతశోఽథ సహస్రశః.
విష్ణ్వాగమాన్ స్తథా బ్రాహ్మాన్ బుద్ధార్హాద్యాగమానపి

అనేకభేదభిన్నాని, తథా శాస్త్రాంతరాణి చ
నిర్మమే శంకర స్సాక్షాత్ సర్వజ్ఞః సంగ్రహేణ తు
తర్కైరేతే హి మార్గాస్తు న హంతవ్యా మనీషిభిః.
(సూతసంహిత)

అనగా మార్గము లెన్నియున్నను, జ్ఞానులగువారు, తర్కములతో వానిని ఖండించరాదు.

మొదట నుదాహరింపబడిన "దివ్యజ్ఞానసమాజము" యొక్క ముఖ్యోద్దేశ్యములలో నీధర్మమును లోకమున వెల్లడి చేయుట మొదటిదిగ నున్నయది. సమస్తభూతకోటియందు సోదరభావము ప్రతిష్ఠించుట కీసమాజము అంకురము గావల యునని దీని మొదటియుద్దేశ్యము. "అద్వేష్టా సర్వభూతానాం మైత్రః కరుణః" అను నీమూడును "సోదరభావము" అను నొక్కమాటలో నిమిడియున్నవి. ఈభావము క్రమక్రమమున నభివృద్ధియగునటుల చేయుటకు నీ సమాజము బహువిధముల యత్నించుచున్నయది. దీనియందు ప్రపంచమున బ్రబలియుండు అన్నిమతములవారును చేరి యన్యోన్యమైత్రితో వర్తించు చున్నారు. కనుక లోకమున నుండు వివిధమతస్థులు తమతమ మతములయందు విశేష అభిమానము గలిగి మిక్కిలి శ్రద్ధతో వాని ననుష్ఠించుచు, మతవైషమ్యములు లేక మిత్రభావముతో నన్నదమ్ములవలె వర్తించుట సులభసాధ్యమని యీసమాజము దృష్టాంతముగ జూపుచున్నయది.

ఈయర్థము నెల్లవారును చక్కగ పరిశీలించి, తామను ష్ఠించి యితరులకు బోధించి లోకమున ప్రబలియుండు వైష మ్యముల కొంతవఱకైనను తగ్గునటుల చేయుటకు ప్రయత్నించి భగవంతునికృపకు పాత్రులగుదురు గాత.

రెండవ అధ్యాయము

సోదరభావము

దివ్యజ్ఞానము సర్వమతసార మనియును, మతము లన్నియు నాయొక్క మూలమునుండి వెలువడిన బహుశాఖ లనియును, వివిధమతస్థులు నొక్క భగవత్తత్త్వమునే పెక్కు నామముల, పెక్కుభంగుల, నిరూపించుచున్న వారనియు, లోక మున వివిధమతావలంబులు మతద్వేషములుమాని తమమతము లను జక్కగ నెఱింగి యనుష్ఠించవలయుననియును, ముఖ్యము లగు నీయంశములను వెల్లడిజేయుట కిక్కాలమున "దివ్యజ్ఞాన సమాజ" మనుపేర నొక సమాజము స్థాపింపబడి ప్రపంచము నందెల్లయెడల వ్యాపించియున్నదని ప్రథమాధ్యాయమున నుడివియుంటిమి. ఆసమాజముయొక్క ముఖ్యోద్దేశ్యము మాన వకోటియందును, మఱియు సమస్తభూతకోటియందును సోదర భావము నభివృద్ధిచేయుటయే యనియు వక్కాణింపబడియె. ఇట్టి సోదరభావము భక్తలక్షణమనియును, "అద్వేష్టా సర్వ భూతానాం మైత్రః కరుణ ఏవ చ, నిర్మమో నిరహంకారః" అనుస్మృతివాక్య మీసోదరభావమునే విశదీకరించుచున్న దనియు జెప్పితిమి. ఇపు డాసోదరభావము మానవులు తమ

తమ ప్రవర్తనమునం దెట్లభ్యసింపవలయునో యించుక విచారింతము.

సోదరభావ మనఁగా సమస్తజీవకోటులు అన్నదమ్ముల వలె నడచుకొనవలయునని యర్థము. అనఁగా నన్నదమ్ములనోన్యాన్యానురాగము గలిగి యితరుల సుఖదుఃఖములను దమ సుఖదుఃఖములవలె భావించుచు నన్యోన్యసహకారులుగ నడచుకొనవలయును. ఒకకుటుంబమునందు ఒక్కొక్కటును దనసుఖమునుమాత్రము చూచుకొనుచు నితరులసుఖదుఃఖముల నెంతమాత్రమైనను లెక్కపెట్టక యుండినచోఁ గుటుంబమునకు సుఖము సమకూరదు గదా! అందఱును సమష్టికుటుంబ క్షేమమును గోరుచు గుటుంబమునకు గీర్తియు నభివృద్ధియు గలుగులాగున నడచుచుండినంగాక యొక్కొక్కరును స్వప్రయోజనపరులై, స్వకార్యధురంధరులైనచో గుటుంబయాత్ర చక్కగ జరుగ గలుగునా? అన్యోన్యవైషమ్యములు గలిగి పెనుగాలిచే నొట్టబడిన యోడవలె నీఁదక్కున కాదక్కునకుం బొర్లుచు, కలహసముద్రమున దుదకు మునుగును గదా. అట్లుగాక కుటుంబమున నొక్కొక్కరును దనసుఖమునకంటె నితరులసుఖమే యెక్కుడుగ భావించుచు, నందఱిసుఖమే తనసుఖముగ నెంచుచుండినచో నందఱకును సుఖము నిస్సంశయముగ నొనగూడుననుట యందఱ కనుభవసిద్ధము గదా! భగవంతునిసృష్టియందెల్లభూతము లొక్కకుటుంబముగను, భగవంతుని జగదేకపితగను నెంచి "ఆత్మవత్సర్వభూతాని" యను

న్యాయము ననుసరించి సర్వభూతహితమునకు బాటుపడుటయే భగవంతునకు బ్రీతికరమని తెలిసికొని వర్తించుటయే సోదరభావము.

ఐనను ఇక్కాలమున సోదరభావమన సమస్తజీవులు సమభావము ననుష్ఠించవలయుననియు, బండితపామరు లొక్కరీతిగ దలపబడవలయుననియు, అట్లు చేయనిచో భ్రాతృభావ మసంగతమనియు, సంఘమునందలి నిబంధనల నున్మూలనము చేయక సోదరభావము మాటలాడుట దబ్బరయనియు దలంచుచున్నారు. ఇవ్విషయము విచారణీయము గదా! సోదరు లన్నమాత్రమున నందఱును సములగుదురా? నామమాత్రముననే తారతమ్యములు రూఢియగుచున్నవి. అన్నలయందు దమ్ములు గురుత్వమును, చిన్నలయందు బెద్దలు వాత్సల్యమును జూపవలయునుగాని యన్నదమ్ములు సమత్వము నవలంబించుట లేదు గదా! అటులనే భగవంతుని జగదేకపితగ నెంచి సమస్తభూతములను ఏకోదరులుగ భావించుటయన బెద్దలగువారలయందు జిన్నవారు నమ్రభావము నవలంబించి, వారల యాజ్ఞకు లోబడి వర్తించుటయు, చిన్నవారియందు బ్రేమ, పుత్త్రభావము గలిగి వారలయభివృద్ధికొఱకు పెద్దవారలు పాటుపడి వారల దమంతటివారలను జేయుటయు సహజధర్మముగ గన్పడుచున్నది.

మహతాం బహుమానేన దీనానా మనుకంపయా,
అర్హాయే ద్దానమానాభ్యాం మైత్ర్యాఽభిన్నేన చేతసా.

అని శ్రీమహాభారతమునందున్నది.

జీవులందఱు నీశ్వరాంశములనియును, ఆదియందు కించిజ్జత్త్వాదిగుణములకు లోనైనవారయ్యును బర్యవసానమున నీశ్వరసాయుజ్యమును జెందగలవారనియును ముందు సూచింపబడియెను. జీవులందఱు నీశ్వరాంశములైయుండ నందఱు సములేయని చెప్పదగు. అయినను బీజములన్నియు నొక్కటెఱగై యుండగా వేలువేలు కాలములయందు భూమిలో విత్తబడిన బీజములలో నొక్కటి ఫలభరితమగు గొప్ప వృక్షముగను మఱియొకటి యప్పుడే యంకురించుచుండు మొలకగను, అభివ్యక్తములగు నీరెండింటికి దారతమ్యము లేదనుట యసాధువు గదా! అటులనే పరమార్థమున జీవులందఱు సములే యగుచుండ నందు గొందఱు కేవలబాలిశులై తెలివి యొకింతయును లేక పశుప్రాయులుగ నుండువారును, మఱికొంద ఱనేకజన్మముల నానావిధానుభవములు గలిగి జ్ఞానవృద్ధులై సర్వజ్ఞకల్పులైయుండువారును, ఈయిరువురనడుమ వేలకొలది తారతమ్యములజూపు జీవకోట్లును గానవచ్చుచున్నారు. అందరును సమముగ నెన్నబడుట వివేకమని యెన్నబడదు. అయినను తారతమ్యములున్నవనుటచే హీనదశయందుండువారలను దక్కువారలు తిరస్కారభావముతో హేయపదార్థములుగ నెంచుటయు, వారిని దైవోపహతులుగ నెంచి వారల యభివృద్ధికొఱకు బాటుపడకుండుటయును తప్పని

నొక్కి-వక్కాణించుటకు సందేహము లేదు.అయినను సోదరభావ మెట్లభ్యసింపవలయును? ఎల్లవారును ఇతరులయందు ప్రేమ గలిగి యాప్రేమను దమకంటె నుత్కృష్టులయందు భక్తిగౌరవములుగను, సములయం దనురాగముగను, తనకంటె దక్కువ వారలయందు దయగను బ్రకాశింపజేయుచు, నెవ రెవరికి నెయ్యేకాలములయందు నేయేవిధమగు సహాయము కావలయునో ఆయాకాలములయం దాయాసహాయము నిచ్చుచు సదా పరోపకారమున కవకాశము గలుగునాయని వెదకుచు నుండదగు.

పెద్దలగువారలయందు భక్తిగౌరవముల చూపవలయుననిన వారలసమ్ముఖములో వేలకొలది నమస్కారములు జేయుచు, వినయోక్తులు మాటలాడుచు, నుత్తమాసనమున గూర్చుండ బెట్టుచు, వారలకు శరీరపోషణమునకు వలయు సహాయము చేయకయుండినచో నాయుపచారములు భక్తిగౌరవసూచకము లనిపించుకొనజాలవు. అవియే శుష్కోపచారము లనబడునవి. అనగా సారములేని నిష్ప్రయోజకములగు నటనలుగాని ప్రేమను సూచించునవి గావు. అట్లుగాక భక్తిగౌరవములకు బాహ్యచిహ్నములగు వందనాదులను గొద్దిగ జూపినను, పెద్దలగువారలకు వలయు సహాయము యథాశక్తిగ నిచ్చుచు, వారలయాజ్ఞానుసారముగ వర్తించుచుండినచో నాయుపచారము శ్రేష్ఠమైనదగు. యథార్థమగు ప్రేమను జూపినవారగుదురు. అటులనే హీనదశయం

దుండి యన్నపానాదులు లేకయు, విద్య లేకయు, అజ్ఞానమున మునిగి మిగుల దురాచారములకు లోనై శ్రమపడువారలకు నప్పటికి వలయుసహాయము చేయవలెనుగదా! బీదఱికముచే బాధపడువారల కాబీదఱికముం దొలగించు నుపాయముల వెదకి వారలకుదగిన కార్యాలయములను నిర్మించి, పనుల నియోగించి వారలకు జీవనోపాయముల గల్పించుట యావశ్యకము. అట్లుచేయుటచే వారలుకాలము వ్యర్థపుచ్చక జీవనోపాయమును ఆర్జించుకొని దారాపుత్త్రాదుల రక్షించుకొనుటయే గాక వారలయందు నైజమగు నిద్రాలస్యప్రమాదములను తమోలక్షణముల నతిక్రమింతురు. మఱియు వారలు వసించుస్థలములు మిగుల నపరిశుద్ధములుగ నుంచుకొనియుండిన చో వారల నివాసములను, వారలుండు వీధులను శుభ్రముగ నుంచుటకు దగిన ఏర్పాటులుచేయుటయు, వారలకు త్రాగుట కుపయోగించు శుద్ధములగు నీటియాధారముల నిర్మించుటయు సోదరభావమును సూచించు సత్కార్యములు.

మఱియు వారలకు దగినవిద్యాదానము చేయుటకు పాఠశాలల నిర్మించి విద్యగఱపుట, శిల్పములనేర్పుట, వారలు నేర్చినశిల్పముల వినియోగించి వానిమూలమున జీవనము నార్జించుకొనుటకు దగిన యనుకూలములను గల్పించుట, యీమొదలగు కార్యము లన్నియు దయాసూచకములు. వార లజ్ఞానముచే జేయుదుష్కార్యముల నివారించునటుల మద్యపానము మొదలగు దురాచారములవలని కీడులను

వారలకు బోధించి వానిని వదలునట్లు చేసి మంచియాచార ముల నభ్యసించునటుల వారలకు బోధించుటకు దగినమను ష్యుల నియమించి వారలుండు హీనస్థితినుండి క్రమక్రమమున నుద్ధరించుట సోదరభావమును సూచించును గాని వీని గమ నించక వారలను మాటమాత్రమున సోదరులని పిలుచుచు, కలిసి మెలసి వర్తించుచు, బయిట చూచుటకుమాత్రము సమానులవలె నటించుటయు ప్రీతిసూచకములు కాజాలవు. ఎవరెవరి కేయేకాలమున నేయేసహాయము కావలయునో ఆయాసహాయము చేసిన మేలుగలుగును గాని ఆకలిగొనియున్న వాని కన్నమిడక ఆలింగనాదులు చేసి గొప్పమర్యాదలు చేసిన నేమిమేలు? బాహ్యాచారములయందు వారల నాలింగనము చేయుచు నంతరంగముల వారిని ద్వేషించుచుండినం బ్రయో జన మేమి? అంతరంగముల నెల్లవారియం దేకరూపమగు దయాసముద్రముప్పొంగుచుండ బాహ్యమున నెవ్వరి కెట్టి కార్యము లుత్తమమగు మేలుగలిగించునో యట్టికార్యములు చేయుటయే జ్ఞానవంతులు చేయదగినకార్యము. బిడ్డలందఱి యం దేకరూపమగు ప్రేమగలతల్లి యందఱ నొక్క రీతినే యుపచరించునా? చూడుడు. చేతిబిడ్డకు స్తన్యమిచ్చి, పెద్ద బిడ్డకల్పాహారము నిచ్చి, యుక్తవయస్కులగు కుమారులకుం బుష్టికరములగు లడ్వములు మొదలగు నాహారములను, రోగ బాధల జెందియుండువారలకు బ[illegible]ము నిచ్చును

గాని యందఱి కేకరూపముగ నాహారమిచ్చునా? అట్లిచ్చిన వారలకు గీడు సంభవించునుగాని మేలొనగూడునా?

కావున సోదరభావ మన్నమాత్రమున నందఱ నొక్క రీతిగఁ జూచుటకాదు. తారతమ్యముల గుఱుతెఱిగి యెవ రెవరిని ఏయే సమయముల నెట్లు ఉపచరించదగునో అట్లు ఉపచరించుటయే సోదరభావము. హృదయమున నందఱియం దేకరూపమగు ప్రేమయు, బాహ్యకార్యములయందు వారి వారి క్షేమము నుద్దేశించి యుక్తానుసారముగ వర్తించుటయు నిజమగు భూతదయ.

మూఁడవ అధ్యాయము

ఈశ్వరాంశములు జీవులు నిత్యులు

అజో నిత్యశ్శాశ్వతోఽయం పురాణో
న హన్యతే హన్యమానే శరీరే. (భగవద్గీతా)

జీవు లీశ్వరాంశములని చెప్పబడియెను. అనగా నీశ్వరునియొక్క కళలు. ఈశ్వరుడు నిత్యుఁడగుటంబట్టి తదంశములగు జీవులును నిత్యులు. కావున జీవునకు బుట్టుట, చచ్చుట యనువికారములు లేవు. ఈయర్థము శ్రీభగవద్గీతాశాస్త్రమునను, కఠోపనిషత్తునందును

అంతవంత ఇమే దేహాః నిత్యస్యోక్తాశ్శరీరిణః,
దేహీ నిత్యమవధ్యోఽయం దేహే సర్వస్య భారత.
న జాయతే మ్రియతే వా కదాచి
న్నాయం భూత్వా భవితా వా న భూయః,
అజో నిత్యశ్శాశ్వతోఽయం పురాణో
న హన్యతే హన్యమానే శరీరే.

ఈ మొదలగువాక్యములచే బోధింపబడుచున్నది. ఈ యర్థమును జక్కఁగ మననముచేసి, దీనినుండి యూహింపదగినవిషయములను గ్రహించి స్వానుభవమునకు దెచ్చి కొనదగియున్నది.

జీవు డీశ్వరాంశమగుటచే నిత్యుడు. అజ్ఞానరూపమగు సంసారచక్రమున నెందుకు బ్రవేశించెను? ఈశ్వరునకును జీవునకును గల సంబంధ మెట్టిది? ఈశ్వరాంశ మగుటచే నీశ్వరునియందుగలిగియుండు శక్తులన్నియును బీజరూపముగ జీవునియం దున్నవని యెఱుంగదగు. బీజరూపముగ నున్నవి గాని పూర్ణముగ నభివ్యక్తములై యుండలేదు. కావుననే జీవుడు కించిజ్జ్ఞ డనియును, ఈశ్వరుడు సర్వజ్ఞుడనియును వ్యవహరించెదరు. గొప్పవటవృక్షమువంటిది యీశ్వరతత్త్వము. వటబీజమువంటిది జీవతత్త్వము. వటవృక్షమునందలి భాగములన్నియు బీజమున నున్నయవియే అయిన నభివ్యక్తములు కాలేదు. కాలానుసారముగ నభివ్యక్తములై ప్రకాశించు నవియే. బీజమునందు బూర్వము లేనిది యొక్కటిగాని వెనుక నభివ్యక్తమై ప్రకాశింప జాలదు. భూమియందు బడి శీతవాతాతపములు దానిపై దగుల నది యంకురించి మొలకయై, చిన్నచెట్టయి, గొప్ప వృక్షమగును. గొప్పదియగు మహాజ్యోతివంటిది యీశ్వరతత్త్వము. ఆ మహాజ్యోతినుండి వెలువడు విస్ఫులింగముల (అనగా నిప్పురవల) పోలినవి జీవాత్మలు. జ్యోతికి విస్ఫులింగములవలె, నీశ్వరునకు జీవాత్మలు సరూపములని యుపనిషత్తు నిరూపించుచున్నది. ఈనిప్పురవయును నొక గొప్పదూదరాశిపైబడిన నదియు మహాజ్యోతి యగును గదా! అటులనే

జీవు డాదియం దల్పశక్తి గలవాడయ్యును కించిద్జ్ఞుడై యుండియు, బంచభూతాత్మకమగు బ్రపంచమునం బ్రవేశించి యనేకవిధములగు సుఖదుఃఖానుభవములుగలవాడై సకాలమున నీశ్వరసారూప్యము జెందగలవాడగును. ఈశ్వరశక్తులన్నియు మనయందుండుటచే దగుయత్నముచే మనము సాధింపలేనిది యొక్కటియైన నుండదు. ఇది మొట్టమొదట దృఢముగ దెలిసికొనవలసిన విషయము. "నే నల్పుడను. ఇంతగొప్పకార్యము నాచే సాధ్యమగునా" యని శంకించువా డెప్పుడును శక్తిహీనుడే యగును. "ఆత్మశక్తి నాయందు గలదు. ఈశ్వరుశక్తిచె సాధింపరాని దొక్కటియైనను లేదు." అను దృఢనిశ్చయముతో యత్నముచేయువాని కసాధ్యమను నదియే లేదు. ఈశ్వరాజ్ఞ నొక్కటిమాత్ర మతిక్రమింపజాలడుగాని యీశ్వరాజ్ఞకు లోబడి యెంతగొప్పకార్యముగాని పురుషప్రయత్నముచే సాధింపగలడు.

ఆదినుండి ప్రపంచమున గొన్నికొన్ని కార్యములు సుఖహేతువులనియును మఱికొన్నికార్యములు దుఃఖహేతువులనియును ప్రకృతిధర్మములుగనే స్పష్టమగుచున్నవి. అందు కొన్ని కార్యములవలని ఫలములు వెంటనే యగపడుటచే నందఱుచే నెఱుంగబడుచున్నవి. మఱికొన్ని కార్యములవలని ఫలములు వెంటనే కానరాకయుండుటచే నందఱు తెలియంగలేకయున్నవారు. కొన్నింటిఫలములు కన్నులకగపడుటచే నందఱు నంగీకరించుచున్నారు. మఱికొన్నింటిఫలములు వెంటనే కాన

రాకుండుటచే నదృష్ట మనుకొనుచున్నారు. ఇట్టి ఫలములు తత్వజ్ఞులగువారిచే శ్రుతిస్మృతులయందు నిరూపింపఁబడి యున్నయవి. కాబట్టియే

శ్రుతిస్మృతీ మమైవాజ్ఞా యస్తా ముల్లంఘ్య వర్తతే,
ఆజ్ఞాచ్ఛేదీ మమ ద్రోహీ.

యని భగవంతుఁడు చెప్పియున్నాఁడు శ్రుతిస్మృతులయందు నిషేధింపబడినకర్మములన్నియు దుఃఖహేతువులగుటచేత నే నిషేధింపబడియున్నవి. అకారణమని తోచు దుఃఖప్రాప్తియంతయు బూర్వకాలమున భగవదాజ్ఞోల్లంఘనమువలన గలిగినదేగాని వేఱుకాదు. అటుల యకారణముగ బ్రాప్తించినట్లు గనబడు సుఖమంతయు బూర్వకాలమున జేసిన సుకృతఫలముగాని యన్యముగాదు. అజ్ఞానముచేత బూర్వకారణములకును ఇప్పటిఫలములకును గలిగియుండు సంబంధము నెఱుంగనిచే నది యదృష్టమని వాడబడుచున్నది. అదృష్టమనగా జూడబడనిది. కారణము మనకు దెలియనిదనియే యర్థము. గాని యకారణమని కాదుసుమా! ఇట్టీశ్వరాజ్ఞ నుల్లంఘింపజాలముగాని, దానికి లోబడి యెంతటికార్యమైనను సాధింపగలుగుదు మను నుత్సాహము మిగుల యావశ్యకము.

ఉద్యోగినం పురుషసింహ ముపైతి లక్ష్మీ
దైవేన దేయమితి కాపురుషా వదంతి,
దైవం నిహత్య కురు పౌరుష మాత్మశక్త్యా
యత్నే కృతే యది న సిధ్యతి కోఽత్రదోషః.

ఈదృఢనిశ్చయము గలిగియుండినచో వాని కదృష్టము స్వాధీనమై వర్తించును. ఆనిశ్చయము లేక "విధికృత" మని దైవమును దూఱువాడు పెనుగాలిచే గొట్టబడిన గడ్డిపోచవలె స్వాధీనము లేక పరాధీనుడై దిక్కు తెలియక వర్తించుచుండును.

మఱియు జీవుడు అజుడు, నిత్యుడు, శాశ్వతుడు అని యెఱుంగుటవలని ప్రయోజన మింకొకటి యున్నది. జీవుడు పుట్టుకయు, జావును లేనివాడై యుండగా బుట్టునది చచ్చునది యేది?

అంతవంత ఇమే దేహాః నిత్యస్యోక్తాః శ్శరీరిణః.

న హన్యతే హన్యమానే శరీరే.

ఈ మొదలగువాక్యముల యర్థము—పుట్టునది చచ్చునది శరీరముగాని జీవుడు గాడు. శరీరములు జీవునకు సుఖదుఃఖానుభవములనిచ్చు జ్ఞానసాధనములు. జ్ఞానమును సంపాదించుటకు జీవున కిట్టివి యుపాధులు. వానివలని పని తీఱిన వెనుక జీర్ణవస్త్రమువలె విడువదగినవి.

వాసాంసి జీర్ణాని యథా విహాయ
నవాని గృహ్ణాతి నరోఽపరాణి,
తథా శరీరాణి విహాయ జీర్ణా-
న్యన్యాని సంయాతి నవాని దేహీ (భగవద్గీత)

ఈ మొదలగువాక్యములయందు సూచింపబడినరీతిని శరీరమును ధరించువాడు జీవుడు. శరీరము పనిముట్టు వంటిది.

దానితోఁబనితీఱినను, అది జీర్ణమై నిరుపయోగమైనను దానిం ద్యజించి మఱియొకదాని గైకొనుటయే జీవునకు శ్రేయఃకారణము అట్లు చేయకపోయినచో జీవునకు వృద్ధి లేకపోవును. పురుషార్థ మసాధ్యమగును గదా! ఇవ్విషయము చక్కఁగ యోచించిచూడ మృత్యువు భయకారణముగాదు. జ్ఞానియగువాడు మృత్యువును దలచి భయపడక యుండుటయేగాక మఱియు దానిని నెక్కుడుప్రియమైన మహోపకారిగ, దలచునుగదా! మనకు బ్రియులగువారు మృతులగుచుండగా, నాజీవు డిచ్చట బొందదగిన జ్ఞానమునుబొంది విశేషజ్ఞానమునకై దేశాంతరమునుగూర్చి పోవుచున్నాఁడని యొఱింగి మనము దుఃఖించుట మానవలయును. స్నేహితుఁ డొకఁ డీదేశమున నొకగొప్ప ఉద్యోగముననుండి కొంత కాలము గడచిన పిదప నంతకంటె గొప్పయుద్యోగమును వహింప దేశాంతరమునకు బో నియోగింపబడినచో స్నేహితునికి శుభము గలిగెనని సంతసింతుము గదా! అతండు దేశాంతరమునకు బోవుట మనకు గొంత కొఱతగా నుండినను నాకొఱఁతను లెక్కింపక దేశాంతరగమనమున కెట్లు సంతసింతుమో యాలాగుననే యాప్తులగువారలకు మరణకాలము సమీపించునపుడు, ఆజీవులు దేశాంతరమునకు వెళ్లుచున్నారనియును, అంతకు ముందటిజన్మములలోఁ గలుగఁజేసికొనిన కర్మానుబంధములచే నీజన్మమున నొక్కచోట జన్మించినరీతిని ఈజన్మమునను, ముందటిజన్మములను చేసికొనినకర్మానుబంధముల కనుగుణముగ

రాఁబోవు కాలమునఁ బునస్సమాగమ మగుఁగాక యనియు, నూర్ధ్వలోకముల నుండుకాలమున జీవునకు మనశ్శాంతియు, దుఃఖమిశ్రముగాని సుఖమును గలుగుఁగాక యనియును దృఢ మగు మనస్సుతో సంకల్పించుచు జీవుని భవిష్యత్సుఖమును గోరవలయును.

జీవుఁడు నిత్యుఁడైనచో నీజన్మమునకు ముందుండి యుండవలయును. ఇట్లనేకజన్మములు ముందు గడచి యుండ వచ్చును. అటు లీకమీఁదనైత మనేక జన్మము లుండక తీరదు గదా! ఒక్కొక్క జన్మమునందును జీవునకుదల్లియు, దండ్రియు, సోదరులును, దారాపుత్త్రాదులును, మిత్రులును, ధనగృహావస్తు వాహనములు మొదలగునవియు నుండియుండును గదా! ఒక్కొక్కజన్మాంతమున వానినన్నింటిని వదలి స్థలాంతరమున జన్మించి తిరిగి సంసారమున మునిఁగి యప్పటప్పటి దారాపుత్రా దులకంటెఁ దన కాప్తులగువారలు వేఱు లేరను భ్రాంతికిలోనగు చుండెను గదా! దీనిం జక్కఁగఁ జింతించినచో నిప్పటి మమ కారమును, సంసారమూలమగు వ్యామోహమును గొంత మట్టుకైనను దరింపఁజాలుదుము గదా!

నప్రహృష్యేత్ప్రియం ప్రాప్య నోద్విజేత్ప్రాప్యచాప్రియం,
స్థిరబుద్ధిరసమ్మూఢో బ్రహ్మవిద్బ్రహ్మణి స్థితః.

అను గీతావాక్య మిట్టిజ్ఞానముఁ గలవారివిషయమై చెప్పినదే గదా! అస్మదాదులందఱును, ఈవిషయముఁ గొంతమట్టుకు

మననముచేసి ప్రియాప్రియప్రాప్తియందు హర్షవిషాదములకు లోఁబడక చిత్తసమాధానము నభ్యసింప నేర్తుముగాక.

మనదేశమున సామాన్యముగ నందఱును జీవుఁడు నిత్యుఁడనియును జీవున కనేకజన్మము లున్నవనియును, ఒక జన్మమునఁజేసిన సుకృతదుష్కృతములు అనఁగాఁ బుణ్యపాపములు తదనంతరజన్మములయందు సుఖదుఃఖరూపముగ జీవుని వెంటనంటియే వచ్చుచుండు ననియును నమ్ముచున్నారుగాని నడవడియందుమాత్రము అట్టినమ్మక మున్నట్లు గానరాదు. ఇపుడు చేయుకార్యము రాఁబోవుకాలమున దానికిఁ దగిన ఫలము నీయక తప్పదను దృఢమగునమ్మకమున్నచో నిమిషనిమిషము మనముచేయు మనోవాక్కాయికములగుకార్యములను జక్కఁగఁ బరిశీలించి సుఖహేతువులగుకార్యములను అనఁగా సత్కార్యములను మాత్రము చేయుదుము గదా! నోటిమాటతో నమ్మునట్లు చెప్పుచుండినను, ఆనమ్మకమును నడవడియందుఁ జూపుటలేదు. ఇట్టినమ్మకము దృఢమై ప్రవర్తనమును బాగుచేసినచో లోకమున నిపుడు గానవచ్చుకలహములు, అసూయలు, అన్యాయపుఁగార్యములు, మనస్పర్థలు నశించి లోకమంతయు నిరంతరసౌఖ్యానుభవము గలది యగు ననుటకు సందియములేదు.

ఆలోచించిచూడ లోకమున ననేకులు తమస్వరూపమిట్టిదనిగాని, తాము పొందఁగలుగుగమ్యస్థాన మిట్టిదనిగాని,

దానిం బొందుటకు విధింపఁబడియుండుమార్గము లివియనిగాని యించుకరైనను జింతించుట గానము. జీవయాత్ర యనునది గొప్పప్రయాణము వంటిది. జీవులందఱు ఆమార్గమున నడచుచుండు వారలే. ఐనను వేయింట నొక్కరైనను దాము పోఁదలఁచియుండు స్థాన మిట్టిదనిగాని, ఆస్థానమును బొందుటకు మార్గములు పెక్కులా, ఒక్కటియా యనిగాని, యవి యెవ్వి యనిగాని విచారించువా రరుదు. సామాన్యముగ ననేకులు ఐహికసుఖమే పరమపురుషార్థ మనియు, దాని సాధించుటకంటె నుత్కృష్టమగు కార్యము లేదనియు నెంచు నాస్తికచార్వాకుల వలె నడచుచున్నారుగాని, శరీరమునకంటె విలక్షణుఁడును, అన్యుఁడును,నిత్యుఁడు నగుజీవుఁ డొక డున్నాఁడని నమ్మువారి వలె వర్తించుటగానము. తనస్వరూపమును దెలిసికొనుటకంటె నుత్తమమగుజ్ఞానము వేఱు లేదని పరమార్థబోధకములగు గ్రంథములన్నియు నొక్కివక్కాణించుచున్నయవి. కావున జిజ్ఞాసులగు వారలందఱు తమతమస్వస్వరూపములం దెలిసికొనుటకు యత్నించి, తెలిసినంతమట్టుకు నట్టిజ్ఞానము ననుసరించి వర్తించుదురుగాక యనియు, అట్లు వర్తించుటకు వలయు వివేకజ్ఞానస్థైర్యములు వారలకుఁ బరమదయానిధియగు భగవంతుఁడు దయచేయుఁగాక యనియు మాప్రార్థన.

నాలవ అధ్యాయము

జీవుని యాత్ర

జీవు లీశ్వరాంశములని ముందు చెప్పఁబడెను. సూర్యుని కాంతి యాకసమునందువలె ఈశ్వరునిదీప్తులు మహదహంకార తత్త్వములం బ్రతిఫలింప మహాజ్యోతియందు నిప్పురవలు గానఁబడురీతిని అక్షరుఁడగు బ్రహ్మమునుండి జీవు లుత్పత్తి యగుచున్నారు. ఈశ్వరునియందు లీనమై సరూపులై యుందురు.

యథా సుదీప్తాత్పావకా ద్విస్ఫులింగాః
సహస్రశః ప్రభవంతే సరూపాః,
తథాఽక్షరా ద్వివిధాః సౌమ్య భావాః
ప్రజాయంతే తత్ర చైవాపి యంతి. (ముం. ఉ.)

ఆస్థితియందు ఈశ్వరునకును తదంశములగు జీవులకును భేదము గోచరముగాదు. అయినను మహాజ్యోతియందలి విస్ఫులింగములవలె నంతర్భూతములై యుండును. మఱియును ఈశ్వరుఁడు సర్వజ్ఞుఁడును సర్వశక్తిమంతుఁడు. అందిమిడి యుండు. జీవుఁడన్ననో అల్పజ్ఞుఁడును, అల్పశక్తిగలవాఁడు నగు. ఎటుల ననఁగా నీశ్వరుఁడు మాయాశక్తి యను గొప్ప శక్తిని స్వాధీనముచేసికొనినవాఁడై ప్రకృతిని వశపఱచుకొని

యిష్టానుసారముగ నాప్రకృతిఁ దన కుపాధిగ నొనరించుకొని వర్తింప శక్తిగలవాఁడు. కావున నీశ్వరుఁడు ప్రకృతియందుఁ బ్రవేశించి వర్తించుచుండినను, ప్రకృతి లేనిచోఁ దాను వ్యాపారహీనుఁడై యుండియు, నాప్రకృతి యీశ్వరుని బంధించి మోహింపఁజాలకయున్నది. ప్రకృతిగుణము లగు సత్త్వరజస్తమోగుణములు వారి కధీనములై వర్తించునవి. జీవులన్ననో అట్లు కాదు. ఈశ్వరునియం దంతర్భూతములై యున్నంతవఱకు, ఈశ్వరస్వరూపకల్పులై యుండియు, ఈశ్వరుఁడు స్వేచ్ఛగాఁ బ్రకృతియందుఁ బ్రవేశింపఁగా, జీవులును ఈశ్వరేచ్ఛావశవర్తులై పాంచభౌతికమగు ప్రపంచమునం బ్రవేశించి ప్రకృతివశులైరి. ప్రకృతియందుఁ బ్రవేశించియు స్వతంత్రుఁడై యధీశ్వరుఁడై వర్తించుశక్తిగలవాఁడు ఈశ్వరుఁడు. ప్రవేశించి పరతంత్రులై ప్రకృతి కధీనులై వర్తించువారలు జీవులు. ఇట్లు తమ్ము బంధించుప్రకృతియందుఁ బ్రవేశించి, యీప్రకృతియే తామనుభావము గలిగి, సంసారచక్రమునంబడి బహుకాలము పరిభ్రమించుటవలన తమ్ము బంధించుచుండు ప్రకృతిస్వరూపమును కొంచెము కొంచెముగఁ దెలిసికొనుచు కాలక్రమమున నాప్రకృతి తమకంటె భిన్నముగ నెఱింగి కట్టకడపట ప్రకృతిని స్వాధీనము చేసికొని యీశ్వరునివలె తాముసు బ్రకృతిగుణముల నతిక్రమించి ప్రకృతి కధీశ్వరులగుటయే సంసారచక్రమునం బ్రవేశించుటవలని ప్రయోజనము. ఆదియందు ప్రకృతికి వశులైనం గాని తుదను

ప్రకృతిని స్వాధీనము చేసికొనుట సాధ్యముగాదు. ఒక దృష్టాంతము దీని విశదీకరించును. ఒకానొక పురుషుఁడు తన దేశము నంతయు చక్కఁగ పరిశీలించి సర్వము తనకుఁ దెలిసి నదిగఁ జేసికొని, తన దేశమునఁ దనకుఁ దెలియని దొక్కటి గాని లేకయుండె ననుకొనెదము. అట్టిపురుషుఁ డొకఁడు దేశాంతరయాత్ర నుద్దేశించినచో నా దేశమున సర్వము దా నెఱుఁగనిదియే. ఆదేశప్రాంతములఁ జేరినది మొదలు దిక్కు తెలియక త్రోవచూపువాఁ డొక్కఁడుండిన బాగుగదా యని పరితపించునుగదా! అప్పు డా దేశస్థుని నొకనిఁ దనకుఁ ద్రోవఁ జూపుటకు నియమించుకొని యాతఁడేదిక్కునకుఁ గొనిపోయిన నాదిక్కునకేగుచు, నామార్గదర్శికి లోఁబడి సంచరింపక తీరదు గదా! అట్లు వానికి మొదట లోఁబడి దేశమంతయు సంచరించి యా దేశము నామూలాగ్రముగఁ బరిశీలించి దేశస్వరూపమం తయు చక్కఁగ నెఱింగినపిదప నామార్గదర్శి తనకులోఁబడి వర్తించువాఁడేగదా! అటులనే జీవుఁడు తొలుదొల్త పాంచ భౌతికమగు ప్రపంచమునం బ్రవేశింపఁగాఁ బ్రకృతికి లోఁబడి, యంథప్రక్రియనుండి, బహుకాలము నానావిధములగు నను భవములఁ బొందుచు ప్రకృతిస్వరూపము నెఱుంగుచు క్రమ క్రమమునఁ బ్రకృతిని జయించి స్వాధీనముచేసికొని సర్వజ్ఞుఁ డును, సర్వశక్తిమంతుఁడునయి బ్రహ్మస్వరూపుఁడగును. ఇట్టి పదవినిఁ బొందుటకు జీవుఁ డేయే యనుభవములను బొందునో విచారింపఁదగియున్నది. జీవులీశ్వరాంశములగుటంబట్టి మొట్ట

మొదట నీశ్వరునియందే లీనమైయుందురు. అపుడు జీవులు అహంకారతత్త్వమున నుండువారలు. అనఁగా సూక్ష్మాకాశ మునకంటె సూక్ష్మతరమగు ప్రకృతి నుపాధిగఁ జేసికొని నివృత్తి పంచమనదగు స్థితిని వెలయుచుందురు. ఈశ్వరుఁడు యోగ నిదురనుండి మేల్కాంచి సృష్ట్యున్ముఖుడై "బహుస్యాం ప్రజా యేయ" యని సంకల్పింప, నాయీశ్వరునియందు లీనులై యుండు జీవులందఱును ఇంచుక బహిర్ముఖులగుదురు. అంత నాజీవులయందు కొంచెముగ ఇచ్ఛ యంకురింప నొక్కొక్క యీశ్వరాంశమును పాంచభౌతికమగు ప్రపంచమునఁ బ్రవేశించి క్రమక్రమమున నొక్కొక్క తత్త్వమునుండి యొక్కొక్క సూక్ష్మభూతమును స్వీకరించి వాని నుపాధులుగఁ జేసికొని యా యాలోకములోని యనుభవములను బొందుటకు అర్హుఁడగును. ఈయణువులు (సూక్ష్మభూతములు) అన్నియు వేదాంతగ్రంథ ములయందు దేహబీజములని యెఱుంగఁబడుచున్నవి. అనగా రాబోవు కాలమున జీవునకుంగల నానావిధములగు కర్మజాతము లగు శుభాశుభ వాసనల కునికిపట్టయి యనేకజన్మములయందు కర్మానుసారముగ దేహములనుత్పత్తిచేయుట కాధారములయి యుండును. ఇట్లు క్రమముగ నీదేహబీజములద్వారా స్థూల ములగు లోకములయందుఁ బ్రవేశించి కట్టకడపట పృథివీతత్త్వ మున అనఁగా భూలోకమునఁ బ్రవేశించినవాఁడగు. అపుడు జీవునిస్థితి యెట్టిదనిన, ప్రపంచజ్ఞాన మించుకయైనను లేక కేవ లాంధకారమగ్నుఁడై యుండును. అపుడు పాపాణాడు లపా

ధిగ గలిగి యతిస్థూలమగు ప్రకృతియందు అంతర్యాత్మమై యుండుటచే నందు జీవకళయనునది యొకటియున్నదా యని సంశయమున కాస్పదమగుచున్నది. అపుడు జీవకళ పాషాణాదులయందు గాఢనిద్రయం దుండునట్లు తమోమగ్నమై యుండును. అయినను పాషాణాదులయందును జీవకళ యున్నదని యూహింపక తీరదు. పటిక, మైల్తుత్తము మొదలగు పదార్థములు కొన్ని పాషాణాదులలో చేరినవియే. అవి ఖనిజములు. వాని చక్కగ పొడిచేసి వేఁడివేఁడినీటియందు కరిగించి యానీటి నొకవెడల్పుమట్టిపాత్రమున గాలిసోకు స్థలమునందుంచి యారనిచ్చినచో నా నీ రావిరిరూపమున నదృశ్యమగును. అపుడు నీటియందు కరిగిపోయియుండిన పటిక లోనగుపదార్థములు వెనుకనిలుచును గదా! తొలుత పొడిచేయబడి నీటిలో కలిసిపోయియుండినవి గావున నీ రెండిపోయినవెనుక నాపదార్థము పొడిపొడిగా నడుగున నిలిచిపోవుననుకొనుట సహజముగదా! అట్లగపడుట లేదు. ఆ నలుసులన్నియు నొకటితోనొకటి చిత్రముగ జేరి విచిత్రములగు సుందరమైన రూపము లేర్పడును. ఆ రూపములన్నియు, ఒక్కొక్క వస్తువున కొక్కొక్క రూపముగ నుండును. మన మెన్నివిధముల మార్పఁజూచినను, ఎన్నిమారులు పరీక్షించినను ఆ వస్తువు నీటినుండి బయటవచ్చునపుడెల్ల నారూపమునే ధరించును. నున్నని పొడిగాఁ జేయఁబడి నీటిలో గలిసిపోయిన నలుసులు తమంతటతా మొకటితో నొకటి చేరి దివ్యసుందరములగు రూపముల ధరించుటవలన

నానలునులయందుఁగూడ నొక విలక్షణమగు జ్ఞానశక్తియున్న దని తలంపక తీరదు. ఇంతియకాదు. రెండుమూఁడు వస్తువు లను కలిపి పొడిచేసి నీటిలోకరిగించి పైన సూచించిన విధమున నారనిచ్చినచో నావస్తువులు తిరిగి తమంతటతాము వేఱు వేఱుగా నేర్పడి యొక్కొక్క వస్తువును తనకుస్వభావమగు సుందరరూపమును ధరించును. ఇట్టిశక్తి ధాతువర్గమునందు (అనగా పాషాణాదులయందు) గలిగియుండుటచే వానియం దాత్మకళయున్నదని యూహింపకతీరదు. ఈ విషయము గీతా శాస్త్రమునందు భగవంతుఁడు నొక్కి చెప్పియున్నాఁడు.

"యావత్సంజాయతే కించిత్సత్త్వం స్థావరజంగమమ్,
క్షేత్ర క్షేత్రజ్ఞ సంయోగాత్తద్విద్ధి భరతర్షభ."

స్థావరముగాని జంగమముగాని యెంతస్వల్పమైన దైనను వస్తువొకటి లోకమునపుట్టినా, అది క్షేత్ర క్షేత్రజ్ఞ సంయోగముచేతనే పుట్టునని తెలిసికొనుము.

"న తదస్తి వినా యత్స్యాన్మయా భూతం చరాచరమ్"

చరముగాని అచరముగాని భూతమొక్కటియైనను నేనులేకయే ఉండజాలదు.

"ఈశ్వరస్సర్వభూతానాం హృద్దేశేఽర్జున తిష్ఠతి."

సమస్తభూతములలో హృదయప్రదేశమున, అనఁగా అంతర్యామియై, ఈశ్వరుఁడున్నాఁడు.

"అహమాత్మా గుడాకేశ సర్వభూతాశయస్థితః."

సమస్తభూతములయందంతర్యామియై యుండు నాత్మస్వరూపుడను నేనే సుమీ!

మఱియు నిట్టిప్రమాణములు లెక్కలేక శ్రుతిస్మృతుల నుండి గ్రహింపనగు. ఇక్కాలపు ప్రకృతిశాస్త్రపారీణులలో ప్రథమగణ్యుఁడని లెక్కింపఁబడుచు, కలకత్తాకళాశాల యందు ప్రకృతిశాస్త్రపండితుఁడు (Professor of Physical Science) నగు జగదీశచంద్రబోసు అను ప్రముఖుఁడు కొన్ని యంత్రముల నిర్మించి లోహములయందును, చెట్లయందును, జంతువులయందును, మానవులయందును ఒక్కేరూపమగు ప్రాణమున్నదని స్పష్టముగ దృగ్గోచరమగునటుల నిరూపించి ఖ్యాతివహించియున్నారు. విషపదార్థములను, మైకమును కలిగించువస్తువులను, జంతువులకిచ్చి, చెట్లమీదను, తీగల మీదను ప్రయోగించి, లోహములమీదను ప్రయోగించి, వారునిర్మించిన యంత్రములతో పరీక్షించినయెడల, నన్నింటి యందును ఒక్కవిధమైన గుణమే కనఁబడెను. ఆవిధమున నన్నింటియందు ప్రాణమనునది యొక్కవిధమున నున్నదని యును, సజీవములు నిర్జీవములను భేదము మిథ్యయనియును స్పష్టముగ నిర్ధారణచేసి పాశ్చాత్యులలో ప్రకృతిశాస్త్రపారీణులగు వారలలో కీర్తివహించినారు. మనదేశపు మతగ్రంథములయందు దృఢముగ చాటించియుండియు, పాశ్చిమాత్యు

లచేతను, వారలంజూచి మనదేశస్థులలోఁ గొందఱచే నమ్మరానిదని యెంచబడుచున్న యీగొప్పవిషయము కడపట, పశ్చిమదేశపద్ధతుల ప్రకృతిశాస్త్రములంజదివి వారిమార్గములతోడనే యీగొప్పరహస్యము పశ్చిమదేశస్థులకు వెల్లడిచేయుపుణ్యము, మనదేశమున జన్మించి పాశ్చాత్త్యులచేత గౌరవపాత్రుఁడని కీర్తివహించిన జగదీశచంద్రబోసుగారికే గలిగెగదా! యెంత సంతసమునకు కారణము!

పాషాణాదులయందు జీవకళయున్నదంటిమి. అక్కాలమున గాఢనిద్రయందుండు నట్లుండుననియు నుడివితిమి. బహిఃప్రజ్ఞయనునది యించుకయైనను లేదు. అయినను పాషాణాదులయం దాత్మశక్తి సత్తామాత్రముగ నుండునని శ్రుతులయందు చెప్పఁబడియున్నది. ఇట్టిస్థితియం దీ జీవకళలు ఎట్టియనుభవములఁ బొందుదురో నిచ్చట సూచించుట కలవి కాదు. ఎండకెండి, వానకు తడిసి మంచుచే స్పృశింపఁబడి గాలిచేగొట్టబడి కొన్నివేళల కొలిమియందలి యగ్నియందును, మఱికొన్నిసమయముల భూమియందును జలములందును పడి బహువిధములగు ననుభవములు గలిగి, పరిపక్వులై యాస్థితినుండి యంతకంటెనుత్తమమగు శరీరములదాల్చుట కర్హులు కాగా నా జీవకళలు ఓషధివనస్పతులయందు ప్రవేశింతురని గ్రంథములయందు సూచింపబడియున్నది. ఆయోషధివనస్పతులయందుండు కాలమున ఆత్మశక్తి మునుపటికంటె నెక్కుడుగ నభివ్యక్తమగుచున్నయది. వేసవికాలమున సూర్యుని చండ

కిరణములకు వృక్షములు వాడి వ్రేలబడుటయు, ఇంచుక వర్షము కురియగా నా చెట్లు మిగుల ప్రకాశముగలిగి తలల నెత్తుటయు, తమకాహారము, వెలుతురు ఏయే స్థలములయందు దొరకునో ఆయా స్థలములకు వేరులను శాఖలను తీగలను వ్యాపింపఁ జేయుటయు, లతలు తమకాధారము దొరకునాయని యాకసమున నల్లాడి సన్నని పుడక యొకటి దొరికినను దానిని చుట్టుకొని గట్టిగ పట్టుకొని మఱియొక యాధారమునకు వెదకుచు సంచరించుటయు, కొన్ని కొన్ని పుష్పములు లోనగునవి సూర్యుని కాంతి కెదురుచూచుచు, సూర్యుఁ డేదిక్కునకుఁ బోయిన నాదిక్కునకుం దిరుగుటయు నీ మొదలగు లక్షణములన్నియు, నా యోషధివనస్పతులయందుండు నాత్మశక్తి పాషాణాదులయందుండుటకంటె నెక్కుడుగ నభివ్యక్తమగుచున్నదని స్పష్టముగఁ దెలుపుచున్నది. ఓషధివనస్పతులయందు భ్రాణము కనఁబడుచున్నయదిగదా! రసరూపమున ప్రాణము ప్రసరించుచున్నది. వృక్షములలో బ్రతికియుండునవి, యెండి పోయినవని భేదములు స్పష్టములుగ నున్నయవి. పాషాణాదులయందు ఆత్మ సత్తామాత్రముగ నున్నదని ముందు చెప్పితిమి. వృక్షజాతియందు ఆత్మయొక్క చిచ్ఛక్తియు కొంచెము పొడచూపుచున్నదిగదా! ఈస్థితియందు బహుకాలముండిన వెనుక నాజీవకళలు వృక్షజాతి యుపాధులను వదలి యంతకంటె నుత్కృష్టమగు నుపాధులనొందుట కర్హములై తిర్యగ్జంతువులయందు గొంతకాలముండును. నిశ్చలములగు పాషాణాదుల

యందుండు కాలమున గలుగున నుభవములకంటె నెక్కుడగు ననుభవములు ఓషధివనస్పతులయందు జీవకళలకు గలుగును. వృక్షములు స్థావరములయ్యును కొంతమట్టుకు చలనముగలిగి యిష్టానుసారముగ నల్లుదిక్కులవ్యాపించుటకు, వృక్షముల కును గుల్మలతాదులకును శక్తిగలదు గదా! తమకు సుఖ దాయకములగు సూర్యునివెలుగు, జలములు, ఆహారము, ఏదిక్కున నబ్బునో ఆదిక్కునకు శాఖలను, తీగెలను, వేళ్లను వ్యాపింపజేసి యాయనుభవములను బొందజాలియున్నవి. తిర్యగ్జంతువులలోనుండు కాలమున నాజంతువు ఇష్టానుసార ముగ సంచరించి, యిష్టములగు నాహారముల సంపాదించుకొని భుజించి తమతమశక్తిని వృద్ధిచేసికొనుచు మఱియుఁ నితర జంతువులవలన బాధలజెందుచు జాతివైషమ్యములకును భయ మునకు లోనగుచు, సుఖదుఃఖానుభవముల పలుమరు పొందు టచే ననేకములగు ననుభవములు గలిగి ఆత్మయందు బీజ రూపముగనుండిన శక్తులను అభివ్యక్తములుగఁ జేసికొనుచు బహుకాలానుభవమునకు తుదను ఆజాతి శరీరములవదలి మానవశరీరమును దాల్చుట కర్హములగును.

ఇంతకాలమువరకు శిశువును గర్భమున నుంచుకొని రక్షించి వృద్ధిచేయు తల్లివలె జీవకళలు ఈశ్వరునిశక్తిచేతనే యభివృద్ధిఁజెందుచు, బీజరూపముగనుండు శక్తులను, కొంచ కొంచముగ నభివ్యక్తములుగఁ జేసికొనుచుండును. మానవ తనువుదాల్చు కాలమురాగా మనశ్శక్తి వ్యక్తమై యుక్తా

యుక్తవివేకము కొంతదనుక వికసించి, యీపై కాలమున చేయు సమస్తకార్యములఫలము ననుభవించుట కర్హుఁడగును. ఆ పిదప పుణ్యపాపకర్మములవలని ఫలముల ననుభవించుటకు బద్ధుడగుచున్నాడు. ఈవివేకము కలుగుటంబట్టియే మానవ జన్మము ఉత్తమమని శ్రీశంకరాచార్యులవారు చాటించి యున్నారు.

ఇట్టి యపరూపమును, దుర్లభమగు మానుషజన్మము వచ్చినపిదప జీవకళయను సంజ్ఞమాని జీవుడు అను సంజ్ఞను గ్రహించి, యాపైన నెట్లు పురుషార్థప్రాప్తి కర్హుఁడగునో యోచింతము.

ఐదవ అధ్యాయము

జీవుని యాత్ర

జీవకళలు పాంచభౌతికమగు ప్రపంచమునం బ్రవేశించి నది మొదలు క్రమక్రమమున స్థూల స్థూలతర స్థూలతమము లగు ప్రకృతియందుఁ బ్రవేశించి మొట్టమొదట మృత్పాషాణాదులయందును, ఆవల తరుగుల్మలతాదులయందును ఓషధి వనస్పతులయందును, ఆపైన తిర్యగ్జంతువులయందును అనగా పశుపక్ష్యాదులయందును బహుకాలము గడిపి నానావిధము లగు ననుభవములనుఁబొంది బీజరూపముగనుండిన యాత్మ శక్తులను క్రమక్రమముగఁ గొంతదనుక నభివ్యక్తములుగఁ జేసికొని తుదను మానవశరీరమును దాల్చుట కర్హములగు నను నంశములు పూర్వము సంక్షేపముగ వ్రాయఁబడెను. మఱియును జీవకళలు తమతమ దేహబీజములగు సూక్ష్మభూత ములతో పాషాణాదులయందుండు కాలమున, ఆత్మసత్తా మాత్రముగ నభివ్యక్తమై యుండుననియు, అనగా సచ్చిదానందములను లక్షణత్రయములో 'సత్' అను లక్షణము మాత్రము వ్యక్తమై యుండుననియును, తరుగుల్మలతాదుల యందు ఇంచుక సుఖేచ్ఛపొడముట గానవచ్చుననియు, తిర్యగ్జంతువులయం దుండుకాలమున నీయిచ్ఛ యభివృద్ధియయి,

యీసుఖానుభవసాధనములగు నింద్రియములుసహిత మభి వ్యక్తములయి, కొంచెముగ మనశ్శక్తి బీజరూపముగ గన్పట్టు చున్నదనియును, ఆకాలమున జీవునియందలి 'చిత్' అను లక్షణ మభివ్యక్తమగుననియును తెలుపఁబడెను యథార్థ ముగ జీవుఁ డీశ్వరాంశమై, ఈశ్వరునితో 'సరూపమై' యుం డుటం బట్టి ఈశ్వరుని ప్రతిబింబమనదగియుండు సచ్చిదానంద స్వరూపుఁడు. కావున నచేతనములయందును, స్థావరజంగమ ములయం దుండునపుడు సత్, చిత్, అను లక్షణద్వయము మాత్రమే యభివ్యక్తములయి యుండెను. ఆ 'చిత్' అనులక్ష ణముసహితము పూర్ణముగ నభివ్యక్తమై యుండలేదు. అది పూర్ణముగ నభివ్యక్తమయి వికసించుటకును, నిజమైన యానందమును వికసింపఁజేసికొనుటకును జీవుఁడు మనుష్య తనువును దాల్చును. ఇట్లనేకకల్పములకాలము అనేకకోట్ల యోనులయందు జననమొంది నానావిధములగు సుఖదుఃఖ ముల ననుభవించి కట్టకడపట మానవజన్మము నొందును. కావున మానవులందరు పూర్వము ఈయనుభవములన్నింటిని పొందినవారలే యనుటకు సందియమించుకయైనను లేదు. ఈవిషయము శ్రుతులయందును, భాష్యములయందును స్పష్ట ముగ నిరూపింపఁబడియున్న యది.

ఐతరేయారణ్యకమున:—

"తస్యయ ఆత్మానమావిస్తరాం వేదాశ్నుతే హావిర్భా యః, ఓషధి వనస్పతయో యచ్చ కించ ప్రాణభృత్

సఆత్మానమా విస్తరాంవేద, ఓషధివనస్పతిషు హి రసో దృశ్యతే, చిత్తం ప్రాణభృత్సు, ప్రాణభృత్సు త్వేవా విస్తరామాత్మా, తేషు హి రసోఽపి దృశ్యతే, న చిత్త మితరేషు. పురుషేత్వేవా విస్తరామాత్మా. స హి ప్రజ్ఞానేన సంపన్నతమః, విజ్ఞాతంవదతి విజ్ఞాతం పశ్యతి వేదశ్వస్తనం వేదలోకాలోకౌ మర్త్యేనామృతమీప్సతి, ఏవం సంపన్నః, అథేతరేషాం పశూనాం అశనాపిపాసే ఏవాభి విజ్ఞానమ్, నవిజ్ఞాతం వదంతి నవిజ్ఞాతం పశ్యంతి న విదుః శ్వస్తనం నలోకాలోకౌ, త ఏతావంతో భవంతి, యథా ప్రజ్ఞంహిసంభవాః.” (౨-3 ౨).

అభివ్యక్తమగు సమస్త జగత్తునం దాత్మ నెవఁడు చూడఁగలఁడో ఆ పురుషుఁడు సృష్టిమహిమ నెఱుఁగఁ గలవాఁడు. తరుగుల్మలతాదులును, ఓషధివనస్పతులును, ప్రాణధారులగు సమస్తభూతములును అభివ్యక్తమైయుండు నాత్మగా నెఱుంగును. ఓషధివనస్పతులయందు రసము గానవచ్చును. ప్రాణభృత్తులయందు చిత్తము గాననగును. ప్రాణభృత్తులయం దాత్మశక్తి యెక్కుడుగా వ్యక్తమగుచున్నయది. వానియందును రసము గానవచ్చుచున్నదిగాని యితరము లందు చిత్తము గానరాదు. అన్నిటికంటె మానవునం దాత్మ యెక్కుడుగ నభివ్యక్తమగుచున్నయది. తక్కుభూతము లన్నింటికంటె మనుజుఁడు సంపూర్ణముగ జ్ఞానముగలవాఁడు

[ప్రజ్ఞానసంపన్నతమః]. తెలిసినదానిని వచింపఁగలఁడు. తెలిసిన దానిని కన్నులతోఁ జూడఁగలఁడు. ముందుదినము జరిగినవిషయము స్మరించగలఁడు దృశ్యాదృశ్యముల నెఱుంగును. మర్త్యము నాధారముచేసికొని యమృతత్వమును గోరును. ఇవ్విధంబున సంపన్నుఁడై యున్నవాఁడు. ఇతరభూతము లన్ననో, తిర్యగ్జంతువులందు క్షుత్పిపాసావిషయము లే జ్ఞానము. తెలిసినవిషయములను మాటాడఁజాలవు. వానిం జూడజాలవు. ముందటిదినమున జరిగినవిషయమును స్మరింప జాలవు. లోకాలోకముల నెఱుంగఁజాలవు. వానిశక్తి యింత మాత్రమే, జ్ఞానము ననుసరించియేగదా జన్మములు —అని తాత్పర్యము.

సమస్తభూతములును ఆత్మయొక్కయుపాధులేగాని యాత్మేతరపదార్థ మొక్కటియు లేదు. ఆత్మ తనయందు బీజరూపమునగనుండు శక్తులను క్రమక్రమమున ఓషధివనస్పతుల యందుఁ గొన్నింటిని, ప్రాణభృత్తులయందు అనఁగా పశుపక్ష్యాదికములగు తిర్యగ్జంతువులయందు మఱి కొన్నింటి నభివ్యక్తముగఁ జేసికొని కడపట మనుష్యశరీరముఁదాల్చి, సమస్తశక్తులను వికసింపచేసికొని పరిపూర్ణజ్ఞానసంపన్నుఁడగు నని స్పష్టముగా విదిత మగుచున్నది.

జీవకళలు మానవజన్మము నొందుటకుమున్ను వరుసగ ఓషధివనస్పతులయందును, తిర్యగ్యోనులయందును బహు

కాలము నానావిధానుభవములఁ జెందియే మానవజన్మమున కర్హ్మములగు. పాషాణాదులు సయితము ఆత్మయుపాధులేగాని యితరముగాదు. పైన ఉదహరింపఁబడిన శ్రుతివాక్యములపై శ్రీసాయణాచార్యులవారు భాష్యము వ్రాయుచో నిట్లు వ్రాసి యున్నారు.

"సచ్చిదానందరూపస్య జగత్కారణస్య పరమాత్మనః కార్యభూతాః సర్వేఽపి పదార్థాః ఆవిర్భావోపాధయః, తత్ర అచేతనేషు మృత్పాషాణాదిషు సత్తామాత్ర మావిర్భవతి, నచాత్మనో జీవరూపత్వం, యేతు ఓషధివనస్పతయో జీవరూపాః స్థావరాః, యేచ శ్వాసరూపప్రాణధారిణః జీవరూపాజంగమాః, తే ఉభయే అతిశయేన ఆవిర్భావస్థానమితి."

కార్యరూపమైన సమస్తపదార్థములు జగత్కారణుఁడును, సచ్చిదానందస్వరూపుఁడునగు పరమాత్మయొక్క యుపాధులు. అందు అచేతనములగు మృత్పాషాణాదులయందాత్మ 'సత్తామాత్ర' మావిర్భవించియున్నయది. అందాత్మకు జీవరూపత్వము లేదు. స్థావరములగుజీవరూపములు ఓషధివనస్పతులు. శ్వాసరూపమగు ప్రాణమును గలవి జంగమములగు జీవరూపములు. ఈరెండింటియందు ఆత్మ అతిశయముగ నావిర్భావము చేసియున్నది —అని తాత్పర్యము.

కావున నాత్మ మృత్పాషాణాదులయందు సత్తామాత్రముగ నావిర్భవించియుండి, యాపిదప స్థావరములగు జీవరూప

మును దాల్చి, జంగమములగు జీవరూపముల కొంతకాలము గడిపి, కడపట జీవుఁడు మనుష్యశరీరము దాల్చెననువిషయము నవీనసిద్ధాంతము కాదు.

జీవకళలకు పాంచభౌతికమగు ప్రపంచమంతయు జ్ఞాన సాధనమగు విద్యాశాలవంటిది. ఇపుడు మనుష్యజన్మమున నుండు జీవులు పూర్వకాలమునుండి వికాసము చెందినటుల నె యనేకులు జీవకళలు ఇక్కాలమునను పాషాణాదులయందును, తీగెలు, వృక్షులు, పొదలు లోనగు వానియందును, పశు పక్ష్యాదులయందును క్రమక్రమమున వికాసమునొందుచున్న యవియె. కనుక మానవులు తక్కుభూతములకన్నింటికి జ్యేష్ఠ భ్రాతల స్థానముననుండు వారలు. వాని నెన్నివిధములనైనను ప్రేమించి వానియెడ మిగుల దయతో వర్తించి వానియందలి యాత్మశక్తులను వికసింపఁజేయఁ బ్రయత్నము చేయుట యుక్తము. అన్నింటియందును ఆత్మ ప్రవేశించియే యున్నదని తెలిసికొని, వానికి సాధ్యమైనంతవరకు హానిగలుగక యుండ ప్రవర్తించవలెను. కావుననే శాస్త్రములయందు విధింపఁబడి యుండు నిబంధనలు సార్థములుగ నున్నట్లు స్పష్టమగుచున్నది.

ప్రాతఃకాలమున మానవుఁడు దేహబాధలం దీర్చుకొన వలెనన్న భూమిని ప్రార్థించి, యాపిదప మలమూత్రవిసర్జనము చేయవలయునని విధింపఁబడియున్నది. దంతధావనమునకుపయి తము ఒకపుడుక విరువవలెనన్న, వృక్షమును వినయపూర్వక

ముగ ప్రార్థించి, యాపుల్లను తీసికొనవలెననియును ఆజ్ఞాపింపఁ బడియున్నది. నదీజలములను స్నానముచేయవలెనన్నను, తీర్థ రాజమును ప్రార్థించి, తీర్థమును యాచింపుడని విధింపఁబడి యున్నదిగదా! ఈనిబంధనలన్నియు, సర్వత్ర ఆత్మ వ్యాపించి యున్నదనియును, ఒక్కొక్క కార్యమునను, సర్వత్ర వ్యాపించి యుండు నాత్మను గమనించి చూడవలయుననియు, ఏభూతము నైనను లాఘవముగ చూడక గౌరవముతో నెంచవలయునని యును సూచించుచున్నయవి. వంటచెఱుకుగా ఎండినమ్రాకుల నుపయోగింపవలయునుగాని, బ్రతికివృద్ధియగుచుండు వృక్ష ములకొట్టరాదను నియమమునయిత మీయర్థమునె ప్రతి పాదించుచున్నది. గృహనిర్మాణముకొఱకు సామాన్యముగ మ్రానులనరికి యిల్లుకట్టుట శ్రేయస్కరము కాదను నమ్మకము దేశమునందంతటను గలిగియే యున్నది. యోగులగువారు ఆర ణ్యములందు ఆకలములు భక్షించి జీవించుట సాధ్యమైనంత వఱకు భూతములకు హింసమానవలయుననియేగదా! అచ్చ టనుఁ గూడ, పండి నేలరాలిన ఆకులుమాత్రము భక్షించుచు, పచ్చియాకులను భక్షింపకయుండునియమము మహాయోగులు అవలంబించుచుండిరని గ్రంథములవలన తెలియవచ్చుచున్నది. దేవకార్యములయందు సైతము, హోమాదులకు శుష్కేంధన ములు, అనగా ఎండినసమిధలు మాత్రము గొనవచ్చునుగాని, పచ్చిసమిధలు కొనరాదనియు నియమముగలదు. ఇవియన్నియు,

అంతటను ఆత్మ వ్యాపించియే యున్నదని జ్ఞాపకము చేయుటకు కాక వేరేమి? ఇట్లు చెట్టుచేమలవిషయమై యున్న నియమము లును నిబంధనలును గృహస్థులకు విధింపఁబడియుండ, జీవహింస విషయము వ్రాయవలయునా! "అహింసా పరమోధర్మః" హింస వదలుటకంటె శ్రేష్ఠమగుధర్మము లేదనువాక్యము సర్వత్ర ఆదరణీయము గదా! ఆత్మ సర్వాంతర్యామి యని నోటిమాట లతోఁజెప్పుచు,హింసారూపమగునడత నడుచుటకంటెదోషము వేరు కలదా? "ఆత్మవత్సర్వభూతాని" యనునార్యోక్తి ననుస రించి, తనవలెనె సమస్తభూతములును సుఖము నన్వేషించు చున్నవనియును, దుఃఖము నివారించుకొన గోరుచుండుననియు నెఱింగి, పరమధర్మమగు 'అహింస' ను ఎల్లవారును అనుష్ఠిం తురు గాక.

మఱియు నీవిషయము శ్రీకృష్ణులవారు ఉద్ధవున కుపదే శించిన మోక్షమార్గమున మిగులస్పష్టముగ నిరూపింపఁబడి యున్నది. భగవంతుని పాదములఁ జేరగోరువారందరు, ఈశ్వ రుఁడు జీవకళగా నెల్లయెడలనుండుట నెఱింగి, సర్వభూత ములను ఈశ్వరుని నామరూపములుగ భావించి, గోఖరచండా లపుల్కసులకు సయితము చూచినపుడెల్ల భూమిపైబటి దండ వత్ ప్రణామము లాచరింపవలయుననియును, ఆప్రకారము సర్వభూతము లాత్మరూపములే యను జ్ఞానము సర్వసాధారణ మగు నంతదనుక నాచరింపవలయుననియు, ఇదియె మోక్షో పాయములన్నింటిలో సులభమయి సర్వసాధ్యమై యమోఘ

ఫలదాయకమగునని శ్రీకృష్ణభగవంతుఁడు తన ముఖ్యప్రియ శిష్యులలో ప్రథమగణ్యుఁడైన యుద్ధవున కుపదేశించి యున్నాఁడు. ఎల్లవారును ఈవిషయమును మననముచేసి, సర్వభూతహితులగుటకు యత్నింతురు గాక.

ఆఱవ అధ్యాయము

జీవుని యాత్ర

జీవకళలు తమతమ దేహబీజములు అను సూక్ష్మభూతములతో భూలోకమున మొట్టమొదట మృత్పాషాణాదులయందును ఆవెనుక తృణగుల్మలతాదులయందును వనస్పతులయందును తదనంతరము తిర్యగ్జంతువులయందును నివసించి క్రమక్రమమున మనుష్యతనువును దాల్చుట కర్హములగునని పూర్వపు అధ్యాయములందు వ్రాయఁబడెను. ఇంతకాలమును భగవంతుఁ డీజీవకళలను, తల్లి శిశువును గర్భమునందుంచుకొని కాపాడునటుల తనయందుంచుకొని వికసింపఁజేయుచుండును. స్వాతంత్ర్య మించుక యైనను లేదు. మనుష్యజన్మము వచ్చుటయన్న విజ్ఞానమయకోశ మేర్పడుటయే. ఆస్థితి శిశువు మాతృగర్భమునుండి వెలివడిన స్థితికి నుపమింపఁదగు. మాతృగర్భమునుండి వెలివడి, ప్రత్యేకమగు తనువుఁ దాల్చియుండియు, ఉచ్ఛ్వాసనిశ్వాసములును, విణ్మూత్రవిసర్జనములును దప్ప నితరకార్యములు స్వతంత్రముగ నొనర్చుకొనుటకు శక్తిలేక తల్లిపోషణవలననే యభివృద్ధిచెందుచుండునుగదా? ఆహారము తల్లివలననే పొందవలయును. అహర్నిశము తల్లి సంరక్షణమునకు పాత్రమైయుండవలెనుగాని, స్వతంత్రమను

నది యెట్టిదో యెఱుగదుగదా! అటులనే జీవకళలు మనుష్యత్వమును పొందినపిదప బహుకాలమువఱకు శిశుప్రాయులై తమకంటె బహుకాలమునకు ముందుగ నరత్వమునొందిన జీవులసహాయముచేతనే యభివృద్ధి కావలసియుండును. అప్పటి స్థితియందు పూర్వానుభవసంబంధములగు వాసనలేవైననుండునాయనిచూడ మృగశరీరముననుండిన కాలమునఁబొందిన కేవలములగు నింద్రియవ్యాపారములవలని వాసనలుతప్ప మఱియేవియుఁ గానరావు. అనఁగా నాస్థితియందుండుజీవుఁడు జ్ఞానహీనుఁడును కేవలపశుప్రాయుఁడుగ నుండును. మృగములకును మృగప్రాయులగు మనుజులకును తారతమ్యమెట్టిదో బాహ్యదృష్టికి స్పష్టముగాకయుండును. కొన్నివిధములగు క్రోతులు చూచుటకు మానవులవలెనే యగపడును. అయినను వానియందు మనుష్యత్వము లేదు. బాహ్యచర్యలయందు భేదమించుకయైనను గానరాదు. అయినను యోగదృష్టిచేఁ జూచువారలకు నీ రెండుతెగలలో నుండు తారతమ్యము విదితము. మృగములయందు విజ్ఞానమయకోశము కనఁబడదు. ప్రాణభృత్తులయందు చిత్తము కాననగునని ముందే శ్రుతివాక్యము ననువదించితిమి. అనఁగా మృగములయందును మనోమయకోశము కొంచెముగఁ గాననగు. వానియందు కేవల కామక్రోధములు ప్రబలియుండును ఐనను పూర్వానుభవములస్మృతి విశదముగఁ గనఁబడదు స్వభావజములగు జాతిగుణములకు లోనై మృగములు వర్తించును విజ్ఞానమయకోశము కాన

రాదు. అది మానవులయందు మాత్రము గాననగు. ఇదియే మానవులకును మృగములకును గల భేదము. శరీరపోషణము నకు వలయు నాహారేచ్ఛయు, శరీరశ్రమము నివారించుటకు వలయునిద్రయు విశ్రాంతియు, జాతివృద్ధికి మూలమగు జంతుక్రియయు, స్త్రీపురుషసంయోగము నను నివి మృగములకును మనుజులకును సామాన్యధర్మములు. కేవల తాత్కాలికమగు సుఖమును నిరాకరించి భావికాలసుఖమును గోరుటయు, పూర్వానుభవముల ననుసరించి, వానివలన సుఖదుఃఖములను జ్ఞప్తియుంచుకొని ముందు రాఁబోవు కాలమున తమతమ చేష్టలను సవరించుకొనుటయు, వానిమూలమునఁ గ్రమక్రమమున జ్ఞానము నభివృద్ధి చేసికొనుటయు, కాల క్రమమున నైహికసుఖమించుక త్యాగముచేసి యాముష్మికమును గోరుటయు, మొదలగు నివి యన్నియు మానవులయందుండఁదగు లక్షణములు. ఇవి లేనిచో మనుష్యత్వమును పొందియు మృగత్వమునే యవలంబించుటయగు. ఇంద్రియములన్నియు మృగశరీరముననే వ్యక్తమైయున్నయవిగదా! ఆయింద్రియవ్యాపారములకు మాత్రము లోనై యుక్తాయుక్తవివేకములేక నటించుటలో మనుజుఁడు పశువువలెనే నటించుచున్నవాఁడు. అట్లు చేయక తమ యింద్రియములను, ఇంద్రియవ్యాపారములను మనస్స్ఫూర్తిగ జ్ఞానసాధనములుగ చేసికొనుటయే మానవధర్మము. మనస్స్ఫూర్తిగఁ జేయవలెను. లేనిచో పశువునకును మానవునకును భేదములేదు. పశువులయందు సయితము బహు

కాలదుఃఖానుభవము జ్ఞానబీజమే కాఁదగు. అట్టిజ్ఞానమే జంతువులందు జాతిగుణములని యెఱుంగఁబడునవి. గ్రుడ్డునుండి యప్పుడె బయలువెడలిన కోడిపిల్ల పరువులిడి నేలపైఁ బడియుండు ధాన్యపుగింజల నేఱుకొనితినును. నీళ్లనుచూడగానే భయపడి వెనుకకువెళ్లును. నీటిబాతుపిల్ల యన్ననో గ్రుడ్డుపగిలిన మఱునిమిషముననే నీళ్లలో విడిచినను నిర్భయముగ నీదులాడును. అజ్ఞానమునందు మునిగియుండినను జేయుకార్యముల వలని కష్టసుఖముల ననుభవింపక తీరదు. మనస్స్వాభావికధర్మము నెఱింగి యభ్యసించుటయే మనుజునియోగ్యత.

ఆదియందు జీవుఁడు మృగప్రాయుఁడై యింద్రియలోలుఁడై యింద్రియసుఖములకంటె నెక్కుడు సుఖమొక్కటియు లేదనియెంచి, తదనుగుణముగ వర్తించును. శరీరతాదాత్మ్యము నొంది, అనఁగా శరీరమే తానను భావము గలిగి, యాశరీరము అల్పకాలికమగుటంబట్టి, శరీరము నశించుటకుమునుపే యెంత సుఖము పొందసాధ్యమో అంత సుఖము ననుభవింపవలెనని యిచ్ఛయించును. మనుష్యత్వము ప్రాప్తించుటకు ముందన్ననో 'నేను' అనుభావము లేదు. అంతర్యామిగనుండు జీవకళచే నడుపఁబడి స్వాభావికములగు జాతిగుణముల ననుసరించి వర్తించుచుండెను గాని "నేను కష్టముగాని సుఖముగాని యనుభవించుచున్నాను" అనుజ్ఞానము లేదు. అనగా 'అహంకారము' లేదు. అహంప్రత్యయము లేమింజేసి 'మమకారము' సయితము

లేదు. మనుష్యత్వము నొందగా జీవకళ జీవుఁడై "నేను, ఇతరులు" అనుభావము మొట్టమొదట యంకురించుచున్నది. ఆ జ్ఞానము పుట్టగా "నాకు సుఖము కావలెను. ఇతరములగు భూతములనన్నిటిని నాసుఖముకొఱకు వినియోగించుకొనవలయును" అను నాశ యభివృద్ధికాఁగా, నా సుఖ మింద్రియ సుఖమే యని భ్రాంతచే నింద్రియసుఖములలో మునుఁగుటకు యత్నించును. అట్టి స్థితియందుఁ బూర్వజ్ఞానమించుకయైన లేమిం జేసి యాజీవునకు ధర్మాధర్మములివియని నిరూపించుటకు సాధ్యము కాదు. ఏ కాలమునందైనను జీవుఁడుండు స్థితినుండి యంతకంటె నుత్తమమగు స్థితిని బొందుటకు సాధనమగు మార్గము ఆజీవునకు ధర్మ మనఁబడును. పైఁజెప్పిన పశుప్రాయునకు నానా విధములగు ననుభవములను పొందుటయు, వానినుండి ఫలించు సుఖదుఃఖముల నెఱుంగుటయు నివియే ధర్మము. అంతకంటె నెక్కుడుగ విధించుట నిష్ప్రయోజనము. మంచి చెడుగులనునవి యెట్టివో ఆజీవునకు తెలియదు. ఐనను జీవునియందు బీజరూపముగనుండు నాత్మశక్తులను అభివ్యక్తములుగఁ జేయుటకేగదా యీశ్వరుఁడు జీవుని పాంచభౌతికమగు ప్రపంచమునం బ్రవేశింపఁజేసె ? భూలోకమున మనుష్యశరీరమున మొట్టమొదట 'నేను' అను జ్ఞానము గలవాఁడై యా శరీరమే తానను భావమున, తనసుఖమే ముఖ్యోద్దేశ్యముగ జీవుఁడు వర్తించుచుండును. తదనుగుణముగ భగవంతుఁడును లోకములో ననేకములగు పదార్థములు సుందరములును సుఖదాయ

కములుగ సృజించియున్నవాఁడు. వానింజూచి జీవుఁడు, వాని సుఖదాయకములుగ నూహించి, వానిం జేరి సుఖింప యత్నించు. అందు కొన్ని దీర్ఘసుఖము నిచ్చునవియగుటచే వానియందు ప్రేమ యభివృద్ధియగు. జీవుఁడు వానిని తిరిగి తిరిగి కోరును. వానినుండి సుఖము మరల మరల కలుగను కలుగను ఆవస్తువులయందలి కోరిక దినదినము వృద్ధియగును. మఱికొన్ని వస్తువులు చూచుటకు సుందరములుగ నుండియు ననుభవమున దుఃఖకారణములగుటచే సాధ్యమైనంతదనుక వాని సంస్పర్శ లేకయుండుటకు యత్నించును. చూచినపుడెల్ల వానిం ద్వేషించు. మఱికొన్ని పదార్థములు తొలుదొలుత నల్పసుఖమునిచ్చి నట్లుండియు, వెంటనే దుఃఖకారణములగుటయు నెఱుంగు. మొదట మొదట రాబోవు దుఃఖమునంత యోచింపక తాత్కాలిక సుఖమును మాత్ర మపేక్షించి యాపదార్థము ననుభవించును గాని వెంటనే దుఃఖము ప్రాప్తించఁగా చింతించును. ఇట్లు పెక్కుమాఱులు అనుభవము కాఁగా అట్టివస్తువులను సయితము త్యజింపఁగోరును. ఇట్టియనుభవముల ననేకజన్మములం గడపి బహుకాలానుభవముచే కొన్ని పదార్థములును, కొన్ని కార్యములును సుఖదాయకములగుటచే గ్రాహ్యములనియు, మఱికొన్ని దుఃఖకారణములగుటంబట్టి త్యాజ్యములనియును, మఱికొన్ని యల్పసుఖమునిచ్చియు, నంత్యమున విశేషదుఃఖమునే గలుగఁజేయుననియు, మఱియు కొన్ని యాదియందు కొంచెము శ్రమమును

గలిగించునవిగనుండియు పరిణామమున నత్యంత సుఖసాధనము లనియును నెఱింగి యీ మార్గమున నిజమైన యనుభవజన్య జ్ఞానము గలవాఁడగును. దీనికిఁదోడుగ తనకంటె పెద్దలగు వారలు చెప్పు నీతిబోధలును, శాస్త్రములయందు విధింపఁబడి యుండు మార్గమును తనయనుభవమునకు సరిపోఁగా, పెద్దల వాక్కులును, శాస్త్రములయందు ప్రతిపాదింపఁబడియుండు విధి నిషేధములును తన మేలుకొఱకు ఆప్తులగువారిచే నిరూపింపఁ బడిన హితవాక్యములనియు, కావున ననుసరింపఁదగినవనియు, నెఱిఁగి వానియందాస్తిక్యబుద్ధిగలిగి మంచిచెడుగులను కొంత మట్టుకు వివేచనము చేయుటకు శక్తిగలవాఁడగు. మఱియు శాస్త్రములయం దింకను నేమి నిరూపింపఁబడియున్నదో చూచి యనుసరింపవలయునని యిచ్ఛగలుగ నారీతిని సయి తము జ్ఞానము నభివృద్ధి చేసికొనును. ఇట్లు వస్తుశోధన చేయను చేయను, లోకానుభవము హెచ్చును హెచ్చును, జ్ఞానము హెచ్చును. జ్ఞానము హెచ్చఁగాఁ దాను చేయుకార్యముల యందుత్తరవాదిత్వము సయితము హెచ్చును గదా? అజ్ఞాని యగు నొకండు చేయు తప్పులు, సామాన్యముగ క్షమార్హ ములు గదా! అయినను ప్రకృతి ధర్మములకు విరోధముగ నటించినచో దానిఫలము ననుభవింపక తీరదు. ఇవ్విధంబున నానావిధానుభవములను పొంది జీవుఁడు కొంతమట్టుకు యుక్తాయుక్తవివేకము గలవాఁడగు. ఈ జ్ఞానము పరిపూర్ణ ముగ గలుగువఱకును లోకమున నొక్కొక్క వస్తువునందుండు

సారమును తెలిసికొని, దానియం దాత్మస్వరూప మెట్లు పరిణ మించుచున్నదో, ఏరీతి నభివ్యక్తమగుచున్నదో ఒక్కొక్క వస్తువును సృష్టియం దేయే ప్రయోజనమును చూపుచున్నదో, ఆమూలముగ నెఱుంగవలయును. అంతనే జీవుఁడు సంసారము నందు ప్రవేశించుట సార్థకమగు. ఇది యంతయు నొక్క జన్మ మునఁ గాఁజాలదు. అనేకజన్మముల నెత్తవలయును. ఆ జన్మ ములైనను, ఒక్కదేశమున నెత్తినఁ బ్రయోజనము లేదనుట స్పష్టము. ఎల్లపుడు, హిందూదేశమువంటి యుష్ణదేశముననే పుట్టి, పెఱిగి గిట్టుచుండినవానికి, భూతలమంతయు నెల్లపుడు మంచుగడ్డలతోఁగప్పఁబడి, సముద్రములు, నదులు, చెఱువుల యందలి యుదకములు సయితము ఘనీభవించి పాషాణము వలెనుండు దేశమునందలి కష్టసుఖముల నెట్లెఱుంగును? చెట్లు చేమలన్న నెట్టివో చూచుటకైన నసాధ్యముగ నుండు ధ్రువసమీప సీమలయందుండు జనుల కాహార మెట్టిదిగ నుండ గలుగునో, తెలియుట కవకాశముండదు గదా! "ఆత్మవత్సర్వ భూతాని" యను న్యాయము నవలంబింపవలెనన్న నందఱి కష్టసుఖముల నెఱింగినంగాని, వారల కష్టములయందు వారితో పరితపించి, వారల సుఖములందు వారలతో సంత సించి, లోకసుఖమే తనసుఖమనియును లోకదుఃఖమే తనదుఃఖ మనియు నెంచు నుదారభావ మేలాగు గలుగును. అట్లు లేక యొక్కదేశమున, నొక్కవిధమైన కుటుంబముననె పుట్టుచు గిట్టుచుండిన వానికి తన కలిమియే లోకకలిమియు, తన కల్మ

దుఃఖము ప్రాప్తించినను లోకమునకంతయు ప్రళయమువచ్చి నట్లు భావించుటయు సాధారణము. కావున నిపుడు హిందూ దేశమునఁ బుట్టియుండునొక జీవుఁడు, పూర్వ మెన్ని దేశములలో జన్మించియుండవలయునో, రాఁబోవు కాలమున నింక నెన్ని దేశ ములలో జన్మించవలసియుండునో మన మెఱుంగఁజాలము. ప్రస్తుత మన్యదేశములందు జన్మించియుండు జీవులు పూర్వజన్మ ములయం దీదేశమున నెందఱు జన్మించియుండిరో యిక ముందు రాఁబోవుజన్మముల నెందఱు జన్మించెదరో యెఱుఁగము గదా! ఇవ్విషయ మించుకయైన నాలోచించినయెడల జాతివైష మ్యము లెక్కడ నుండును. జీవున కనేకజన్మము లున్నవని యును ఈ జన్మమంతమైన పిదప మఱియు నెక్కడనో ఒక స్థలమున పుట్టకతీరదనియును దృఢముగ నమ్ము హిందువులు నయిత మితరదేశీయుల ద్వేషించుట యెంత యవజ్ఞత! అన్య దేశములని యిపుడెన్నఁబడు దేశములన్నియు నెద్దియో యొక జన్మమున మన దేశముగానుండి యుండవచ్చును. ఇపుడస్మ దీయులనబడు జీవులు మఱియొక జన్మమున నేదేశమున నెవరి గర్భమున నుత్పత్తి యగుదురో, మఱియు మనకత్యంత ప్రియులైయుండి మృతినొందిన జీవు లెక్కడెక్కడ జన్మించి యున్నవారలో మన మెఱుంగము గదా! ఈ జన్మముననో మఱియొక జన్మముననో భూతకాలముననో భావికాలముననో, అన్ని దేశములయందు, నానావిధ జాతులయందు, వివిధమత ములయందు జన్మించి పలువిధములగు ననుభవముల పొందిన

జీవుఁడు సర్వసముఁడై సర్వభూతహితుఁడై, అన్ని దేశముల వారిని తనసోదరులవలెఁ జూచుచు, అన్ని దేశములవారి క్షేమముకొఱకు పాటుపడుచు సకల జనాదరణీయుఁడై లోకమున మెలంగును. అట్టి వారికి స్వీయులెవరు? పరులెవరు?

అయం నిజః పరో వేతి గణనా లఘుచేతసామ్,
ఉదారచరితానాం తు వసుధైవ కుటుంబకమ్.

"ఇతఁడు నావాఁడు. మఱియొకడు నావాఁడు కాఁడు, అను భావ మల్పబుద్ధుల యందుండును గాని యుదారగుణసంపన్నులగు మహానుభావులకుఁ బ్రపంచమంతయు స్వకుటుంబమే" అను మనువాక్యము అనేక జన్మసంసిద్ధులైయుండు మహనీయుల నుద్దేశించి చెప్పఁబడినది గదా! అన్నిజాతులవారి యందును అన్ని దేశములవారియందును, వివిధమతస్థుల యందును సోదరభావము చూపుట యెల్లరకు కర్తవ్యము. ఇట్లన్నిమతముల వారలయందైకమత్యము, మైత్రి, సోదర భావము, నొనగూర్చి జగత్తంతయు నొక్కకుటుంబముగ భావింపఁజాలు సౌహార్దమును లోకమున స్థాపించుటకొఱకే గదా మహాత్ములు, పరమదయాసముద్రులు నగు మహర్షులు దివ్యజ్ఞానసమాజమును స్థాపించియున్నారు. ఈ సమాజమున ప్రతివత్సరాంతమున, సంవత్సర మహోత్సవము జరుగునపుడు నానాదేశస్థులు, నానామతస్థులు నొక్కచోట చేరి, కలసి మెలసి యన్నదమ్ములవలె వర్తించుచు, తమతమ మతాచార

ముల తామనుష్టించుచు, తక్కువారల మతాచారముల సోదర భావముతో గారవించుచు అందఱు నామహాత్ముల కుటుంబము లోని వారలేయని యన్యోన్యమైత్రి గలిగి సంచరించుట కన్నుల పండువగా నుండును. లోకమున నుండు తారతమ్య ముల నంగీకరించుచు నానావిధవర్ణములుగల రత్నములన్నియు నొక్కచోటచేరి యన్యోన్యవైషమ్యము లేక యొక్కకిరీటము నలంకరించి ప్రకాశింపఁజేయురీతిని అన్ని జాతులవారును ఒక్కచోట చేరి పరస్పర భేదములుండియు (ఉండక తీరదు గదా!) నందఱొక్క కుటుంబమువలె నడచుకొనుట సాధ్య మని లోకమున కంతటికి దృష్టాంతభూతముగ నున్నది. దీనిం జూచి యెల్లవారలును, పరస్పర వైషమ్యముల విడనాడి పరమ మైత్రి నభ్యసించి కృతార్థులగుదురుగాత!

జీవుని యావలి పరిపాకము గుఱించి పై యధ్యాయ మున వ్రాసెదము.

ఏడవ అధ్యాయము

జీవుని యాత్ర

జీవుఁడాదినుండి విషయసుఖములే సుఖములని యెంచి వాని నన్వేషించుచుండునని ముందు చెప్పఁబడెను. ఒక్కొక్క యింద్రియము దానిదాని విషయమును వెదకుచుండును. కన్నులు సుందరములగు వస్తువులం జూడఁ గోరుచుండును. జిహ్వ రుచ్యములగు పదార్థములం దినగోరుచుండును. ఇట్లొక్కొక్క యింద్రియము, విషయములనుగూర్చి బహిర్గతమగుచుండు. మనస్సన్ననో యింద్రియముల మార్గమున నెఱింగిన విషయములవలని సుఖదుఃఖములను స్మరించుచుండును. ఈ స్మరణవలన మనస్సింద్రియములతోఁ జేరి వాని ననుసరించియే వర్తించుచుండును. విషయములు గోచరములైనను కాకపోయినను మనస్సు పూర్వానుభవ స్మరణముచే వాని చింతించుచుండును. మృగములకును మానవులకు నిదియె ముఖ్యమగు తారతమ్యము. మృగములయందు పూర్వానుభవముల స్మరించుశక్తి లేమింజేసి విషయసందర్శనమున నేవిషయములు ప్రత్యక్షముగ లేని సమయమున విషయచింత పుట్టదు. మానవులందు మనస్సు కొంచెము వికసించి యుండుటచేత విషయస్పృహ లేని సమయమునను విషయచింత పొడముసు.

విషయధ్యానముచేత విషయవాంఛలు వృద్ధియగు. విషయములఁగూర్చి యన్వేషించుచుఁ బోవుచో నా విషయప్రాప్తి కడ్డము వచ్చు వారలయందు ద్వేషముపుట్టును. ఇటుల విషయముల చింతనచేయుటవలన కామము, కామము నీడేర్చుకొను ప్రయత్నములో క్రోధమును, ఈ కామక్రోధములనుండి యనేక యనర్థములును జీవునకుఁ గలిగి కడపట జీవునికి పురుషార్థభంగ మగును.

"ధ్యాయతో విషయాన్ పుంసః సంగస్తేషూపజాయతే,
సంగాత్సంజాయతే కామః కామాత్క్రోధో భిజాయతే.
క్రోధాద్భవతి సమ్మోహః సమ్మోహాత్స్మృతివిభ్రమః,
స్మృతిభ్రంశాద్బుద్ధినాశః బుద్ధినాశాత్ప్రణశ్యతి."

(గీత. 2-అ)

అను గీతావాక్య మీయనర్థమునుండి జీవుఁడు తప్పించుకొనుటకొఱకు హెచ్చరిక చేయుచున్నది.

అట్లైనచో భగవంతుని సృష్టియందిట్టి యనర్థకారణ మెట్లు ప్రవేశించెనని సందియము పుట్టుట సహజము. ఆదియందు జీవుఁడు శిశుప్రాయుఁడు. జీవునియందు తమోగుణము ప్రధానముగ నుండును. అనఁగా నాఁకలిగొన్నపుడు అన్నము వెదకుట, విషయములు ప్రత్యక్షములగునపుడు మాత్రము ఇంద్రియము లుద్రేకమునొందుట తప్ప నితర వ్యాపారము లేక నిద్రాలస్యప్రమాదములే ముఖ్య

లక్షణములుగ గలిగియుండును. అట్టి మానవుఁడు కేవల జడప్రాయుఁడు. అయినను లావణ్యములగు పదార్థములను లోకమునఁ జూడఁగా వానింగోరి వానికొఱకు బహుప్రయత్నములు చేయును. కొంచెము సుఖము సంతోషము ప్రాప్తించగా మఱల నాసుఖము ననుభవించ వలయునను కోరిక పుట్టును దానింగూర్చి ప్రయత్నపడును. కోరినపదార్థమును గాని సుఖమును గాని పొందుట కెవ్వరైన నడ్డమువచ్చినచో వారియందు ద్వేషము నవలంబించి పోరాడియైన దాఁగోరిన కోరిక నీడేర్చుకొనుటకు శ్రమపడును. ఇవ్విధంబున జీవుఁడు తన స్వభావమగు తమోగుణము నతిక్రమించి రజోగుణమభివృద్ధి చేసికొనును. కామక్రోధములు క్రమక్రమమున వృద్ధియగు. ఆ స్థితియందుండు జీవునకు అవి వృద్ధియగుటయే ధర్మము. కామక్రోధములు వృద్ధియగుటవలననే తమోగుణము నశించును. ఏలనన కామము వృద్ధికాఁగా కాఁగా కోరికల నీడేర్చుకొనుటకు ఎంతయేని ప్రయత్నము కావలయును. ఆ కోరిక లీడేరుటవలన మఱియునవి వృద్ధియగుచునే యుండును. ఆజ్యము నగ్నిలో వ్రేల్చుటచే నగ్ని చల్లార్చుట సాధ్యము కానట్లు విషయముల ననుభవించుటచే కామము చల్లారదు, దినదినమునకు వృద్ధియగుచునె యుండును. కోరిన పదార్థముల సంపాదించుకొనుట కెంతయో ప్రయత్నముచేయును. ఇట్లు తమోగుణ స్వభావము మాఱిపోయి రజోగుణమువలనఁబుట్టు విశేష ప్రవృత్తివ్యాయామము హెచ్చగును. ఇదియును కాలక్రమ

మున తరించవలసినదే. కామమువలన తామసమును జయించి నటులనే, విషయసుఖానుభవముతో గలుగు భంగములవల ననే రజోగుణము సత్వగుణముగ మాఱును. ఎటులననఁగా, బహుప్రయత్నములచే ప్రాప్తించిన విషయము నత్యంతముగ ప్రేమించును. ఆ వస్తువును బొంది యనుభవించుటకంటె సుఖ మితరము లేదని భ్రాంతిచెందును. సదా విషయసంయోగమునే గోరుచుండును సామాన్యములగు ప్రయత్నములు చేయుట యేగాక తమకోరికల నీడేర్చుకొనుట కితరుల సహాయమును కోరును. మఱియు దేవతా ఉపాసనలను జేయును. ఎన్నివిధ ములనైనఁ దాఁ గోరువిషయముల సంపాదించి యనుభవించు టకుఁ బ్రయత్నము చేయును. చేయుప్రయత్నమున కనుగుణ ముగ స్వశక్తిచేఁగాని యన్యసహాయమువలనగాని దేవతాఽ నుగ్రహమువలనఁగాని కోరినకోర్కె లీడేర్చుకొనును. కోరిన విషయము లనుభవసాధ్యము లగును. అయినను "యద్దృశ్యం తన్నశ్యం" అనున్యాయము ననుసరించి యా వస్తువులు కాల క్రమమున నశింపగా మనంబున నపారమగు దుఃఖము పుట్టును. అంత నాసుఖము దుఃఖమూలమని జీవుఁడెఱుంగు. ఇంచుక వైరాగ్యము పుట్టును. ఐన నావైరాగ్య మల్పకాలికముగానే యుండును. కొదవగాదు. నిజమైన వైరాగ్యమున కిది యంకుర మగు. ఒక్కొక్కటియు ననంత సుఖదాయకములని యెంచి యుండిన బంధుమిత్రులు, దారాపుత్రులు గృహకనకవస్తువా హనములు క్రమక్రమమున శాశ్వతములుగావని, యనుభవ

ముచే నెఱుంగు. ఒక్కొక్కటి వియోగము గలుగఁగా, నది దుఃఖకారణమని యెఱుంగును.

"యే హి సంస్పర్శజా భోగా దుఃఖయోనయ ఏవ తే."

అను గీతావాక్య మనుభవసిద్ధమగును. వియోగసమయమున దుఃఖము తీవ్రముగానుండును. అయినను వియోగదుఃఖము పునస్సంయోగముచే నంత్యమగును గదా! "భార్యా దుఃఖం పునర్భార్యా" అను లోకోక్తికి నర్థమింతియ గదా! అటులనే ధనముఁ గోలుపోయిన వానికి మఱల ధన మొనగూడినచో నాదుఃఖము శాంతమగును. ఇటులనే కాలానుసారముగ నితర విషయముల సంయోగము కలుగఁగా నంకురించుచుండిన వైరాగ్యము అంతరించును. ఈ వైరాగ్యమునే వేదాంత గ్రంథములయందు "ఔత్సుక్యమాత్ర వైరాగ్యము" అని నిరూపింపఁ బడియున్నది. ఇదియె పురాణప్రసూతిశ్మశాన వైరాగ్యములని లోకమున నెఱుంగఁబడినవి. శీఘ్రకాలములో మాసిపోవును. మఱియు పూర్వమువలెనే విషయలోలుఁడగును. ఐనను తిరిగి తిరిగి ప్రియ వియోగము గలుగను కలుగను దినదినమునకును జన్మజన్మమునకును వైరాగ్యము పురాణవైరాగ్యమువలె క్షణభంగురముగాక తీవ్రవైరాగ్యముగ పరిణమించును. బాహ్యములగు వస్తువులపై వాంఛలు తగ్గును. కీర్తియు, యాజమాన్యాధికారములు ప్రాబల్యము లోనగువానిని సుఖదాయకములుగ నెంచి వానింగూర్చి భగీరథ ప్రయత్నము చేసి సాధించి యనుభవించి కట్టకడపట నవి

యనుదుఃఖమిశ్రములే యని యనుభవముచేఁ దెలిసికొనును. ఇవ్విధంబున ననేకానుభవములచే నీ లోకముల గలుగు సుఖములన్నియు నంతవంతములని యెఱింగి నిజమగు తీవ్ర వైరాగ్యము నభివృద్ధి చేసికొనును. అది మొదలు లోకమున వర్తించుచుండినను, ఇతరులవలె లౌకికకార్యముల నెరవేర్చు చుండినను ఐహికవిషయములయందు తీవ్రమగు వాంఛ యుండదు. ఇంకను కొంతకాలమువఱకు పూర్వకర్మవాసనా బలముచే విషయములయందు మనస్సుపోవుచుండినను యథార్థముగ వానియం దేవగింపు దినదినమునకు వృద్ధియగుచు వాని యందలి దోషములను సయితము నెఱుంగుచు క్రమక్రమమున వానికి విముఖుఁడగును.

"విషయా వినివర్తంతే నిరాహారస్య దేహినః,
రసవర్జం రసోప్యస్య పరం దృష్ట్వా నివర్తతే." (గీ. 2-అ)

నిరాహారుఁడైన జీవునకు అనగా నింద్రియములను మనస్సును విషయములయందు విచ్చలవిడిగ సంచరించనీయక నిరోధించు నభ్యాసముచేసిన జీవునకు విషయములు తమంతట తామే వెనుకకు తిరిగిపోవును. అనఁగా నట్టిజీవునకు విషయసుఖములు ప్రత్యక్షమైనను వానియందసహ్యము సహజముగఁ బుట్టుచుండును. అయినను వానియందు అభిరుచిమాత్రము సూక్ష్మముగ నిలిచియే యుండును. అదియు వదలిపోవుటకు నాత్మసాక్షాత్కారము కావలయును. ఆపైననే యారవంతయు నశించును.

ఐహికసుఖములయందు వాంఛలు క్రమక్రమముగఁ దగ్గుచుం డగా వానికంటె దీర్ఘకాలికములును సామాన్యముగ దుఃఖ మిశ్రములుగానివియునగు స్వర్గసుఖములయందు వాంఛలధిక మగుచుండును. ఐహికసుఖములు మిక్కిలి కొద్దికాలముండునవి యనియును, వాని పరిసమాప్తి యెల్లపుడు దుఃఖకారణమని యును తెలిసికొని యాముష్మికసుఖము అనఁగా స్వర్గలోక సుఖమును గోరి తత్సాధనములగు కర్మములయం దెక్కుడు శ్రద్ధగలవాఁడగును. కేవలస్థూలశరీర సంబంధమగు తాత్కా- లికసుఖమును త్యజించి యంతకంటె శాశ్వతమగు పరలోక సుఖమును సంపాదించవలెనను నిచ్ఛనుబట్టి యుపవాసంబులు, వ్రతములు, దేవపూజలు, ఉపాసనలు చేసి వానిఫలమగు స్వర్గలోక సుఖమును బొందును. ఐన నాసుఖములు సయితము అంతముగలవియే యగుటంబట్టి స్వర్గలోకానుభవకాలము తుదముట్టఁగా "క్షీణే పుణ్యే మర్త్యలోకం విశంతి" యను శ్రుతిప్రమాణము ననుసరించి యాలోకమునుండి మరలి భూలోకమున పునర్జన్మమునకు విధిలేకయే రావలసియుండును.

"కామైస్తైస్తైర్హృతజ్ఞానాః ప్రపద్యంతేఽన్యదేవతాః,
తం తం నియమమాస్థాయ ప్రకృత్యా నియతాః స్వయా.

* * * * *

లభతే చ తతః కామాన్ మయైవ విహితాన్ హి తాన్,
అంతవత్తు ఫలం తేషాం తద్భవత్యల్పమేధసామ్." గీతా

నానావిధములగు కామములచే నపహరింపఁబడిన జ్ఞానము గల వారలై కొందరు పూర్వకర్మానుసారమగు స్వభావముచే బద్ధులై యనేకనియమముల ననుష్ఠించుచు అన్యదేవతల నుపాసింతురు. ఆ కర్మములనుండి, నాచే విధింపఁబడిన ఫలములను బొందుదురు. అయిన నట్టియల్పబుద్ధులకు గలుగు ఫలములు అంతము గలవియేగదా!

ఆ సమయమున జీవునకు దుఃఖముఁ బ్రాప్తించుచునే యున్నది. ఇట్టి యనుభవము జీవున కనేకజన్మముల గలుగఁగా జీవున కైహికవిషయములయందువలె నాముష్మికసుఖములందును తీవ్రవైరాగ్యమభివృద్ధియగును. అపుడింతకంటె నుత్తమమగుస్థితి యుండునాయని జిజ్ఞాస గలుగును. జీవుఁ డీశ్వరాంశమైయుండుటవలన నెల్లపు డానందస్వరూపుఁడు, ఆనందమునే గోరుచుండువాఁడు గదా! ఆ యానందమును మొదట నిహలోకమునను, ఆవల పరలోకములను గలుగునని, యాలోకములందలి సుఖమంతయు కట్టకడపట దుఃఖమూలమను జ్ఞానము దృఢముగఁబుట్టిన పిదప మార్పుచెందనిసుఖము, వికారములకు లోఁబడియుండు ప్రకృతితోఁ దాదాత్మ్యము చెందునంతదనుక పొందసాధ్యము కాదనియు, అవికారుఁడును అక్షరుఁడు నగు పరమాత్మతోఁ దాదాత్మ్యము చెందుటవలననే పొందసాధ్యమనియును శ్రుతిస్మృత్యాది ప్రమాణగ్రంథములనుండియు, అనుభవజ్ఞులగు పెద్దలనుండియు నెఱింగి యాభగవత్స్వరూపమును దెలిసికొనుటకు బహుప్రయత్నము చేయును. అది

మొదలు గ్రంథవిచారమువలనను, అనుభవజ్ఞులగు పెద్దల నాశ్రయించి వారివలన జ్ఞానోపదేశమును బొందుట చేతను, ఆత్మస్వరూపధ్యానముచేతను, క్రమక్రమమున నాత్మ సాక్షాత్కారము పొందుటకును, ఆత్మస్వరూపుడగుటకును యత్నించును. ఈ యభ్యాసము బహుకాలము చేయఁగా, భగవదనుగ్రహముచేతను, భగవత్స్వరూపులగు మహాత్ముల కృపచేతను స్వరూపజ్ఞానము ప్రత్యక్షముగ గలవాఁడై యాత్మస్వరూపుఁడేయగు. అట్టి మహానుభావునియం దపార మగు భక్తియు భూతదయయును పరిపూర్ణముగఁ బరిణమించి యుండును. అట్టి మహనీయుండు లోకమున నెట్లు నడచు కొనునో కొంచెము సంగ్రహముగ నిచ్చుట వివరింతము.

ఆదినుండి సంసారసముద్రమున మునింగియుండి, యందలి కష్టసుఖముల నెఱింగియుండుటచే పామరులగువారియం ద పారమగుకనికరము గలిగియుండును. తాను లౌకికకార్యముల యందు ఫలాపేక్షతో వర్తించుచుండిన కాలమున కామ క్రోధములకు లోఁబడి యెట్లు వర్తించుచుండెనో, ఆలాగుననే యితరులు నయితముందురుగదా యని యట్టివారల ద్వేషించక వారలయందలి లోపములను లెక్కింపక క్షమించుస్వభావము గలవాఁడై యుండును. తాను జ్ఞానము సంపాదించుటయం దెంత కష్టపడెనో యెంత ఆసక్తితో పరులసహాయము నపేక్షించెనో, అటులనే యితరులును పరసహాయమును గోరుచుందురు గదా యని పరోపకార తత్పరుఁడై యుండును. తా నజ్ఞానదశయం

దుండిన కాలమున నితరులనుండి యెంతమేలు పొందియుండెనో అవియన్నియు లెక్కకు దెచ్చుకొన్నట్లు, ఇపుడు తనసర్వస్వము, శరీరమును, జ్ఞానమును, ద్రవ్యమును పరోపకారార్థము వినియోగించి పూర్వపుఋణములను చెల్లించుచుండును. తనకు దేహబలము గలిగియుండిన, తనకంటె బలహీనులగువారలకు సహాయము చేయును. తనకు విద్యాజ్ఞానము లెక్కుడుగనుండిన తనకంటె తగ్గుస్థితిలో నుండువారలకు విద్యాదానము చేసి జ్ఞానము నభివృద్ధిచేయును. తన ద్రవ్యమును భోగములు పరోపకారార్థము భగవంతునిచే దనకొసంగబడెనని పరోపకారార్థము వినియోగించును. ఇట్లు తా నజ్ఞానదశయందుండిన కాలమున చేసిన ఋణముల గ్రమక్రమమున దీర్చుకొనును. ఎపుడును స్వప్రయోజనముకొఱకు కొంచెమైనను ఇతరుల నుండి గ్రహించ సమ్మతింపక యెప్పుడును తానిచ్చుటయే వ్రతముగా గలిగియుండును. అనగా ప్రవృత్తిమార్గమును పూర్ణముగ వదలి నివృత్తినే యనుష్ఠించుచుండును భగవంతునిచే లోకమున నియమింపబడిన భృత్యునిభంగి భావించుచు, ఈశ్వరాజ్ఞాప్రవర్తనముకంటె నితరమగు నుద్దేశము లేక ప్రవర్తించుచుండును. ఏకార్యము చేయబూనినను దాని నీశ్వరాజ్ఞగాభావించి యీశ్వరునికైంకర్యముగనెంచి యీశ్వరుడు దత్కార్యమును జేసిన నెంతబాగుగజేయునో ఆరీతిని శ్రద్ధతో జక్కగ చేయును. ఆకార్యమువలన తన కేమిలాభముగలుగునో, ఏమినష్టమువచ్చునో యనుయోచన యించుకయైన నుండదు.

చేయబూనుకొనిన కార్యము న్యాయమా, సత్యమా, పరోప కారకారణమా, ఈశ్వరేచ్ఛానుసారమైనదా యని మాత్రము యోచించును గాని, తనకుగాని, తన బంధుమిత్రులకుగాని లాభ కరమా కష్టకారణమా యని యెంతమాత్రము యోచింపఁడు. లోకోపకారకరమై న్యాయమైనచో తన కెంతకష్టమైనను వెను దీయక నెఱవేర్చును. సమస్తకార్యములు చేయువాఁడీశ్వరుఁడే యని తా నాయీశ్వరుని యంగముగ భావించి ప్రతిఫల మిం చుకయైన నపేక్షింపక సర్వకార్యములఁ జక్కఁగ నెఱవేర్చును. ఇట్లు చేయఁబడు కార్యములు బంధమూలములు గావు.

"యజ్ఞార్థాత్కర్మణోఽన్యత్ర లోకోఽయం కర్మబంధనః."

ఇట్లు లోకమున కర్మములు చేయుచుండియు, బద్ధుఁడు గాక యుండుటయే యోగమని భగవంతుఁడు గీతాశాస్త్రమున నిర్వచించియున్నాఁడు.

"యోగః కర్మసు కౌశలమ్"

అన్ని కార్యములను పామరులవలె చేయుచుండియు, నంతరంగ మున నిస్సంగుఁడై యహంకారమమకారములు విడిచిపెట్టి సర్వభూతహితుఁడై వర్తించును. అట్టి మహానుభావునియందు కర్మభక్తిజ్ఞానములు మూఁడును పరిపూర్ణముగ ప్రకాశించి యుండును. అట్టివారికి లోకసుఖమే తమసుఖము, లోక దుఃఖమే తమదుఃఖము. అట్టి మహనీయుల నుద్దేశించియే భగ

వంతుఁడు గీతాశాస్త్రమున భక్తలక్షణముల నిరూపించుచో నిట్లు విస్తరించియున్నారు—

"అద్వేష్టా సర్వభూతానాం మైత్రః కరుణ ఏవ చ,
నిర్మమో నిరహంకారః సమదుఃఖసుఖః క్షమీ.
సంతుష్టః సతతం యోగీ యతాత్మా దృఢనిశ్చయః,
మయ్యర్పితమనోబుద్ధి ర్యో మే భక్త స్స మే ప్రియః
సమ శ్శత్రౌ చ మిత్రే చ తథా మానావమానయోః,
శీతోష్ణసుఖదుఃఖేషు సమ స్సంగవివర్జితః.
తుల్యనిందా స్తుతి ర్మౌనీ సంతుష్టో యేన కేన చిత్,
అనికేతస్స్థిరమతిః భక్తిమాన్ మే ప్రియో నరః."

ఎనిమిదవ అధ్యాయము

పునర్జన్మమీమాంస.

జన్మము

జన్మమనగా, ఈశ్వరాంశమగు జీవుఁడు స్థూలమగు భూలోకశరీరమును ధరించుట. జీవుఁడు ఈశ్వరుని అంశము. కాన ఈశ్వరునివలె నిత్యము, అక్షరము, అనగా నాశము లేనిది. పుట్టుక, చావు అనునవి జీవున కన్వయించవు.

"అజో నిత్యశ్శాశ్వతోఽయం పురాణో
న హన్యతే హన్యమానే శరీరే." గీతా.

పుట్టుకలేనివాఁడు, నిత్యుఁడు, శాశ్వతుఁడు పురాణుఁడు. శరీరము నశించునుగాని జీవునకు నాశము లేదు—అని తాత్పర్యము. కాబట్టి పుట్టునది, పెరుగునది, క్షీణించునది, వచ్చునది జీవుఁడు ధరించు శరీరముకాని జీవుఁడుకాదు.

ఈశ్వరాంశమన నేమి?

అంశమనగా భాగము. అయితే భాగమన భావము స్పష్టముకాదు. ఈశ్వరునిలో ఒక తునక అనుట సరికాదు. ఈశ్వరశక్తియంతయును బీజరూపముగ తనయందు గల తత్త్వము అని తెలిసికొనవలెను. ఒకటి రెండు ఉదాహరణములతో స్పష్టమగును. వృక్షముయొక్క అంశము బీజము

అని చెప్పవచ్చును. వృక్షమునుండి యొకతునకను నరికి వేరు చేయబడినదికాదు. వృక్షమునం దుండుశక్తి (జీవము) అంతయును బీజమునందు అణగి దాగియున్నది. బీజమును భూమియందునాటగా, కాలక్రమమున మోసు అయి, మొలక అయి, చిన్న చెట్టై, గొప్పవృక్షమయి, పూర్వపు వృక్షమువలె పూర్ణముగ పత్రశాఖపుష్పఫలములతో ప్రకాశించును గదా! ఇది అన్నియు బీజమున దాగియుండి, కాలక్రమమున వ్యక్తమగునట్లు ఈశ్వరశక్తి అంతయు జీవునందు లోపల బీజరూపముగ దాగియుండి, ప్రపంచమున శరీరము ధరించుటద్వారా ప్రపంచానుభవములను పొంది క్రమక్రమముగ జీవునందు ఇచ్ఛాజ్ఞానక్రియాశక్తులు వికాసము నొంది జీవుడు పరిపూర్ణత్వమును పొందును. అట్టి స్థితియందు జీవుడు ఈశ్వరసారూప్యమును లేక సాధర్మ్యమును పొందినవాడగు అనగా ఈశ్వరునివలె సర్వజ్ఞత్వ సర్వశక్తిత్వాది లక్షణోపేతుడగును. ఇంకొక దృష్టాంతము. గొప్పజ్యోతినుండి వెలువడు నిప్పురవయందు, మహాజ్యోతియందలి శక్తియంతయు అణుమాత్రముగ నున్నది. తగిన అవకాశము కలుగగా ఈరవ సైతము గొప్పజ్యోతికి కారణము కానవచ్చును గదా! అట్టి మహాజ్యోతి ఈశ్వరుడు. ఆజ్యోతినుండి వెలువడు విస్ఫులింగము వంటివాడు జీవుడు. ఈవిస్ఫులింగము మహాజ్యోతివలె అగుటయే పరిపూర్ణత్వము నొందుట. అట్లు పరిపూర్ణుడగుటయే పరమ పురుషార్థము. అదియే యథార్థమగు మోక్షము.

అంతటి పదవిని పొందుటకే జీవుడు లోకమున శరీరధారి యగుట.

ఆదియందు ఈశ్వరాంశము (జీవకళ) ప్రకృతియందు ప్రవేశించి, ఈశ్వరాజ్ఞాప్రవర్తకులగు దేవతల సహాయమున వరుసగ ఆకాశ, వాయు, అగ్ని, అప్పు, పృథ్వీతత్త్వముల సంబంధములగు ఒక్కొక్క అణువును మాత్రము ఆయాలోకములయందు ఉపాధిగ గైకొని స్థూలప్రపంచమున అనగా భూలోకమున మృత్పాషాణాదులయందు కొంతకాలముండి ఆవల ఓషధివనస్పతులు అనగా చెట్లుచేమలు, మ్రాకులు తీగలు లోనగు వానియందును, అనంతరము క్రిమికీట పశు పక్షి మృగాదుల యందును బహువిధానుభవములను పొంది, తద్ద్వారా చైతన్యము వికసించగా అన్నింటి కంటె శ్రేష్ఠమును జ్ఞానసాధనమును అగు మానవశరీరమును ప్రవేశించగల స్థితికి వచ్చును. కావుననే బాహ్యప్రపంచమున—"ఉత్తమం మానుషం జన్మ," అనగా అన్నిజన్మములలో మానవజన్మము ఉత్తమమని చెప్పదగియున్నది. మృత్పాషాణాదులయందు ఆత్మశక్తి ఉన్నదని మాత్రము చెప్పవచ్చును గాని సామాన్యముగ కనబడుట లేదు. చెట్లు చేమలయందు రసరూపముగ ప్రాణశక్తి కనబడుటయేగాక, పుట్టుటయు, పెరుగుటయు, చచ్చుటయు అను ప్రాణిధర్మములు కానవచ్చుచున్నయవి. పశుపక్ష్యాదులయందు ప్రాణశక్తి

విశేషముగ ఉచ్ఛ్వాస నిశ్వాసరూపముగ సైతము అగపడు టయేగాక ఇంద్రియ వ్యాపారములు సైతము కానవచ్చు చున్నవి. అంతర్యామియగు ఆత్మ బాహ్యప్రపంచజ్ఞానసాధనము లగు ఇంద్రియములను నిర్మించుకొని, వానిద్వారా ప్రపంచాను భవములను పొందగలిగియుండును. అప్పటి అనుభవముల ద్వారా రాగద్వేషములు వృద్ధియయి, కట్టకడపట అల్పముగ మనశ్శక్తి అంకురించును. అనంతరము సకాలమున ఆమనశ్శక్తి స్ఫుటముకాగా, పశుశరీరముకంటె ఉత్తమమగు మనుష్య తనువును దాల్చుటకు యోగ్యత గలుగగా, జీవునకు నిత్య మగు విజ్ఞానమయకోశము ఏర్పడును. ఈకోశము మహర్లోక సంబంధమగు ప్రకృతితో చేయబడినది—మహర్లోక శరీరము. ఇదియును, దీనికంటెను సూక్ష్మమగు ఆనందమయ కోశ మును జీవునకు ముక్తిపర్యంతము నిత్యముగనుండు ఉపా ధులు. భూలోక, భువర్లోక, సువర్లోక సంబంధములగు స్థూల సూక్ష్మశరీరములు, అనగా అన్నమయ, ప్రాణమయ, మనో మయ కోశములు, జన్మజన్మమునకు మారునవి.

మరణమన నేమి ?

మరణమనగా భూలోకసంబంధమగు స్థూలశరీరమున కును, జీవునకును, సంబంధము వదలి పోవుటయే. ఆ సంబంధము వదలగా, స్థూలశరీరము నశించును. స్థూలశరీర మెంత శీఘ్రముగ జీర్ణమగునో అంతత్వరితముగ ప్రాణమయ

కోశము సైతము జీర్ణమగును. కాబట్టియే స్థూలదేహమును భూస్థాపనము చేయుటకంటె దహనముచేయుట శ్రేష్ఠము. స్థూలదేహము శీఘ్రముగ భస్మమై నశించుతరికి, ప్రాణమయ కోశము సైతము దానివెంట జీర్ణించును. అంతట, జీవుడు భువర్లోక సువర్లోక శరీరములతో ప్రేతలోకమున కొంత కాలము, పితృలోకమున కొంతకాల ముండును. ఈ ప్రేతలోక పితృలోకములు జీవునకు మరణాంతర భువర్లోకానుభవములు. ఆకాలమున జీవుని కామక్రోధాదివృత్తులవలని ఫలమగు సుఖ దుఃఖముల ననుభవించి దానిసారమగు జ్ఞానమును నిత్యమగు విజ్ఞానమయకోశమున స్థిరపరచుకొనును. అంతట ఆభువర్లోక శరీరము సైతము నశించును. అంతట సువర్లోకశరీరముతో కొంతకాలము ఆలోకశరీరమగు మనోమయకోశముతోనుండి, జీవితకాలమునచేసిన సంకల్పవికల్పములు, యోచనలు, శాస్త్ర వ్యాసంగములు, లోనగు మానసిక కర్మముల ఫలరూపమగు సుఖము ననుభవించి దానిసారమగు జ్ఞానమును విజ్ఞానమయ కోశమున వాసనలుగను, మనశ్శక్తిగను స్థిరపరచుకొనగా, ఆసువర్లోకశరీరమగు మనోమయకోశము సైతము జీర్ణించును. అంతట జీవుడు, విజ్ఞానమయకోశముతో మహర్లోకము నంటును. అది యథార్థముగ జీవునకు స్వస్థానము. స్వగృహ మని చెప్పదగినది.

భూర్భువస్సువర్లోకములు, జీవునకు వచ్చుచు పోవు చుండు లోకములు. ఈ లోకముల శరీరములు జన్మజన్మమునను

మారుపనవి. జీవునకు ముక్తిపర్యంతము నిత్యమగు ఉపాధి విజ్ఞానమయకోశము లేక మహర్లోకశరీరము. ఈ విజ్ఞానమయ కోశము తిర్యగ్జంతువులందు లేదు. ఇది యేర్పడుటయే మనుష్యత్వము.

మానవజన్మ వచ్చినపిదపనే జీవునకు కొంత స్వతంత్రము గలిగి, తాను చేయు కార్యాకార్యములకు తానే జవాబుదారి యగును. ముందు వెనుక, నిన్న నేడు రేపు, అను జ్ఞానమును, తాను ఇతరులు అనుజ్ఞానమును, కలవాడై చేయుపనులకును, వాని ఫలరూప అనుభవములకును కార్యకారణసంబంధమును తెలిసికొనశక్తిగలవాడగును. అయినను జ్ఞానము అత్యల్పము. స్వప్రయత్నముననే పరిపూర్ణజ్ఞానమును కాలక్రమమున సాధించవలెను. అట్లు సాధించుటయే పైనచెప్పిన పరమ పురుషార్థము.

మార్గము

అట్టి మహోన్నత పదవిని పొందుటకు బ్రహ్మాండమున పొందదగిన జ్ఞానమంతయును జీవునకు కలుగవలెను గదా! ఆజ్ఞానమును పొందుటకు వలయుసాధనములు జీవుడు ధరించు శరీరములు. బ్రహ్మాండమున భూః, భువః, సువః, మహః, జనః, తపః, సత్యం అనులోకములున్నవి. ఈ అన్నిలోకములజ్ఞానము జీవునకు కలుగవలెననిన ఈ అన్నిలోక సంబంధములగు శరీరములు జీవునకుండవలెను. ఒక్కొక్క లోకానుభవమునకు

ఆయాలోక శరీరము జీవునకావశ్యకము. లేనిచో ఆలోకము జీవునకు లేనట్లే. భూలోకమున నైతము, శరీరముండియు, కన్నులు లేనట్లైతే ఎఱుపు, తెలుపు,పసుపు మొదలగువర్ణముల జ్ఞానమామనుష్యునకు కలుగజాలదు. వానికి వర్ణవిశేషములు లేనట్లే. అట్లే ఒక్కొక్క ఇంద్రియము లేనియెడల ఒక్కొక విధమగు జ్ఞానము లేనట్లే. శరీరమే లేకపోయిన, ఆలోకము ఆజీవునకు లేనట్లే ప్రయాణికునకు భూమిమీద బండి, గుఱ్ఱము లోనగు సాధనములును, నీటిపై నావయు, ఆకసమున విమానమును ఎట్లు ఆవశ్యకములో అట్లే ఒక్కొక్క లోకమున ఆయాలోక సంబంధమగు శరీరము జీవునికి ఆవశ్యకము. అందు భూలోకానుభవ సాధనమగు శరీరము సామాన్యముగ స్థూలశరీర మనబడును. ఇది మాతాపితరుల వలన గలుగు శరీరము తక్కిన లోకములయందు సాధనములగు ఉపాధులు జీవుని కర్మానుసారముగ దేవతల సహాయమువలన గలుగుశరీరములు. ఇవి అన్నియుచేరి సామాన్యముగ సూక్ష్మశరీరమని యెఱుంగబడును. జీవుఁడు భూలోకమున మాతృగర్భజనితమగు స్థూలశరీరమును ధరించుటయే జన్మమనబడును. ఆశరీరము ఉండుకాలము ఒక జీవితకాలము.

పునర్జన్మ మన నేమి?

పైన సూచించబడిన రీతిని పరిపూర్ణత్వమును పొందుటకు ఒక జీవితకాలము చాలదనుట స్పష్టము. ఈశ్వరునివలె సర్వజ్ఞత్వమును పొందవలెననిన అనేకపర్యాయములు భూమి

యందు, పెక్కుస్థలములలో, వివిధసందర్భములలో జన్మించి నానావిధములగు అనుభవములను తిరిగి తిరిగి పొంది వాని వలన పొందదగు జ్ఞానమును స్వానుభవముచే సాధించవలెను. ఈ భూమండలమున ఎవ్వడైనను ఒకమూల జన్మించి పూర్ణాయుర్దాయకాలము జీవించినను, ఆ కాలమంతయు వృథాపుచ్చక బహుజాగరూకుడై యత్నించినను భూలోక జ్ఞానమంతయును పొందుటకు ఒకజీవితకాలము చాలదు అని చెప్పనక్కరలేదు. బాలుడు దినదినము పాఠశాలకు పోయి ఆయాదినము ఉపాధ్యాయుఁ డుపదేశించు పాఠమును చేతనైనంతవరకు గ్రహించి, యింటికి వచ్చి, దానిని వల్లించి, మననముచేసి పూర్ణముగ గ్రహించినదిపోను మిగిలినదానిని, మఱియు క్రొత్తజ్ఞానమును ఉపాధ్యాయుని వలన నేర్చుకొనుటకు తిరిగి మరుదినము పాఠశాలకు పోవుచు, పునఃపునః పాఠశాలలో పొందదగినజ్ఞానము పూర్తిగ పొందువరకు అనుదినము బడికి పోవును గదా. అట్లే బ్రహ్మాండము ఒక గొప్ప పాఠశాల. జీవుఁడు విద్యార్థి. ఒక్కొక్క జీవితకాలము పాఠశాలలో విద్య నభ్యసించు ఒక్కొక దివ(దివము=పగలు)ప్రాయము. మరణానంతరకాలము, బాలుఁడు బడినుండి యింటికిపోయి, పాఠములను వల్లించి మననముచేసి, నిద్రించి జ్ఞానమును జీర్ణించుకొను రాత్రి వంటిది. జీవుని పూర్ణయాత్రయన ఇట్టి జన్మములు అనేకములెత్తుట. ఈశ్వరాంశమగు జీవుడు పరిపూర్ణపరిణామమును పొందుటకై మరలి మరలి భూలోకమున స్థూల

శరీరధారియగుటయే పునర్జన్మము. అనేక జన్మానంతరమునగాని జీవుడు పరిపూర్ణుడు కాజాలడు.

"అనేకజన్మసంసిద్ధః తతో యాంతి పరాం గతిమ్."

(భగవద్గీతా)

లోకమున తారతమ్యములకు పూర్వజన్మమే కారణము.

ఇదియునుగాక, లోకమున మానవులందు కానవచ్చు పెక్కుతారతమ్యములకు కారణముండవలెనుగదా! కొందరు బాల్యమునుండియే అత్యద్భుత శక్తిమంతులుగను, బుద్ధిమంతులుగను, నీతిమంతులుగను ఉండుట చూచుచున్నాము. మఱికొందరు బాల్యమునుండియే, కఠినహృదయులు, మందమతులు, ఎన్నినీతులు గరపినను దౌర్జన్యమునందే ఆసక్తులును, కొందరు ఆరోగ్యవంతులుగను, సురూపులుగను ఉండ మరికొందరు సదా రోగులుగను, కురూపులుగను ఉన్నారు. అట్లే కొందరు, అతిబుద్ధిశాలులను, నిపుణులును, పూనిక గలవారును అయ్యును, వారు పూను కార్యములన్నియు, నిష్ఫలములై విఫలమనోరథులగుటయును, ఇతరులు అల్పబుద్ధులును, తక్కువ పూనిక గలవారును అయ్యును, వారు మన్ను చేతబట్టినను బంగారు అగునట్లు, సఫలమనోరథులగుటయు లోకమున గలదు. కొందరు ఆగర్భశ్రీమంతులుగను, సత్కులమునందును పుట్టుచుండగా, ఇతరులు అన్నివిషయముల తద్విపరీతముగ పుట్టుచున్నారు. ఇట్టితారతమ్యములు

అందరకు ప్రత్యక్షము. దయాస్వరూపుడును, సర్వజ్ఞుడును, ధర్మస్వరూపుడును, సర్వశక్తుడును అగు భగవంతుని ప్రపంచమున ఇట్టి తారతమ్యములు ఉండుటకు సరియయిన కారణ ముండవలెను. భగవంతుని ఇచ్ఛ అని చెప్పుట చాలదు. వారికి ఎల్లరు సములు వారియందు పక్షపాతమనునది లేశమైనను ఉండదు. అందరికిని ఇష్టానుసారము సుఖములననుగ్రహించుటకు వలయుశక్తి లేకపోలేదు. జ్ఞానము లేకపోలేదు కాన ఇన్నింటికిని కారణము జీవులయందుండవలెనుగాని ఈశ్వరుని యందు కానరాదు. జీవులు వారివారి స్వభావసందర్భములను తమతోడనె పూర్వమునుండి కొనివచ్చి యుండవలెను. పూర్వ జన్మములయందు స్వబుద్ధితో ఎట్టిస్వభావమును బలపరచుకొని యుండిరో, ఎట్టి జ్ఞానము నభ్యసించి, ఎట్టి శాస్త్రములను వ్యాసంగముచేసియుండిరో, ఇతరులకు సహాయముచేసి సౌఖ్యమును కలిగించియుండిరో లేక ఇతరులను పీడించి దుఃఖమును కలిగించియుండిరో, వేయేల పూర్వజన్మములయందు, వారు వారొనర్చిన వివిధకర్మానుసారముగ ఈతారతమ్యములు కలిగి యుండవలెనేగాని వేరువిధముగ కారణము చెప్పజాలము. ఈపూర్వజన్మసిద్ధాంతము మిక్కిలి యుక్తియుక్తముగ నున్న దనుటకు ఏలాటి సంశయము లేదు.

వంశపరంపరయే కారణముకాదు

మానవులందు హెచ్చుతక్కువలు, గుణాగుణములు వంశపరంపరగా వచ్చి యుండవచ్చునని కొందరు వాదింతురు

గాని, ఒకతల్లిబిడ్డలయందు, అవుడబిడ్డలయందు సైతము విశేష తారతమ్యములు కనబడుచున్నవి. విశేషబుద్ధిశాలులగు తండ్రులకు కేవలమూఢులగు తనయులును, సామాన్యులును అనామధేయులునగు తల్లిదండ్రుల గర్భవాసమున మహాధీమంతులును పుట్టుటను చూడగా ఇవి వంశపరంపరాప్రాప్తములను న్యాయము సమముగ నున్నట్లు కానరాదు. అదియునుగాక ఇక్కాలపు భౌతికశాస్త్రప్రముఖులయభిప్రాయములనుబట్టి కేవలస్థూలశరీరలక్షణములు మాత్రమే వంశపరంపరగా కనబడును గాని, మానసికలక్షణములు, ధర్మములు, తండ్రినుండి సంతతికి రావు అని స్పష్టముగ నిశ్చయింపబడియున్నది.

కొందరు బాలధీమంతులు

అదియునుగాక అతిబాల్యమునందు కొందరు బిడ్డలు చూపు శక్తియు, జ్ఞానమును, పూర్వజన్మములయందు జీవుడు చేసిన కృషినిబట్టి రాకపోయినచో ఎక్కడనుండి వచ్చియుండును? అయిదుసంవత్సరములు మొదలు, పదిసంవత్సరముల వయసుకు లోపల కొందరు బాలురు, బాలికలును, గూఢమును, విశేష శాస్త్రపరిశ్రమ సాధ్యమును అగు వేదాంతవిషయములను, గొప్పగొప్ప పండితసభలయందు అత్యాశ్చర్యముగ అందరసంశయములు తీరునట్లు ఉపన్యసించుటయు, ప్రశ్నలకు ఉత్తరములు చెప్పుటయు, ఇక్కాలమున అచ్చటచ్చట చూచుచున్నాము, వినుచున్నాము. ఇట్టిబాలధీరులు అన్ని జాతులయం

దును అన్ని ఖండములయందును ఖ్యాతి చెందియున్నారు. దీనికి కారణము పూర్వసంస్కారమనియే చెప్పవలెనుగాదా!

పూర్వకర్మము, వంశపరంపరయు, కలిసియున్నవి

అన్నింటిని యోచించిచూడ, జీవుడు తనపూర్వకర్మాను సారముగ అనేక జన్మములనుంచి, తనమానసిక శక్తి ధర్మము లను కొనిరాగా, వాని కనుగుణమగు శరీరమును, తల్లితండ్రులు ఇవ్వగలుగుదురు. జీవుని పరిణామమును, పూర్వకర్మ ఋణానుబంధములును చేరి ప్రస్తుతపు జన్మమున అనుకూల ప్రతికూల సందర్భములు, పూర్వవాసనలు, మనశ్శక్తి మొద లగునవి యన్నియు నిర్ధారించబడును ఇవ్విధమున కర్మఫల ప్రదాతలగు దేవతలకార్యమును చూడదగు.

కొన్ని మతములవారు జీవునకు పూర్వాపరజన్మములున్నవని నమ్మక, ఒక్కజన్మమున మానవుడు చేయు పుణ్యాపాపములను బట్టి జీవునకు శాశ్వత స్వర్గముగాని శ్వాశత నరకముగాని విధింపబడునని నమ్ముచున్నారు. ఇది మిక్కిలి యుక్తికి విరుద్ధ ముగ నున్నదనుటకు సందియము లేదు.

కొన్ని ఆక్షేపణ సమాధానములు

జీవునకు పూర్వజన్మములుండినచో అవియేల ఇపుడు మనకు జ్ఞాపకములేదు అని యొక ఆక్షేపణ పలుమారు చేయబడు చున్నది.

జ్ఞాపకము లేనిదంతయు జరుగనేలేదని వాదించుట ఉచితముకాదు. ఈ జన్మమున జరిగినవిషయము లెన్నియో మనకు ఇపుడు జ్ఞాపకములేదు. అందువలన అవి జరుగనే లేదని చెప్పజాలము. ఎవరికిగాని తాను మాతృగర్భమునుండి జనించినది జ్ఞాపకముకలదా ? మరియు క్తవయస్సు వచ్చినపిమ్మట జరిగిన విషయము లెన్నియో జ్ఞాపకములేదు. అందువలన అవి జరుగ లేదనము గదా ? బహుకాలము మరచియుండిన విషయములు కొన్ని ఒకానొకసమయమున స్మరణకువచ్చుట కలదు. అట్టి విషయములు జీవుని అంతఃకరణమున లోపలయెచ్చటనో నిలిచియుండియే యుండవలయునుగదా! జాగ్రదవస్థయందు స్ఫురణ లేకపోయి యుండవచ్చును. ఎద్దియో ఒక కారణముచే ఆస్మృతి కలిగియుండును.

అట్లే పూర్వజన్మములలో జరిగిన విషయములు జ్ఞాపకము లేనిమాత్రమున జన్మములే లేవని చెప్పసాధ్యము కాదు. ఏయేజన్మములయందు ఏయే అనుభవములు కలిగినదియు వేర్వేరుగ జ్ఞాపకములేకపోయినను వానిసారమగు జ్ఞానము వాసనారూపముగ లోపల నిలిచియే యున్నది.

అయినను జ్ఞాపకము లేకపోవుటకు సరియయిన కారణములున్నవి. జ్ఞాపకములేదనగా మనకు జాగ్రదవస్థయందు జ్ఞాపకము లేదన్నమాట. అనగా స్థూలశరీరమునందు వర్తించు కాలములో జ్ఞాపకము లేదనుట. స్థూలశరీరసంబంధమగు

మెదడున ఆ జ్ఞానము లేదు. నిత్యుడగు జీవునకు తెలిసియే యున్నది. అనగా ఆ జ్ఞానమంతయును విజ్ఞానమయకోశమున నిలిచియున్నది.

ఇప్పటి స్థూలశరీరము (అన్నమయకోశము), ప్రాణమయ, మనోమయ, కోశములును గతజన్మములయందు ఉండియుండ లేదు. ఇవి జన్మజన్మమునకును మారునవియని ముందే వ్రాయ బడినవి. ఆకారణమున, పూర్వజన్మముల అనుభవముల స్మరణ, ఈస్థూలశరీరమున స్పష్టముగ నుండుటకు కారణము లేదు. జన్మజన్మమునకు నిత్యముగ నుండునది విజ్ఞానమయకోశము కాన ఆకోశమున అన్నిజన్మములజ్ఞాన ముండును.

అయినను, ఎవరుగాని అంతర్ముఖులై, ఇంద్రియనిగ్ర హము, మనోనిగ్రహము నభ్యసించి, స్థూలసూక్ష్మశరీరముల సహజచాంచల్యమును నిగ్రహించి నిశ్చలులైనచో అట్టివార లకు విజ్ఞానమయకోశముననుండు పూర్వజ్ఞానము జాగ్రదవస్థ యందు సైతము స్ఫురించును. అట్టివారు జాతస్మరులని వేదాంత గ్రంథములయందు చెప్పబడుదురు. అట్టివా రిపుడును లోక మున కొద్దిమంది జీవించియున్నారు. మనముసైతము పైన సూచించిన ప్రకారము యత్నము చేసినచో, సకాలమున మనకును అట్టిపూర్వజన్మస్మరణము సాధ్యమనుటకు సందే హము లేదు. ఎంతకాలమైతె మనమనస్సు బాహ్యవిషయ ములయందు రమించుచుండునో అంతవరకు లోపలి జ్ఞానము

మనస్సున స్ఫురించుటకు అవకాశముండదు. ఇంద్రియమనస్సులను స్వవ్యాపారములనుండి విరమింపచేసి, నిశ్చలముగ చేసినచో, నిశ్శబ్దమగు ప్రదేశమున అతిసూక్ష్మమగు వీణానాదము స్పష్టముగ వినవచ్చునట్లు అంతరంగముననుండు పూర్వజ్ఞానము బహిస్స్మరణకు వచ్చును. అట్లు ఇంద్రియమనస్సులను నిశ్చలముగ చేయుటయే యోగ మనబడును.

"తాం యోగమితి మన్యంతే స్థిరాం ఇంద్రియధారణాం."
(కఠోపనిషత్)

ప్రస్తుతము అట్టి జ్ఞానము మనకు లేదని విచారపడుటకు కారణము లేదు. అట్టి జ్ఞానము ఎపుడు జీవునకు సహాయకారి యగునో అప్పుడు ఆ జ్ఞానము తప్పక వచ్చును. మనబోట్లు, అజ్ఞానదశయందు ఎంతదుష్కర్మ చేసియుంటిమో అట్టికర్మఫలముగ ఎంతకష్టము దుఃఖము మనము అనుభవింపవలసియున్నదో, అట్టిజ్ఞానము మనకు కలిగినయెడల, ఇంకను అజ్ఞానదశయందుండువారలకు అది అతిభీతిని కలుగజేసి నిర్విణ్ణులనుగ జేయును. ఋణవిముక్తికై ప్రకృతప్రయత్నమునకు ఉత్సాహము లేక నిస్పృహ చెందించును. కావుననే పరమదయానిధియు, జగదేకపితయు నగు పరమేశ్వరుని యేర్పాటున, ఈస్మృతి లేకయుండుటయే మనపుణ్యమని తలచవలయును భగవత్సంకల్ప జ్ఞానము హెచ్చి, కర్మగతిరహస్యములు తెలిసి జాగ్రతతో కర్మఋణములను తీర్చుకొనుటకును క్రొత్తదుష్కర్మఋణము

లను చేయకయుండుటకును వలయు జ్ఞానము, స్థైర్యము జీవునకు కలుగగా, జీవునకు పూర్వజన్మజ్ఞానము తప్పక కలుగును. అట్టి వారికి ఆ జ్ఞానము సహకారి. ఆ జ్ఞానసహాయమున, మానసిక, వాచిక, కాయిక కర్మములతో పూర్వసంచితకర్మమును నశింపచేసికొనుచు, క్రొత్తఋణములను చేయక, తనజీవితమును లోకహితము కొరకే వినియోగించుచు చేయుకార్యమంతయును ఈశ్వరకైంకర్యముగ నివేదించును. అట్టి జ్ఞానము సమస్తకర్మమును భస్మముచేయును. అని భగవద్గీతాశాస్త్రమున శ్రీకృష్ణులు బోధించియున్నారు—

"జ్ఞానాగ్ని స్సర్వకర్మాణి భస్మసాత్కురుతే తథా."

ఈ జ్ఞానమువలని ప్రయోజనములు

ఈ సిద్ధాంతము చాల యుక్తియుక్తముగ నున్నది. లోకమున కానవచ్చు అనేక తారతమ్యములకు స్పష్టముగ కారణము తెలుపుచున్నది. శ్రద్ధాళువులకు చాల ఉత్సాహకరముగ నున్నది.

ఏలయన, ఈ సిద్ధాంతము యథార్థముగ నెఱింగి దృఢముగ నమ్మినచో అట్టి నమ్మకము, ఆ జ్ఞానము ఎంతయు ప్రయోజనకారి యనుటకు సందియము లేదు. ఇప్పటి జన్మమున ఒకొక్కని స్వభావము వాని పూర్వకర్మసంస్కారమువలన సిద్ధించినది. గతజన్మములయందు ఎవ్విధమగు సంకల్పములు,

తలంపులు, కోరికలు, ఇప్పటి స్వభావసందర్భములకు కారణములయ్యెనో తెలిసికొని ఇప్పటి మనోవాక్కాయకర్మములను, ఎట్లు సవరించుకొనినచో ఈ జన్మమునను, రాబోవు జన్మములను, వాంఛితఫలములను పొందగలుగుదుమో తెలిసికొనుట యెంతయు లాభకరము.

పూర్వజన్మములయందు ఏయేవిధములగు సంకల్పములు, కోరికలు, తలంపులు కలిగియుంటిమో ఆయావిధములగు సంకల్పములు కోరికలు జీవుని నిత్యఉపాధియగు విజ్ఞానమయ కోశమునను, స్థూలసూక్ష్మ దేహబీజములగు సూక్ష్మభూతములయందును అంకురములుగ నిల్చియుండి, ఆవలిజన్మములయందు, ఆగుణములు వాసనారూపముగ కనబడును. అనగా బాల్యమునుండి ఆయాసంకల్పములు, కోరికలు నైజముగ కనబడుచుండును. అదియే స్వభావము.

"స్వభావస్తు ప్రవర్తతే" అను గీతావాక్యమున కిదియ అర్థము. అయితే ఇప్పుడు మనస్వభావమున, పూర్వవాసనారూపముగ దుర్గుణములు చెడ్డకోరికలు కనబడినయెడల ఆకోరికలకును ఆగుణములకును లోబడక వానికి విరుద్ధములగు సద్గుణములను, మంచికోరికలను పలుమారు మనస్సున ధ్యానించుచు, కొంచెము శ్రమయెక్కువ అయినను లెక్కించక, వాని నభ్యసించుచురాగా దుష్టగుణములు, చెడ్డకోరికలు క్రమక్రమముగ తగ్గి మంచిగుణములు మంచికోరికలు కాలక్రమమున

వృద్ధియగును. ఇట్లు మానసికమగు పూర్వదుష్కర్మమును ధ్యానముచేత నశింపచేసికొనవచ్చును. ఇపుడు చేయు ప్రయత్నమువలన రాబోవు జన్మములయందు మునుపటి అశుభవాసనలు తగ్గిపోయి మంచిగుణములు కోరికలు ఆదినుండియే వాసనా రూపముగ కనబడును.

"పూర్వాభ్యాసేన తేనైవ హ్రియతే హ్యవశోఽపి సః."

అనగా పూర్వజన్మములయందలి 'అభ్యాసబలముచే ఆమార్గమున నే నడచుట స్వభావమగును అని శ్రీగీతాశాస్త్రము బోధించుచున్నది.

ఇట్లే ఒకజన్మమున ఎవ్వడేని యొకశాస్త్రమును ఎక్కువ వ్యాసంగముచేసి అభ్యసించినచో ఆవలిజన్మములయందు బాల్యమునుండియే ఆశాస్త్రమునందు ఎక్కువరుచి గలిగియుండుటయేగాక, ఆశాస్త్రమును సులభముగ గ్రహించుశక్తిగలవాడగును. కొందరు ఒకశాస్త్రమున అతినిపుణులుగనుండియు, మఱియొకశాస్త్రమున కొంచెమైనను చొరవలేకయుండుట అనుభవసిద్ధము. ఏశాస్త్రమున నెక్కువ ప్రయత్నము పూర్వము చేయబడియుండెనో వానియందు ఎక్కువ సామర్థ్యము రుచియు పుట్టుకతోనే వచ్చును. ఇపుడు అట్లే ఇతర శాస్త్రములయందు ఎక్కువ ప్రయత్నముచేసినచో, ఆదియందు ఇంచుక కష్టముగనుండినను క్రమక్రమముగ దానియందును అభిరుచియు శ్రద్ధయు ఎక్కువఅయి, కాలక్రమ

మున దానియందు ప్రవీణుఁడగును. తుదకు సర్వజ్ఞుఁడగుట కును ఇదియే యుపాయము.

ఈలాగుననే కాయిక కర్మములయందును ఏయేకార్యములను ఎక్కువపూనికతో చేయుచుండునో ఆయాకార్యములయందు ఆవలిజన్మములలో ఎక్కువరుచియు సామర్థ్యము కలవాఁడగును. మంచి అలవాట్లుగలిగి, కాలనియమము తప్పక పనులు చేయుచుండువాఁడు, ఆవలిజన్మమున అట్లే బాల్యము నుండి వేళతప్పక పనిచేయు స్వభావము గలవాఁడగును. అట్లు కాక, సోమరిగనుండినచో మరల సోమరితనముతోనే పుట్టును. ఇంతియ కాదు. మనము చేయు బాహ్యకార్యములవలన ఇతరజీవులకు సుఖమో దుఃఖమో ప్రాప్తించును అట్లు ఇతరు లకు సుఖమును కలుగజేసిన జీవునకు పరజన్మములయందు సుఖసాధనములగు మంచిసందర్భములు ప్రాప్తించును. ఇతరులకు విద్యాదానము, జ్ఞానోపదేశము చేసినచో, మరుజన్మమున కోరినవిద్యలను నేర్చికొనుటకు తగిన సహాయసంపత్తితో పుట్టును. అట్లుకాక విద్యావంతుఁడయ్యును ఆశించివచ్చు విద్యార్థులకు విద్య చెప్పక, లోభిగనుండినచో, మరుజన్మమున అననుకూలసందర్భములతో పుట్టును. తాను విద్య నేర్చుకొనవలెనను కోరిక తీవ్రముగనుండియు, విద్యను పొందుటకు అనుకూలములేక కష్టపడవలసివచ్చును. అథవా, తాను విద్యావంతుఁడై, యితరులకు బోధించవలెనను ఆశ ఎక్కువగ

ఉండియు, అట్లు ఇతరులకు బోధించుటకు పెక్కువిధములగు ఆటంకములుగలిగి విఫలమనోరథుడగును. ఇతరులకు సుఖము కలుగజేసినచో పరజన్మములలో సుఖప్రాప్తియు, ఇతరులకు దుఃఖము కలుగజేసినవారికి దుఃఖప్రాప్తియు కర్మఫలములు.

ఇవ్విధమున కర్మగతిని తెలిసికొని ప్రతిజన్మమునను జాగరూకులై ప్రవర్తించినచో జీవుడు జన్మజన్మమునకు జ్ఞానమునందును, శక్తియందును అభివృద్ధియయి కాలానుసారముగ పరిపూర్ణుడగును. తాను పూర్ణుడగుటవలన సోదరప్రాయులగు సర్వమానవులను పరిపూర్ణులగునట్లు చేయుటకు సహాయము చేయగలవాడగు.

అయినను ఒక హెచ్చరికె. జన్మము లనేకములున్నవిగదా! అవసరపడనక్కరలేదు. ఈజన్మమున కాకపోయినచో మరి యెన్నో జన్మములు గలవు. తొందరపడ నవసరము లేదని సోమరితనము నెత్తిన వేసికొనరాదు. అట్లు చేయువారికి, జన్మజన్మమునకును ఆసోమరిస్వభావము బలముగుచు, కార్యోత్సాహము క్షీణించుచుండును. కష్టములపాలయ్యును పౌరుషముతో యత్నించుట కష్టముగతోచి, కష్టములలో, దుఃఖములలో, మునిగి తేలుచుండవలసివచ్చును. పురుషార్థభంగమే అట్టిసోమరితనము ఫలము. సోదరులారా! అట్లు తమోగుణమునకు లోబడక, ఉత్సాహపూరితులై తాము కృతార్థులయి, ఇతరులను కృతార్థులను చేయుటకు అతిజాగరూకులై యత్నిం

తురుగాక. మహాత్ములగువారల ధర్మమిదియే యని శాస్త్రము లన్నియు ఘోషించుచున్నవి.

"శాంతా మహాంతో నివసంతి సంతో
వసంతవల్లోకహితం చరంతః,
తీర్ణాః స్వయం భీమభవార్ణవం జనా
అహేతునాఽన్యానపి తారయంతః."

(వివేకచూడామణి)

శాంతులును, మహాత్ములును, ఎపుడును వసంతునివలె లోక హితము కొరకే చరించుచు జీవించియుండువారు తాము అజ్ఞానసముద్రమును దాటియు, కారణములేకయే ఇతరులను దాటించుటకు కంకణము కట్టుకొనియున్నవారు.

తాము విరామములేని యత్నముతో సంసారసముద్రమును దాటి అనగా అజ్ఞానమును, దానివలనపుట్టు స్వార్థపరత్వమును, కామక్రోధములను, జయించి సర్వభూతహితమే పరమాదర్శముగ గ్రహించి లోకహితముకొఱకే తమసర్వశక్తులను వినియోగించు మహానుభావులే భారతపుత్రరత్నములని ప్రసిద్ధిగాంచిన పూర్వులు. వారలనే ఆదర్శముగ నుంచుకొని వారలు పోయినమార్గమున నావారు, పరులు అను అల్పభావములను వదలి భగవంతుని బిడ్డలగు సకలజీవుల పురోవృద్ధికై పాటుపడుదుము గాక.

తొమ్మిదవ అధ్యాయము

కర్మము

(దైవము: పౌరుషము)

కర్మమనగా పనియని యర్థము. మరియును చేసినపనివలని ఫలమనియు మరియొక యర్థము. నాకర్మము ననుభవించు చున్నానని చెప్పునపుడు పూర్వము చేసినపనివలని ఫలము ననుభవించుచున్నానని యర్థము. కొన్నిసమయములలో పూర్వము చేసినపని జ్ఞాపకము లేకపోవుటచేత, దుఃఖరూపమగు ఫలము అనుభవమునకు వచ్చినపుడు కారణములేకయే అనుభవము వచ్చినదనిన్ని, అట్టి కర్మానుభవము అన, మనకు తెలియనట్టియు, మనశక్తికి మించినట్టియు, 'విధికృతము' 'బ్రహ్మ వ్రాసినవ్రాలు', 'తలవ్రాత' అని బహువిధముల విలపింతురు. ఇట్లు విధియనుపది, మనము పూర్వముచేసి మరచియుండు కర్మఫలమే యని తెలిసికొనవలెను. దీనినే దైవమనియును చెప్పుట కలదు.

"పూర్వజన్మకృతం కర్మ తద్దైవమితి కథ్యతే" అనగా పూర్వజన్మములయందుచేసినకర్మమే దైవమనియు,విధియనియు చెప్పఁబడుచున్నది. దీని స్వరూపమును పూర్ణముగ తెలిసికొని,

పూర్వపుకర్మానుభవమునకు జీవుడెంతవరకు బద్ధుడో, ప్రస్తుత ప్రయత్నమువలన అట్టి అనుభవము నెంతవరకు మార్చుకొనగలుగుదుమో, రాబోవుకాలమున మనము చేయగలకార్యము విషయమై మనకెంతమాత్రము స్వాతంత్ర్య ముండునదియు ఎఱింగినచో, మానవుడు తనపురోవృద్ధివిషయములో జాగరూకుడై తెలివితో నడచుకొనుటకు స్వతంత్రు డగును. అట్లు కాక అట్టిజ్ఞానము లేనివాడు "కర్మప్రకారము జరుగును నేనేమి చేయగలను?" అని అవివేకపు మనోవృత్తితో చేతులు ముడుచుకొని కూర్చుండి దుఃఖించుచు ప్రవాహములో కొట్టుకొనిపోవు గడ్డిపోచవలె దుర్గతిం జెందును. కర్మఫలస్వరూపజ్ఞానముగలవాడు ప్రవాహమునంబడిన ధీరునివలె, శక్తికొలది ప్రవాహమునకు ఎదురెక్క యీది త్రోవయందు ప్రాప్తమౌ ప్రతిచెట్టును, పుట్టను, ఆధారము చేసికొని గట్టెక్కును. ప్రవాహములో పడినమాత్రమున, "నదీనాం సాగరో గతిః" అని నిరుత్సాహుడై యూరకుండడు. ఈ జ్ఞానము మానవులకు మిక్కిలి అవసరము. విశేష ప్రయోజనకారి.

కర్మము, మూడువిధములుగ నుండును. (1) మానసికము. అనఁగా మనస్సుతో చేయునది. (2) ఇంద్రియసంబంధమైనది. అనగా జ్ఞానేంద్రియములద్వారా చేయబడునదియును (వినుట, చూచుట, రుచించుట, వాసనచూచుట, స్పృశించుట), వానిమూలమున పుట్టు కామములు లేక కోరికలు, క్రోధములు, రాగద్వేషములు, మొదలగునవి. (3) కాయికము. శరీర

ముతో, అనగా కర్మేంద్రియములతో చేయబడునది. (మాట లాడుట, చేతులతో నితరుల కిచ్చుట, ఇతరులనుండి గ్రహించుట, పాదములతో నడచుట మొదలగునవి)

ఈమూడువిధముల కర్మములును ఒకటితోనొకటి సంబంధించియుండును. అదియునుగాక ఒక్కొక్కటి దాని ముందువెనుకటివృత్తులతో సంబంధించియుండును. అనగా ఇపుడు మనస్సులో నొక ఆలోచనపుట్టినచో, ఆయాలోచన తత్పూర్వపు ఆలోచనలతో సంబంధించియుండును. పూర్వపు కోపసంకల్పములు ఇపుడు కోపమును పుట్టించుచుండును. ఇప్పటి కోపతలంపులు రాబోవు కోపమునకు కారణము లగుచుండును. అట్లే, ఒకవిషయమును పలుమారు పూర్వము కోరియుండినచో దానియందు ఎక్కువకోరిక ఇపుడు పుట్టును. ముందురాబోవుకాలమున అదేకోరిక మరల మరల తనంతటనే పుట్టుచుండును.అట్లే కాయికకర్మముల విషయమును యోచించదగును.

ఇంకొక సంబంధము సైతము యోచించవలెను. మానసిక, ఇంద్రియ, కాయిక కర్మములు పరస్పరసంబంధములుగలవి. మొదట పూర్వసుఖానుభవముచే నొకకోరిక పుట్టును. అది యింద్రియవ్యాపారమువలన పుట్టినది. కోరిక లోపల పుట్టగా, దాని నీడేర్చుకొనుటకు ఉపాయమును ఆలోచించుటకు ప్రారంభింతుము. అది మానసిక కర్మ. దీనినే వేదాంత గ్రంథములయందు "క్రతుః" అని చెప్పుదురు.

"స యథా కామో భవతి తత్క్రతుర్భవతి,
యత్క్రతు ర్భవతి తత్కర్మ కురుతే."
(బృహదారణ్యకము)

ఆలోచనప్రకారము కాయికమగు కార్యము చేయుదుము. కావున మొదట కోరిక, దానివెంట ఆలోచన ఆపిదప కార్యము. ఈమూడును పరస్పర కార్యకారణసంబంధము కలిగియున్నవి గదా!

కొన్నిసమయములలో ముందు పూర్వానుభవస్మరణ—జ్ఞాపకము—పుట్టి, దానినుండి కోరిక పుట్టి, దానినుండి బాహ్యకార్యము జరుగుట కలదు. మొదట మానసికమగు స్మరణ, దానివెంట కోరిక, ఆపిదప బాహ్యకార్యము. ఎట్లైనను ఈమూడును ఒకటితో నొకటి సంబంధించి యుండును.

కావున కర్మము అన్నపుడు కేవలము కాయికకర్మము మాత్రము కాదు. కొన్ని సమయములయందు కేవలము మానసికము మాత్ర ముండవచ్చును. పుణ్యకర్మముగాని పాపకర్మముగాని మనస్సున సంకల్పించి, యోచించి బాహ్యకార్యము కొనసాగనిచో, అది కేవలము మానసికముగనే నిలిచిపోవును కోరికపుట్టి, యోచించి, కార్యము సాధించినచో, మూడుభాగములు కలిసియున్నవి గదా!

ఇట్లు కర్మములో భూతభవిష్యద్వర్తమానములు ఒకటితోనొకటి సంబంధించి యుండును. మానసిక కాయిక కర్మము

లును ఒకటితో నొకటి సంబంధించి యుండును. ఈ సంబంధము నకు కార్యకారణసంబంధమని పేరు. కారణము లేనిదే కార్యము (ఫలము) పుట్టదు. ఫలము పుట్టినపుడు దానికి పూర్వము బీజరూపముగ కారణము ఉండియే తీరవలెను. కారణము మనకు తెలియకపోవచ్చును, మరచి యుండవచ్చును. జన్మాంతరసంబంధమై యుండుటచే జ్ఞాపకము లేకయుండ వచ్చును. కారణములేక ఫలము పుట్టదు. కారణము ఉండి నట్లైన, ఇపుడో ముందో ఫల మివ్వక మానదు.

"నా బీజాజ్జాయతే కించి న్నాకృత్వా సుఖ మేధతే,
సుకృతైర్విందతే సౌఖ్యం ప్రాప్య దేహక్షయం నరః."
(శాంతిపర్వము)

"అవశ్య మనుభోక్తవ్యం కృతం కర్మ శుభాశుభమ్."

అయితే పూర్వకర్మానుభవమును తప్పించుకొనుటకు మార్గమే లేదా? ఒకతూరి అజ్ఞానముచే పాపకర్మ చేసినవానికి దాని ఫలము ఎప్పుడును పాపమును చేయుచునే యుండవలెనా? ఆదుఃఖము అనంతముగ అనుభవించుచునే యుండవలెనా? దీని కంతము లేదా? అను నీవిషయములను యోచించవలెను.

జీవుడు ఈశ్వరుని అంశ మగుటచే ఈశ్వరుని స్వాతంత్ర్యములో కొంచెమైనను జీవునకు లేకపోలేదు. జ్ఞానముతో నాస్వాతంత్ర్యము నుపయోగించుటకు తెలిసికొనవలెను. అట్లుపయోగించుటవలన క్రమక్రమముగ పూర్వకర్మను

నశింపచేయదగునని శాస్త్రములు ఘంటానాదముగ బోధించు చున్నయవి. యుక్తికిని సమముగ నున్నది.

కర్మసిద్ధాంతము బోధించునది యేమన, ఒక విధమగు కర్మ చేసినచో దానిఫలము ననుభవింపక తీరదు. అట్లు ఎవ్విధమగు కర్మ చేసిన, ఆవిధమగు కర్మఫలము అనుభవించక తీరదు. అట్లైనచో రెండు పరస్పర విరుద్ధములగు కర్మములు చేసిన వానికి, ఆరెండు విధములగు ఫలము లనుభవమునకు రాగా ఆఫలములు పరస్పర విరోధములుగ నుండుటచేత, ఒకదాని నొకటి నాశము చేయును. అయితే కర్మములు రెండును ఒకటే జాతి కర్మములుగ నుండవలెను. గోవును చంపి చెప్పులు దానము చేయు నట్లుండరాదు. ఇతరులను హింసించి బాధపెట్టి, అబద్ధములాడి ద్రవ్యమార్జించినచో, ఆకర్మఫలమును నశింప చేయవలెననిన, పరులను సంతోషపెట్టి, వారలకు సహాయము చేసి సత్యము నభ్యసింపవలెను గాని అట్లు చేయుటకు బదులుగ, దేవాలయములలో పూజలు చేయించి కట్నములు సమర్పించుటవలన పోదు. మఱియు మానసికమగు దుష్కర్మ మానసికమగు ప్రతికర్మచే నశింపచేయవలెను. అసత్యసంకల్పములు సత్యవ్రతమువలనను, క్రూరభావములు దయ, అనుకంప, కనికరమును సంకల్పించి భావించుటవలనను నాశమునొందు. అట్లుకాక అబద్ధము చెప్పిన దోషములు అల్పద్రవ్యదానముచే పోగొట్టుకొన జూచినచో అది ఫలింపదు. అసత్యస్వభావమట్లే యుండును. ద్రవ్యసహాయమువలన ఇతరులకు శరీరసౌఖ్య

మును సంతోషమును కలిగించినఫలము శరీరసుఖము, మన స్సంతోషముగనె చూపట్టును. ఇవ్విషయము దీర్ఘముగ యోచించదగిన విషయము.

పూర్వకర్మను ప్రస్తుత ప్రయత్నముతో నశింపచేసి కొనవచ్చుననుట ఒకటి రెండు దృష్టాంతములతో తెలిసికొన వచ్చును. ఒకడు తెలిసియో తెలియకయో విషమును పానము చేసె ననుకొనెదము. వెంటనే దానికి విరుపుమందు సేవించి నచో ఈరెండు ఒకటి నొకటి నశింపచేసి, శరీరము స్వస్థము కావచ్చును. విషము పని విషముచేయుట కారంభింపంగ, విరుపు పని అదిచేసి మొదటిదానిని బయలుపడకుండునట్లు చేయును. అయితే విషము శరీరమున జీర్ణమై దానిపని పూర్ణ ముగ ఫలించుటకు ప్రారంభించిన తరువాత విరుపుమందు పని చేయచాలదు గదా! అట్లే పూర్వకర్మము ఫలరూపముగ అను భవమునకు వచ్చినతరువాత దాని నాపుటకు సాధ్యముకాదు. దాని ననుభవించియే తీరవలెను అట్లు ఫలరూపముగ అను భవమునకు వచ్చినదానినే ప్రారబ్ధకర్మ అని చెప్పుదురు. ప్ర, ఆరబ్ధము అనగా చక్కగా ప్రారంభమయినది యని అర్థము. ఫలమునకు వచ్చినది. దానిని మార్చుట దుస్తరము. "ప్రారబ్ధం భుంజతో నశ్యేత్". అట్లుకాక, ఫలరూపముగ ప్రారంభించు టకు మునుపే, అనగా కర్మ బీజరూపముగ నున్నపుడే, దానికి ప్రతికర్మము చేసినచో దానిని వేరుతో నశింపచేయవచ్చును. ఆబీజము కాలిన బీజమువలె మొలక యెత్తజాలదు.

ఇంకొక దృష్టాంతము.

నీళ్లలోపడినవాడు వేరుప్రయత్నము చేయనిచో మునిగిపోవును. దానికిబదులు ఈదుటకు యత్నించుటచేతనో, తెప్పకొయ్య సహాయముచేతనో, మరియేవిధమైన యత్నముతోడనో మునగక తప్పించుకొనవచ్చును. ఇట్లు చేయు ప్రయత్నమునకే పౌరుషము లేక పురుష ప్రయత్నమని పేరు. పూర్వపు కర్మఫలము దైవము. దైవము, పురుషప్రయత్నము సమముగ నుండినచో, దైవమును నశింపచేయవచ్చును. మానవుని ధర్మమేమన, శక్తికొలది పురుష ప్రయత్నము చేయుటయే. ఒకవేళ చేయుప్రయత్న మల్పముగనుండి, దైవబలము బాహుళ్యముగ నుండినచో, ప్రయత్నము నిష్ఫలమైనట్లు కనబడవచ్చును గాని అపుడు సైతము ఈ అల్ప ప్రయత్నము దానికి దగినఫలము నిచ్చియే తీరును. దైవము పురుషకారముయొక్క బలాబలముల విషయమై శ్రీమహాభారతమున శాంతిపర్వమున భీష్మాచార్యులు ధర్మరాజునకు బోధించిన విషయమును చదువరులు శ్రద్ధతో చదువ ప్రార్థితులు.

"ఉద్యోగినం పురుషసింహ ముపైతి లక్ష్మీః
దైవేన దేయ మితి కాపురుషా వదంతి.
దైవం నిహత్య కురు పౌరుష మాత్మశక్త్యా"

హితోపదేశము

పుణ్యముగాని పాపముగాని చేసినచో ఫల మనుభవమునకు వచ్చునుగాని, దానిని చేయుమని నిర్బంధించు విధి యనునది తనకంటె వేఱగలేదు. తాను పూర్వముచేసిన కర్మఫలరూప ముగ తనకు సద్బుద్ధిగాని దుర్బుద్ధిగాని పుట్టునేగాని దేవుడు బుద్ధి పుట్టించడు. దేవుడు నిష్పక్షపాతి. అందరును వారికి సములే. ఒకరికి మంచిబుద్ధి మరియొకరికి దుర్బుద్ధి పుట్టించరు.

"సమోఽహం సర్వభూతేషు న మే ద్వేష్యోఽస్తి న ప్రియః।"
(భ. గీ. 9-29)

చేయుటకు స్వతంత్రుడు జీవుడు. అట్లే దానిఫలమును మార్చు టకు ధైర్యముతో సకాలములో యత్నించినచో అట్లు మార్చుటకును జీవుఁడే స్వతంత్రుఁడు. అయితే మొదట దుష్క ర్మచేయుట సులభము. చేసినతరువాత, దాని నెదిరించి యత్నించుట మునుపటికంటె కొంచెము ఎక్కువ కష్టముగ నుండును. అయితే యత్నసాధ్యము.

ముఖ్యధర్మములు పైన సూచించితిమి. వీనిప్రయోగ ములను యోచించవలెను.

కర్మలు—(౧) మానసికములు, (౨) ఇంద్రియసంబంధ ములగు కోరికలు, (3) కాయిక కార్యములు, అని మూడు విధములని ముందే చెప్పబడియె.

౧. మానసికములు—ఇందొక శాశ్వతధర్మము గలదు. 'యద్భావం తద్భవతి' అనగా ఎవ్విధములగు భావములు,

సంకల్పములు, యోచనలు మానవుడు అభ్యసించునో, ఎట్టి భావములను సంకల్పములను మనస్సున పలుమారు తలంచు చుండునో వానికి అట్టి భావాదులు స్వభావమగును. పలుమారు ఇతరులకు మేలుచేయు సంకల్పములును, తలంపులును, తలంచు చుండువానికి మేలుచేయుగుణము నైజస్వభావ మగును. అట్లే ఇతరులను మోసము చేయుటకును, కీడు చేయుటకును పలు మారు యోచించువానికి మోసగుణము, కీడు చేయుగుణము స్వభావ మగును. ఏగుణములను ఎక్కువ పూనికతో యోచించునో ఆగుణములు దృఢముగ వానిమనస్సున నాటుకొనును. అయితే ఏకారణముచేతగాని అనగా ఒక గ్రంథమును చదువుటచేతగాని, ఒకయుపన్యాసము వినుటచేతగాని, సత్పురుషులతో సాంగత్యము చేయుటవలనగాని, లేక కర్మఫలమగు దుఃఖము ననుభవించుటవలనగాని, పూర్వకర్మఫలరూపమగు స్వభావము చెడ్డదియని మనస్సున నాటగా దానిని మార్చుకొనవలయునని తెంపు పుట్టును. అపుడు ఏదుర్గుణము తనయందు నాటుకొనియున్నదో దానికి ప్రత్యక్షవిరుద్ధమగు సుగుణమును గురించి పలుమారు ధ్యానించగా ముఖ్యముగ ప్రతిదినము భగవద్ధ్యానకాలములో ధ్యానించుచు, దినచర్యయం దభ్యసించుటకు పూనికతో యత్నించుచు రాగా క్రమక్రమముగ పూర్వపుదుర్గుణము బలహీన మగును. దానికిబదులు సద్గుణము కొంచెము కొంచెముగ బలపడును. కొంతకాలమునకు సద్గుణము ఎక్కువబలముగలదై దుర్గుణము పూర్ణముగనశించును.

ఇందుకు ముఖ్యముగ కావలసినది పూనికతో నిరంతరముగ చేయు ప్రయత్నమే.

భగవంతునిధ్యానము, మహాపురుషులధ్యానము, అనగా అట్టి మహాత్ముల కల్యాణగుణములను ధ్యానించుటయే. అట్టి ధ్యానముచే ఆగుణములు స్థిరములై పూర్వపు దుర్వాసనలు నశించును. ఇట్లే వాసనాక్షయము చేసికొనుట.

౨ ఇంద్రియ సంబంధములగు కోరికలు—ఏయేవిషయములను, ఏసుఖములను పలుమారు కోరుదుమో, ఆ కోరికలు చెడ్డకోరికలైనచో వానిని వదలించుకొనుటకు యత్నించవలెను ఇదికాక యేయేకామములకు మానవుడు లోబడుచుండునో, ఆయావిషయములకు జీవుడు బద్ధుడై ఆవిషయములుండు ప్రదేశములలో పుట్టును.

"కామాన్ యః కామయమానః స కామభిర్జాయతే
తత్రతత్ర." (ముండకోపనిషత్తు 3-౨-౨)

తద్వారా జీవుని పూర్వపుకోరికల ననుసరించి, పరజన్మములయందు బాహ్యసందర్భములు కుదురును. కోరికలు తప్పుకోరికలుగ నున్నవని తెలివి పుట్టగా, ఆకోరికలు మనస్సున స్ఫురించినపుడెల్ల, వానిని మనస్సునుండి తొలగించి, మంచికోరికలనే కోరుచు రాగా క్రమక్రమముగ పూర్వపుకోరికలు తగ్గుచూ తద్విషయములయందు రుచి తగ్గును. అట్లు ఆ రూపమగుకర్మమును నశింపచేసి, మంచికర్మను శుభవాసనలను బలపరచుకొనవచ్చును.

3. కాయిక కార్యములు—చేయు బాహ్య కార్యములు పాపములా పుణ్యములా యని యోచించవలెను. పాప మనగా పరులకు—మానవులకుగాని, యితరజీవులకుగాని—కీడు చేయుటయే. పుణ్యమన పరోపకారము. "పరోపకారః పుణ్యాయ పాపాయ పరపీడనం" అని సర్వశాస్త్రసారాంశము. పూర్వపు పరోపకారములు ప్రస్తుత సుఖకారణములు పూర్వపు పరపీడనము ఇప్పటి దుఃఖమునకు కారణము. కాన దుఃఖములు ప్రాప్తించినపుడు, ఇతరులను, దేవుని, దూరక, తనపూర్వపు కర్మఫలమే యని తెలిసికొని, దుఃఖానుభవమువలన పూర్వ కర్మ ఋణములు తీరును గదా యని సంతసించుటయే మన కర్తవ్యము. ఇక్లింతదుఃఖము ప్రాప్తించిన, అంత పూర్వ ఋణవిముక్తి యని యెరుంగవలెను. ఇపుడు చేయుకర్మములు, బాగుగ యోచించి,ఏవిధమునగాని యితరులకు ఇంచుకయైనను కష్టముగాని, నష్టముగాని, దుఃఖముగాని, బాధగాని కలుగక యుండ చేయుచుండుటవలన క్రొత్త ఋణములు పుట్టవు. శేషించియుండు పూర్వపు దుష్కర్మఫలములను సంతోష ముతో అనుభవించుటద్వారా అవి తీరును. ఫలమునకు రాని సంచితకర్మశేషమునుండి విముక్తుడగుటకై, లోకహితమునే యుద్దేశించి, యీశ్వరార్పణముగ సత్కార్యములం జేయుచు క్రమక్రమముగ తెలిసినవియు, తెలియనివియు అగు కర్మ బంధములను తొలగించుకొనగలుగుదుము.

ఇంకొక చిన్నవిషయము జ్ఞాపక ముంచుకొనవలెను. జ్యోతిషశాస్త్రము ననుసరించి జాతకము వ్రాయుచో, గ్రహ ములు ఫలముల నిచ్చు ననుటయు, గ్రహములు మనచేత మంచి చెడ్డ పనులు చేయించు ననుటయు, మంచి చెడ్డ బుద్ధులను పుట్టించుననుటయు పొరబాటు. జాతకము ప్రకారము గ్రహ ములు పూర్వపుణ్యపాపముల ఫలమును సూచించునుగాని అంతకంటె యెక్కువ చేయజాలవు. "పదవీ పూర్వపుణ్యానాం లిఖ్యతే జన్మపత్రికా" అనియేగదా జాతకమును ప్రారం భించుట ?

ఈ శాశ్వత ధర్మజ్ఞాన సహాయమువలన, ఐహికములు గాని, ఆముష్మికములు అనగా స్వర్గాదిలోకసంబంధములు గాని సుఖములయందు కామములను విడిచి, లోకహితము నే కోరుచు, ఈశ్వరుని కింకరుడుగ లోకమున పనిచేయుచు, భూతసేవయే ఈశ్వరపూజగా భావించి, తన్ను దా మరచి భూతసేవ చేయువాడు, సకలవిధ కర్మబంధములనుండి విము క్తుఁడై, ఈశ్వరతాదాత్మ్యమును చెందినవాఁడగును. ఇదియే జీవునకు పరమపురుషార్థము. ఇదియే జన్మసాఫల్యము. ఇట్టి స్థితియే జీవన్ముక్తపదవి. ఇట్టి మహోన్నతపదవికై సర్వులును అతంద్రితులై యత్నింతురుగాక.

---

3. కాయిక కార్యములు—చేయు బాహ్య కార్యములు పాపములా పుణ్యములా యని యోచించవలెను. పాప మనగా పరులకు—మానవులకుగాని, యితరజీవులకుగాని—కీడు చేయుటయే. పుణ్యమన పరోపకారము. "పరోపకారః పుణ్యాయ పాపాయ పరపీడనం" అని సర్వశాస్త్రసారాంశము. పూర్వపు పరోపకారములు ప్రస్తుత సుఖకారణములు పూర్వపు పరపీడనము ఇప్పటి దుఃఖమునకు కారణము. కాన దుఃఖములు ప్రాప్తించినపుడు, ఇతరులను, దేవుని, దూరక, తనపూర్వపు కర్మఫలమే యని తెలిసికొని, దుఃఖానుభవమువలన పూర్వ కర్మ ఋణములు తీరును గదా యని సంతసించుటయే మన కర్తవ్యము. ఇక్లింతదుఃఖము ప్రాప్తించిన, అంత పూర్వ ఋణవిముక్తి యని యెరుంగవలెను. ఇపుడు చేయుకర్మములు, బాగుగ యోచించి,ఏవిధమునగాని యితరులకు ఇంచుకయైనను కష్టముగాని, నష్టముగాని, దుఃఖముగాని, బాధగాని కలుగక యుండ చేయుచుండుటవలన క్రొత్త ఋణములు పుట్టవు. శేషించియుండు పూర్వపు దుష్కర్మఫలములను సంతోష ముతో అనుభవించుటద్వారా అవి తీరును. ఫలమునకు రాని సంచితకర్మశేషమునుండి విముక్తుడగుటకై, లోకహితమునే యుద్దేశించి, యీశ్వరార్పణముగ సత్కార్యములం జేయుచు క్రమక్రమముగ తెలిసినవియు, తెలియనివియు అగు కర్మ బంధములను తొలగించుకొనగలుగుదుము.

పని చేయుటయు మానవధర్మములలో ముఖ్యములు. జ్ఞానము, వివేకము, ఈ రెండును సదా వినియోగించక గ్రుడ్డితనముగ ప్రవర్తించుటచేత మానవుడు పశుసమానుఁడగును. ఆహార విహారములు, నిద్రయు, సంతానవృద్ధి చేసికొనుట, భయము, మరణము మృగములకును నరులకును సమానధర్మములుగదా! వివేకవిజ్ఞానములు మాత్రము మానవులందు కానవచ్చును గాన వానిని ఏమరక వినియోగించుటయే విశిష్ట మానవధర్మములు.

ఆదియందు సామాన్యజనులు, తమ స్వల్పజ్ఞానమును వినియోగించుటలో కేవలము శరీరసుఖముకొరకును, ఇంద్రియతృప్తికొరకును తత్సాధనములగు విషయములను ఆర్జించుటయందు కాలము గడుపుదురు. అనగ అర్థకామములయందు గమనమునుంచి వానికొరకే పాటుపడుదురు. ద్రవ్యము నార్జించుట, సుఖముల బడయుట, ఇవియే పురుషార్థములుగ నెన్న బడును. కొంతకాలమునకు, అనుభవమువలన కొన్ని విధములగు వృత్తులు, ఇతరులకు బాధకలిగించుటద్వారా, తమకు బాధకలుగుటవలన అవి అకార్యములనియు, మరికొన్ని వేరు విధములుగ నుండుటంబట్టి సుఖకారణములనియు అనగా చేయదగినవనియు తెలిసికొని, ధర్మాధర్మజ్ఞానము గలవాడగు. అదిమొదలు కొంచెము ప్రయత్నముతో ధర్మము మూలపురుషార్థముగ ఎంచి, ధర్మమునకు విరోధములేక ద్రవ్యార్జనము

చేయుటయు, ధర్మవిరుద్ధము కాక కామభోగములను అనుభవించుటయు, యుక్తమని తెలిసికొని యనుష్ఠించును.

ఆపిదప కాలక్రమముగ ఈవిషయసుఖములు అల్పకాలికములని యనుభవముచే తెలిసికొని, ఇట్లు అనిత్యములును, మిశ్రములును అగు సుఖములకంటె నిత్యమగు సుఖము కలదా అని విచారించుటకు పూనును. అట్టిస్థితికి రాగా, సామాన్య ధర్మములకంటె నిత్యఫలదాయకములగు మోక్షధర్మముల నరయుచు, వాని పూనికతో అనుష్ఠించుటకు పూనును.

అట్టి మోక్షమార్గమున నడచువార లనుష్ఠించదగిన ధర్మము లెవ్వియో యోచించదగును. ఆధర్మములే "పారమార్థిక ధర్మములు" అను పేర తెలియదగినవి. వీనినే మోక్షధర్మములు అని చెప్పుట కలదు. వీనివిషయ మీ అధ్యాయమునను పైఅధ్యాయమునను విస్తరించి చర్చింతుము.

సామాన్యముగ మనదేశమునను, దేశాంతరములయందును, అన్ని మతములవారిలో, మోక్షధర్మముల అనుష్ఠించుటకు మానవుడు, ఇల్లు వాకిలి భార్య బిడ్డలు, లౌకిక వ్యవహారములు అన్నియును విడిచి, సంన్యసించి, అరణ్యముననో, కొండగుహలలోనో, నిర్జనప్రదేశములలో ఏకాకియై విశేష సాధనలను అభ్యసించినంగాని సాధ్యముకాదని అభిప్రాయము కలదు. ఆమార్గ మొకమార్గము. కొన్ని సందర్భములలో అవసరమగు మార్గమేగాని అదియొకటే మార్గము కాదని అనుభ

వజ్ఞులగు మహనీయుల అభిప్రాయము. శ్రీభగవద్గీతాశాస్త్ర మంతయు, వేరుమార్గమును బోధించుచున్నది. శ్రీకృష్ణులు, తమ ప్రియశిష్యుఁడును సఖుఁడును అగు అర్జునునకు, బోధించినది సంన్యాసము కాదు. ఏకాంతవాసము కాదు. అయితే గృహస్థధర్మమును జ్ఞానముతో నడపి, లౌకిక వైదిక కర్మముల విడువకయే మోక్షమును పొందు మార్గము. ఆమార్గమును అనేకదృష్టాంతములతో వారు బోధించిరి గదా!

"కర్మణైవహి సంసిద్ధి మాస్థితా జనకాదయః,
ఏవం జ్ఞాత్వా కృతం కర్మ పూర్వైరపి ముముక్షుభిః."

పై వాక్యములయందు జనకుడు మొదలుగాగల అనేకులను దృష్టాంతముగ చూపి, గృహస్థువు మోక్షధర్మముల ననుష్ఠించు మార్గముల సూచించియున్నారు. శ్రీజనకులువారును ఆమార్గమును తనచర్యవలననేగాక, సులభ అను యోగిని [స్త్రీసన్యాసి]తో చేసిన సంభాషణమున స్పష్టముగ బోధించియున్నారు. ఇవ్విషయమున, శ్రీమహాభారతమున శాంతిపర్వములో మోక్షధర్మపర్వమునందలి జనకసులభా సంవాదము చదువదగును.

"గృహస్థ ధర్మమును వదలకయే మోక్షమును సాధించుట సాధ్యమా? అట్లు సాధించినవా రెవరైన కలరా?" అని యుధిష్ఠిరుడు భీష్ములవారిని ప్రశ్నచేయగా, ఆ యర్థమును తెలుపు ఇతిహాసమును చెప్పెదనని "జనకసులభా సంవాదము" అను గాథను వారు చెప్పిరి. అందు జనకులు ఇట్లు చెప్పియున్నారు:—

"మోక్షేపి త్రివిధా నిష్ఠా దృష్టాన్యైర్మోక్షవిత్తమైః,
జ్ఞానం లోకోత్తరం యచ్చ సర్వత్యాగశ్చ కర్మణాం.
జ్ఞాననిష్ఠాం వదంత్యేకే మోక్షశాస్త్రవిదో జనాః,
కర్మనిష్ఠాం తథైవాన్యే యతయః సూక్ష్మదర్శినః.
ప్రహాయోభయమప్యేవం జ్ఞానం కర్మ చ కేవలం,
తృతీయేయం సమాఖ్యాతా నిష్ఠా తేన మహాత్మనా.
త్రిదండాదిషు యద్యస్తి మోక్షో జ్ఞానేన కస్యచిత్,
ఛత్రాదిషు కథం న స్యాత్ తుల్యహేతౌ పరిగ్రహే.
దోషదర్శీ తు గార్హస్థ్యే యో వ్రజత్యాశ్రమాంతరే,
ఉత్సృజన్ పరిగృహ్ణాంశ్చ సోఽపి సంగాన్న ముచ్యతే.
కాషాయధారణం మౌఢ్యం త్రివిష్టబ్ధం కమండలుః,
లింగాన్యుత్పథభూతాని న మోక్షాయేతి మే మతిః."

(మహాభారతే, శాంతిపర్వ-మోక్షధర్మపర్వణి
321 అధ్యాయే శ్లో. 38—48)

"మోక్షశాస్త్రములం దెలిసిన కొందరు, జ్ఞాననిష్ఠయే మోక్షసాధనమనియును, అట్లే మరికొందరు సూక్ష్మదర్శినులగు యతులు కర్మనిష్ఠయే సాధనమనియును చెప్పుదురు. ఈ కేవల జ్ఞాన కర్మనిష్ఠలను రెండింటిని వదలి, నాకు మూడవమార్గము ఆ మహాత్మునిచే ఉపదేశింపఁబడినది. త్రిదండాదులయందు మోక్షమున్నయెడల, ఛత్రాదులయందు ఎట్లు లేకపోవును? రెంటియందు పరిగ్రహమనునది సమానకారణమే అయి

యున్నది. ఎవరుగాని గృహస్థధర్మమునందు దోషమున్నట్లు ఎంచి, ఇతరాశ్రమముల చరింతురో......వారు సంగరహితులు కాజాలరు. కాషాయమును ధరించుట, క్షౌరము, యజ్ఞోపవీతము త్యజించుట, కమండులువు ఇవన్నియు ఉత్తమ మార్గముయొక్క బాహ్యచిహ్నములేగాని, మోక్షహేతువులు కావు"

అని శ్రీజనకులవారు వచించిరి. కావున మనబోటివారలము గృహస్థులుగనే యుండి, కుటుంబ పోషణాదుల జరుపుచు, లౌకిక వ్యవహారముల విడువకయే, జ్ఞానము సాధించి, అనుష్ఠించి, కట్టకడపట ముక్తులగు ఉపాయము ఎట్టిదో యోచించి తెలిసికొనుట కర్తవ్యము. మొట్టమొదట అట్టిజ్ఞానమెట్టిదియో తెలిసికొనవలయును. వేదములు, శాస్త్రములు, వేదాంతగ్రంథములు వీనినన్నింటిని చదివి వానియందలి విషయములను ఒక అక్షరమైనను లోపించక తెలిసికొనుటయా? కాదు. నాలుగు వేదములు, ఆరు వేదాంగములు మరియు తక్కు శాస్త్రములన్నియు "అపరవిద్య" యే యని ముండకోపనిషత్తు చెప్పుచున్నది. అపరవిద్యయనగ తక్కున జ్ఞానము. ఉత్తమ జ్ఞానమగు 'పరవిద్య' యెట్టిది?

"అథ పరా యయా తదక్షర మధిగమ్యతే"

అక్షర స్వరూపుడగు పరబ్రహ్మస్వరూపమును పొందుమార్గమే పరవిద్య. అట్టిబ్రహ్మజ్ఞాన మెట్టిది? ఈశావాస్య ఉపనిషత్తున—

యస్తు సర్వాణి భూతాని ఆత్మన్యేవానుపశ్యతి,
యస్మిన్ సర్వాణి భూతాని ఆత్మైవాభూద్విజానతః,
తత్ర కో మోహః కశ్శోకః ఏకత్వమనుపశ్యతః.

ఎవడు సర్వభూతములను ఆత్మయందున్నట్లు చూచునో, ఏస్థితి యందు సర్వభూతములును ఆత్మస్వరూపములుగనె తెలియబడునో, అప్పుడు ఏకత్వమును చూచువానికి శోకమెక్కడ? మోహము (అజ్ఞానము) ఎక్కడ?

శోకమోహములను తరించి పరిపూర్ణజ్ఞాని యగు. ఈయర్థమునే శ్రీభగవద్గీతాశాస్త్రమున శ్రీకృష్ణులు ఉపదేశించి యున్నారు:—

"సర్వభూతేషు యేనైకం భావమవ్యయమీక్షతే,
అవిభక్తం విభక్తేషు తజ్జ్ఞానం విద్ధి సాత్వికం."

(భ. గీ. ౧౮-౨౦)

"యదా భూతపృథగ్భావం ఏకస్థమనుపశ్యతి,
తత ఏవ చ విస్తారం బ్రహ్మ సంపద్యతే తదా."

(భ. గీ. ౧3-30)

అనగా సర్వభూతములయందు, వేర్వేరుగ కనబడువాని యందు, విభాగము లేకయే, నాశరహితమగు ఏకత్వజ్ఞానము చూడబడునో, ఆజ్ఞానము సాత్వికజ్ఞానము అని ఎఱుంగుము.

ఎప్పుడైతే భూతములయందు గానవచ్చు అనేకత్వము ఒక ఆత్మయందే చూడబడునో, అన్ని భూతములును ఆ ఆత్మ

నుండి వ్యక్తమాయెనని ఎఱుంగునో, అపుడే బ్రహ్మమును పొందును.

కనుక వ్యక్తమగు సర్వభూతములయందు ఏకమగు ఈశ్వరుడు నిండియున్నాడనియో, అన్నిజీవులు ఈశ్వరాంశములే అగుటంబట్టి ఒక్కటే తత్త్వము అందరియందును అభివ్యక్తమగుచున్నదనియో, లేదా సామాన్య పామరభాషలో చెప్పినట్లు అందరును ఈశ్వరుని బిడ్డలేయని అందరియందా సాధర్మ్యమును చూచుటయో, వ్యక్తములగు సకలభూతములును, ఐతరేయబ్రాహ్మణమునం జెప్పఁబడినట్లు, సచ్చిదానందస్వరూపుడగు పరమాత్మయొక్క ఆవిర్భావోపాధులు—అనగా పరమాత్మయొక్క ఆలయములు అనియో, ఎట్లు చెప్పినను సరె, వివిధములగు భూతములందు ఏకత్వమును చూచుటయే, యథార్థజ్ఞానము అట్టి జ్ఞానమును సర్వభావముల అనుష్ఠించుటయే ముక్తుని లక్షణము.

ఈజ్ఞానము సామాన్యముగ లేదు. గ్రంథములనుండియు, మహనీయులగు గురువులనుండియు ఎన్నిపర్యాయములు చదివినను, వినినను, ఆజ్ఞానము సామాన్యముగ అనుష్ఠానమున అసాధ్యమగుచున్నది. అట్టి జ్ఞానము స్వానుభవమున ప్రత్యక్షమగుటకు ఏమిప్రత్యవాయములు, ఆటంకములున్నవో వాని నెఱింగి, తొలగించుకొనినం గాని ఆ పదవిని మానవుడు పొందజాలడు.

ఆ ఆటంకము లెవ్వి? వానిం దొలగించుకొను మార్గ మెద్ది? విచారింతము.

ఇందు మొదటిమెట్లు, కఠోపనిషత్తున ఇట్లు చెప్పబడి యున్నవి:—

"నావిరతో దుశ్చరితాత్, నాశాంతో నాసమాహితః,
నాశాంతమానసోవాపి, ప్రజ్ఞానేనైన మాప్నుయాత్."

మొదట దుశ్చరితమునుండి సత్ప్రవర్తనమునకు మరలనిచో, అనగా పాపకార్యములను విడువనివానికి, ఇంద్రియములను, మనస్సును, విచ్చలవిడిగా సంచరించనీయక లోబరచుకొనని వానికిని, శాస్త్రజ్ఞాన మెంత యుండినను, ఆత్మస్వరూపానుభవము కలుగదు.

ఈ అర్థమునే శ్రీశ్రీగౌతమబుద్ధులు ఇట్లు బోధించి యున్నారు. "మొదట పాపకార్యములను విడువుము. పిదప లోకమంగళ కార్యములను పూనికతో చేయుము." కాన మొట్టమొదటి పని—పాపకార్యములనుండి విరమించుట. లోకులు పాపకార్యముల నేల చేయుదురు? ఆకారణమును తెలిసికొని, దానిని తొలగించుకొనవలయును గదా! ఎందుకు తప్పుపనులు చేయుదురు అని ఇంచుక యోచించినచో కారణము మనకే స్పష్టమగు. నిష్కారణముగ, ఏమియు ప్రయోజనము ఉద్దేశించక ఎవరుగాని ఏకార్యమును చేయుట అరుదు. మరియు తెలిసి చెడ్డకార్యమేల చేయును? స్వప్రయోజనము, స్వలాభమె, సర్వపాపకార్యములకు మూలకారణము.

లోకమున జనులు, ఇష్టము లేకపోయినను, నిర్బంధ పెట్టబడినట్లు, పాపకార్యములం బ్రవర్తించుచున్నారే, కారణ మేమి? అని అర్జునుడు శ్రీకృష్ణులవారిని అడిగిరి.

"అథ కేన ప్రయుక్తోఽయం పాపం చరతి పూరుషః,
అనిచ్ఛన్నపి వార్ష్ణేయ, బలాదివ నియోజితః"

(భ. గీ 3-36)

అందుకు శ్రీకృష్ణులు చెప్పిన ప్రత్యుత్తరము చూడుడు—

"కామ ఏష క్రోధ ఏష రజోగుణసముద్భవః.
మహాశనో మహాపాప్మా విద్ధ్యేనమిహ వైరిణం."

(భ. గీ 3-37)

కామము, క్రోధము ఈ రెండును జ్ఞానమునకు నిత్యవైరులు. అనగా, స్వలాభాపేక్షయు, దానినుండి పుట్టునదియే క్రోధము, వీనివలననే సమస్తపాపములు పుట్టుచున్నవి. ఇవియున్నచోట, ఎంతశాస్త్ర జ్ఞానమున్నను, ఆ జ్ఞానమును అణగద్రొక్కి జీవుని గ్రుడ్డివానిగ చేసి దుష్కార్యములం బడవైచు. కావున సర్వా నర్థమూలమగు కామమును తొలగించుకొనవలయును. కామము పోయినచో, క్రోధము పుట్టనే చాలదు. ఈ కామము నెట్లు తొలగించుకొనుట?

శ్రీకృష్ణులు, కామమున కునికిపట్లు అగు స్థలములను నిరూపించి, వానిని స్వాధీనముచేసికొను త్రోవయును సూచించి యున్నారు —

"ఇంద్రియాణి మనో బుద్ధిరస్యాధిష్ఠానముచ్యతే,
ఏతైర్విమోహయత్యేష జ్ఞానమావృత్య దేహినం."
(భ. గీ. 3-౪౦)

ఇంద్రియములు, మనస్సు, బుద్ధి, ఈ మూడును కామమున కునికిపట్టులు వీనియందు చేరి, జీవుని జ్ఞానమును ఆవరించి, మోహింపచేయును.

"తస్మాత్త్వమింద్రియాణ్యాదౌ నియమ్య భరతర్షభ,
పాప్మానం ప్రజహి హ్యేనం జ్ఞానవిజ్ఞాననాశనం."
(భ. గీ. 3-౪౧)

కనుక, ఆదియందు ఇంద్రియములను జయించి, జ్ఞానవిజ్ఞానములను నాశముచేయు స్వభావముగలదియు, పాపరూపమైనదియు నగు కామమును జయింపుము.

ఇంద్రియములు, మనస్సు, బుద్ధి వీని వరుసగ జయింపనగు. ఇవి ఒకటికంటె నొకటి బలవంతములు.

"ఇంద్రియాణి పరాణ్యాహుః ఇంద్రియేభ్యః పరం మనః,
మనసస్తు పరా బుద్ధిః యో బుద్ధేః పరతస్తు సః.
ఏవం బుద్ధేః పరం బుద్ధ్వా సంస్తభ్యాత్మానమాత్మనా,
జహి శత్రుం మహాబాహో కామరూపం దురాసదం."
(భ. గీ. 3-౪౨, ౪3.)

వీనిని జయించు ఉపాయములం గననగు.

మొట్టమొదట జయింపదగినవి ఇంద్రియములు. సామాన్యజనులకుగల కోరికలన్నియు ఇంద్రియభోగములను గురించినవి. మనస్సు ఎల్లపుడు ఆభోగములను సంపాదించు ఆలోచనలతో నిండియుండును. ఆసుఖములనె వెదకుచుండును. దుఃఖప్రాప్తికరములగు విషయములను తప్పించుకొనుటకు త్రోవ వెదకుచుండును. అట్లు చేయుట సహజమే అయినను విషయములవలన ఇంద్రియములద్వారా గలుగు సుఖము అనిత్యము, క్షణభంగురము, దుఃఖమిశ్రము. కాన అంతకంటె ఇంచుకయైనను దీర్ఘకాలికమును, దుఃఖరహితమునగు సుఖమును కోరుటయు, వెదకుటయు సహజమే గదా!

ఇంద్రియములను జయించుటకు, వాని తత్త్వమును స్వభావమును అరయవలయును. ఇంద్రియములను గురించిన రహస్యము ఒకటి గలదు. దానిం దెలిసికొనిన ఇంద్రియజయము సులభము. మనస్సు ఇంద్రియములతో చేరి పని చేయుచుండును. అట్లు మనస్సు ఇంద్రియములతో కలిసియున్నపుడే ఇంద్రియములు ప్రవర్తించగలవు. ఇంద్రియముల నుండి మనస్సు విడదీసినచో, ఏయింద్రియముగాని స్వతంత్రించి పనిచేయ ఒలదు. ఎవ్వరేని యొక విషయమును గాఢముగ యోచించు కాలమున, అట్టివారికి శబ్దము వినబడదు. రూపములను చూడజాలరు. జిహ్వాసైతము రుచిని గ్రహించజాలదు. ఒక్క ఇంద్రియమైన స్వవ్యాపారమును చేయలేదు. అట్టి సమయముల వారు "అన్యమనస్కులు" గ నున్నవారందరు గదా! అట్లె మనము

ప్రయత్నపూర్వకముగ మనస్సునకు విలక్షణముగు పనిని పెట్టిన యెడల, మన స్సాపనియం దుండునంతదనుక ఇంద్రియవ్యాపారములు అణగియుండును. అయితే మనస్సునకు దానియందు రుచి పుట్టునట్లు చేయవలెను. క్రమక్రమముగ అభ్యాసముచే అభిరుచి కలుగ జేయగా, మనస్సు ఆపనియందు ఎక్కువరుచి గలదియగును. అంతట ఇంద్రియములు అణగి లోబడును. మంచి గ్రంథములు, శాస్త్రములు వ్యాసంగముచేయుటయు, అప్పుడప్పుడు నియతకాలములలో భగవద్ధ్యానము చేయుట, ఇవి రెండును మనస్సును బలపరచి, ఇంద్రియ వ్యాపారములనుండి మరలించు ఉపాయములు. ప్రతిదినమును, కొంతకాలము ప్రయత్నపూర్వకముగ సద్గ్రంథకాలక్షేపమున వినియోగించుటయు, కొద్దికాలము ఈశ్వరధ్యానమున ఉపయోగించుటయును, నియమముగ చేసికొని, ఆనియమము తప్పక జరిపినచో క్రమముగ మనశ్శక్తి వృద్ధియగును. మనస్సు స్వతంత్ర వ్యాపారమున ప్రవర్తించుచుండ ఇంద్రియములు, మనస్సహాయము లేమిచే శక్తిహీనములై, ఏపని చేయమనిన ఆపని చేయుచు, నిలువమన్నపుడు నిలుచుచు స్వాధీనములగును. శాస్త్రవిచారాదులవలన, యుక్తాయుక్తజ్ఞానము సైతము వృద్ధియయి, ఇది చేయదగును, ఇది చేయరాదను జ్ఞానము సైతము గలుగుటచే ఇంద్రియవ్యాపారములను నిరోధించుటకు సహకారి యగు. ఇట్లు భగవద్ధ్యానము చేతను, శాస్త్ర ఉద్గ్రంథ వ్యాసంగము చేతను, ఇంద్రియజయము సాధ్యమగును గాని,

మనశ్శక్తిని జ్ఞానమును బలపరచక ఇంద్రియజయము చేయుట సాధ్యము కాదు.

"మనసైవేంద్రియగ్రామం వినియమ్య సమంతతః."
(భ. గీ. ౬-౨౪)

"మనస్సు చేతనే ఇంద్రియములను చక్కగ నియమించి" అని శ్రీకృష్ణులు బోధించియున్నారు.

కాబట్టియే పూర్వులు, ప్రతిమానవునకు, ప్రతిదినమును, భగవద్ధ్యానమును, శాస్త్రవిచారమును విధించిరి. హిందూశాస్త్రములు ప్రతిమానవుడు నిత్యము కొంతకాలము, ఇష్టులతోడను శిష్టులతోడను, పురాణేతిహాసములు మొదలగు సద్గ్రంథములను వ్యాసంగము చేయవలయుననియును, మఱి, అసచ్ఛాస్త్రవినోదములను, పరివాదమును వర్జించవలయునని నొక్కి చెప్పుచున్నవి. అట్లే దివ్యజ్ఞానసమాజశాఖ లేర్పడినను, సమాజసభ్యులు ఇతరులతో చేరి సద్గ్రంథపఠనము పలుమారు జరుపుటకు యత్నించవలయునని నియమముకూడ కలదు.

ఇట్లు ఇంద్రియజయము సాధించిన మాత్రమున కామము జయింపఁబడలేదు. ఇంద్రియములలో చేరి జీవుని బాధింపలేదు గాని, మనస్సు బుద్ధి యను మరి రెండు కోటలలో చేరి యాజీవుని తప్పుత్రోవల నీడ్చుచునే యుండును. కాన మనస్సును జయించుట ఆవలి కర్తవ్యము. పూర్వపు

అభ్యాసము వలన, కొంతమట్టుకు మనస్సుయొక్క నైజగుణ మగు చాంచల్యము జయించబడినది. మనశ్శక్తియు బలపడినది. అయినను మనస్సునందలి దోషము పోలేదు. ఆదోషమేమన "కామసంకల్పము."

"మనో హి ద్వివిధం ప్రోక్తం శుద్ధం చాశుద్ధమేవ చ,
అశుద్ధం కామసంకల్పం శుద్ధం కామవివర్జితమ్."

(అమృతబిందూపనిషత్)

మనస్సునందలి కామమెట్టిది? శరీరసుఖములను, తుచ్ఛభోగ ములను కోరు స్థితి దాటనది. నేనుగొప్పవాడను, పండితుడను, అధికారిని, భక్తుడను అను మొదలగు భావములతో నిండి, తక్కవారందరికంటె తాను అధికుడను భావము, భిన్నభావ మును గలిగి, ఇతరుల సుఖదుఃఖములను యోచించక "తన ఆయుష్యము, తన ఆరోగ్యము" అని అహంభావముతో చేరిన వాడగు. దీని పేరే అహంకారము. ఒకవేళ కొంతమట్టుకు దీనులకు సహాయము చేయబూనినను, తిరస్కారభావముతో వారలచూచుటయు, తనకంటె గొప్పవారలం జూచినపుడు అసూయతో చూచుటయు, సమానులయందు స్పర్థ, ఇవి అట్టి వారికి నైజగుణములు. ఈదుర్గుణములం దొలగించుట కుపాయ మేమి? ఎట్లైతే మనశ్శక్తి సాయముచే ఇంద్రియజయము సాధ్యమో, అట్లె మనస్సుకంటె పరమగు 'బుద్ధి' సాయముచే మనస్సునందలి కాలుష్యమును పోగొట్టవలెను.

"శనైశ్శనైరుపరమేత్ బుద్ధ్యా ధృతిగృహీతయా,
ఆత్మసంస్థం మనః కృత్వా న కించిదపి చింతయేత్."
(భ. గీ ౬-౨౫.)

అనగా బుద్ధితత్త్వమును బలపరచి మనస్సునందలి దోషమును తొలగించనగు. బుద్ధిస్వభావము ఏమి? ఇచ్చట బుద్ధి యన "విజ్ఞానము". సామాన్యముగ అంతఃకరణములో నొకభాగమగు నిశ్చయాత్మకబుద్ధి మాత్రము కాదు. నీవు నేను ఇతరులు అను భిన్నభావములను దాటి, జీవులందరు ఈశ్వరాంశములు, ఆత్మస్వరూపులు అనియును, అందరియందును ఈశ్వరుడు నిండియే యున్నాడనియు, ఎవరిని ద్వేషించినను బాధించినను, ఆ శరీరాంతస్థమగు ఈశ్వరతత్త్వమును ద్వేషించి బాధించిన వారమగుదుమనియును ఎఱింగి అందరియందు కొంతమట్టుకైనను ఒకవిధమగు ఏకత్వదర్శనము చేయునదియే బుద్ధి. ఇట్టి భావమె విజ్ఞానము—విశేషజ్ఞానము, అనుభవజన్యజ్ఞానము, అనబడును. శాస్త్రములయందు బోధింపఁబడిన విషయములు అనుష్ఠానమునకు రాకయుండుదనుక అహంకారము మమకారము ఉద్రేకించియుండును. ఎన్నడు బుద్ధితత్త్వము తలయెత్తునో, అపుడు అహంకారముతలవంచి, శాస్త్రజ్ఞానము దినచర్యయందు బయలు పడును. కావున ప్రయత్నపూర్వకముగ కొంతకాలము సర్వమానవసోదరభావమును అభ్యసించుచు వచ్చినయెడల, దిన దినమునకు ఆభావము స్థిరమగుచు కట్టకడపట స్వభావమై ప్రకా

శించును. ఇవ్విషయమును శ్రీకృష్ణులు ఉద్ధవునకు ఇట్లు బోధించిరి:—

"బ్రాహ్మణే పుల్కసే స్తేనే బ్రహ్మణ్యేఽర్కే స్ఫులింగకే
అక్రూరే క్రూరకే చైవ సమదృక్పండితోత్తమః.
సర్వేష్వభీక్ష్ణం మద్భావం పుంసో భావయతోఽచిరాత్,
స్పర్థాసూయాతిరస్కారా సాహంకారా వియంతి హి.
విసృజ్య స్మయమానాన్ స్వాన్ దృశం వ్రీడాం చ దైహికీం,
ప్రణమేద్దండవద్భూమా ఆశ్వచండాలగోఖరం.
ఈశ్వరో జీవకళయా ప్రవిష్టో భగవానితి,
యావత్సర్వేషు భూతేషు మద్భావో నోపజాయతే,
తావదేవ ముపాసీత వాఙ్మనః కాయవృత్తిభిః."

బ్రాహ్మణునియందు, పుల్కసుని (చండాలుని) యందును, దొంగయందును, పరమ ఉదారియందును, సూర్యునియందును, మిణుగురునందును, పరమదయాళువునందును, క్రూరునందును, సమబుద్ధిగలవాడే పండితోత్తముడు. మానవులందరియందును ఈశ్వరభావము (మద్భావః) పుట్టగా, శీఘ్రముననే స్పర్థ, అసూయ, తిరస్కారములును, అహంకారముతో కూడా నశించును. పరిహాసముచేయు స్వజనులను, శరీరముతో పుట్టిన లజ్జయును వదలి, కుక్క, చండాలుడు, గోవు, గాడిదె వీని కన్నిటికి భూమిమీాద పడి సాష్టాంగ ప్రణామములు చేయదగును. ఈశ్వరుడు జీవకళగా అన్నిభూతములయందు ప్రవేశించియున్నవాడని, అన్నిటియందు (మద్భావము) ఈశ్వర

భావము పుట్టునంతవరకు, మనోవాక్కాయములతో పైచెప్పిన రీతిని ఉపాసన చేయవలయును.

ఇట్లు చేయుట ద్వారా పైన సూచించినట్లు మూలము అహంకారమును, దానినుండి పుట్టు స్పర్ధాసూయాతిరస్కార ములును, తుదముట్ట నశించును. అంతట, మనస్సునందలి కామము నశించిన దన్నమాట.

ఇంత చేసినను, ఇంకను ఇంచుక కామము దాగియే యుండు నన్నట్లు తోచుచున్నది. అహంకారమును భిన్నభావ మును విడిచి, సర్వభూతహితుఁడై వర్తించువాడయ్యెను, అదియంతయు తనకు మోక్షసాధనముగ భావించుట గలదు. తనకు మోక్షము—కైవల్యము—కలిగిన మిగిలినవారిగతి యెట్లైతేనేమి? అను భావము మిగిలినను మిగులవచ్చును. భక్తాగ్రేసరుడగు ప్రహ్లాదుడు శ్రీనృసింహమూర్తి ప్రత్యక్షమై, ఆతనిభక్తిని శ్లాఘించి వైకుంఠమునకు రమ్మని పిలువగా, ఇట్లు చెప్పెను:—

“ప్రాయేణ దేవ మునయస్స్వవిముక్తికామాః
మౌనం చరంతి విజనేన పరార్థనిష్ఠాః,
నైతాన్విహాయ కృపణాన్ విముముక్షఏకః
నాన్యత్త్వదస్యశరణం భ్రమతోనుపశ్యే.”

దేవా! మునీంద్రులు తమ తమ ముక్తిని కోరినవారలై విజన స్థలంబులం దపంబు లాచరింతురు. ఇతరుల గతిని విచారించరు.

అజ్ఞానులగు వీరినందరిని విడిచి, నే నొక్కడనే మోక్షమును కోరజాలను. వీరలకందరికును తామే శరణ్యము అని తాత్పర్యము.

మరియు శ్రీకపిలాచార్యులు, తల్లియగు దేవహూతికి బోధించినభక్తి తత్త్వమున ఇట్లు బోధించియున్నారు.

"సాలోక్య సార్ష్టి సామీప్య సారూప్యైకత్వమిత్యుత,
దీయమానం న గృహ్ణంతి జనా మత్సేవనం వినా."

అనగా సాలోక్యము, సమానైశ్వర్యము, సామీప్యము, సారూప్యము, ఏకత్వము (సాయుజ్యము), ఇన్నివిధములగు ముక్తిని ఇచ్చినను (నాభక్తులు) పుచ్చుకొనరు. వారు కోరునది నాసేవ యొకటె అని తాత్పర్యము.

అనగా "ఈశ్వర పదాంబుజహస్య సేవ". సమస్తజగత్తు, సమస్తభూతములు ఈశ్వరుని పాదముగాన సమస్త భూత సేవయే వారు కోరునది.

కనుక ఆ కడపటి కోరికయగు కైవల్యపదవిని సైతము త్యజించి, సర్వత్ర ఈశ్వర దృష్టిచేయుచు, ఎల్లయెడల వైకుంఠకైలాసములనే చూచుచు,

"యద్యత్కర్మ కరోమి తత్తదఖిలం శంభో తవారాధనమ్."

అన్నట్లు సర్వకార్యములు ఈశ్వరకార్యములుగ చేయువారే జీవన్ముక్తులు.

జీవాత్మయందు ఇమిడియుండు ఆత్మశక్తులు అన్నియు బీజరూపములుగ నుండి, వికాసము చెందకపోవుటంబట్టి ఈ పూర్ణజ్ఞానము మొదట లేదు. సరిఅయిన మార్గమున కృషి చేయగా చేయగా ఆత్మ పూర్ణవికాసము పొందును. అవిద్యా ఆవరణము విడుచును. సర్వత్ర ఏకత్వజ్ఞానము స్థిరమగును.

ఈ అభ్యాసము గృహస్థుపు చేయదగిన అభ్యాసము గదా! గృహస్థధర్మములను జాగరూకుడై జరుపుచు, కామ క్రోధములను క్రమక్రమముగ జయించుచు, ధర్మమునకు విరుద్ధము కాని మార్గముల అర్థమును ఆర్జించుచు, ధర్మావిరుద్ధములగు కామములను, కాలనియమములకు లోబడి అనుభవించుట ద్వారా క్రమక్రమముగ ఇంద్రియజయము చేసికొని, దినము తప్పక ఈశ్వరధ్యాన, శాస్త్ర వ్యాసంగాదులచే మనశ్చాంచల్యము జయించి, మనశ్శక్తిని వృద్ధిచేసికొనుచు, స్వాధీనములగు దేహము, ఇంద్రియములు, మనస్సును, మఱియు తనకుంగల భోగసాధనసంపత్తులను, సర్వభూతహితకరమగు వ్యాపారములయందు వినియోగించుటద్వారా, అహంకార మమకార, స్పర్ధా అసూయాతిరస్కారములను, భిన్నభావములను నశింపజేసి సర్వత్ర ఆత్మదృష్టి అభ్యసించును. ఈ మార్గము జనకులవారు సూచించిన "తృతీయ మార్గము." అట్టివారు అనుసరించు మార్గము ఆదియందు వారలు పరిపూర్ణులగుటకు సాధనము. పరిపూర్ణులయినను ఆమార్గమునే అనుష్ఠిం

చుచు, "లోకసంగ్రహము" నే యిచ్ఛయించి, లోకమంగళము కొఱకు ప్రవర్తింతురు.

ఇట్టి గృహస్థులు పారమార్థిక గృహస్థులు. అనగా గృహస్థధర్మము నవలంబించుచున్నను అంతరంగమున పారమార్థికధర్మములనే లక్ష్యముగ నెంచి అనుష్ఠించువారు.

ఇంతవరకు వీరల అంతరంగవృత్తి, వీరలు అంతరంగ శుద్ధికొఱకు చేయు సాధనములను సూచించితిమి. వీరలు బాహ్యప్రవర్తనమున, అనగా లౌకికవ్యవహారముల నెట్లు ప్రవర్తింతురో, అదియు తెలియదగి యున్నది.

ఆదియందు, అనగా అజ్ఞానదశయందు జీవుడు కేవల ఇంద్రియములకు లోనై, విషయలోలుడై వర్తించును. కొంత వరకు, ధర్మాధర్మములు, యుక్తాయుక్తములు, కాలాకాలము లను లెక్కించక విషయసుఖములను ఎట్లైనను పొందుట యొక్కటే ఉద్దేశ్యముగ ప్రవర్తించును. కాలక్రమమున రెండవ మెట్టు ఎక్కి అర్థకామములకుముందు ధర్మము నుంచుకొని, ధర్మమును న్యాయమును విచారించి, వారికి విరుద్ధము లేక యుండ ప్రవర్తించుటకు యత్నించును. ఈస్థితియందు, ఇతరుల వలన తానుపొందు లాభమునకు బదులు సమానముగ ఇతరు లకు లాభమును సుఖములను కలుగజేయవలె నను భావము ముఖ్యమగు. అపుడు, సాధ్యమైనంతవరకు అన్యోన్యఋణాను బంధములను గుర్తించి, చేతనైనంతవరకు ఋణవిముక్తుడు

కాదగు ప్రయత్నమున నుండును. తనకును తనవారికిని లాభ కరము సుఖకరములు అగు కార్యములు మాత్రముకాక, స్వధర్మమును విచారించి, దానిని చక్కగ జరుపుటకు యత్నించును. స్వధర్మము అని తెలియవచ్చిన కార్యము తనకు లాభకరమా నష్టమును కలుగజేయునా అని యోచించుట మాని, స్వధర్మముకాక లాభాలాభ జయాపజయములను, సుఖదుఃఖములను లెక్కించక చేయును. ఆపైన మూడవ మెట్టున స్వధర్మరూపమగు కార్యములంటె ఎక్కుడగు త్యాగరూపమగు కార్యములం బ్రవర్తించు. తానజ్ఞానదశయందు, ఇతరుల సుఖదుఃఖములను ఇంచుకైనను లెక్కించక యితరులవలన పొందిన సుఖములను, లాభములను, తెలిసి తెలియక అనేక జన్మములయందు ఇతరజీవులకు పడియుండు వివిధములగు ఋణములను ఊహించి, స్మరణకు తెచ్చుకొని యిపుడు తనశక్తి సామర్థ్యములను ఇతరుల క్షేమముకొరకు వినియోగించుటయె ముఖ్య ఆదర్శముగ ఎంచును. ఇక్కార్యము చేయుట నాకు విధియా కాదా యను విచారము ఉండదు. పరహితమగు కార్యములు తనకు అవకాశము కలిగినంతవరకు, తనశక్తికి లోబడినంతవరకు అన్నియు తన ధర్మములుగనే యెంచి, లోకహితము పొంటె సదా కార్యోన్ముఖుడై వర్తించు. ఇక్కాలమున జీవుడు నివృత్తిమార్గమునం బ్రవేశించినవాడు. ఇంతవరకు ప్రవృత్తి మార్గమున నుండి స్వార్థపరుడుగ నుండి, ప్రకృతి బద్ధుడుగ నుండినవాడు. కొంతకాలమునకు నీచస్వభావమును అణచు

కొనుటకు యత్నించుచు మధ్యస్థితిలోనుండి, చేతనైనంత ధర్మమును పాలించుటకు యత్నించు. అనగా ప్రవృత్తిమార్గము నుండి నివృత్తిమార్గమునకు తిరుగ యత్నించు కాలము. అనంతరము, మూడవమెట్టున త్యాగమే స్వభావముగ గలవాడై ఇతరులు తనకు నష్టము కలుగచేసినను, దానికి బదులు వారలకు మేలునే చేయువాడగు. "అపకారికి నుపకారము, నెపమెన్నక చేయువాడు నేర్పరి సుమతీ." అన్నట్లు తాను ఎల్లరకు మేలునే చేయుటకు పాటుపడుచుండును. అట్టివాని హృదయమున, శత్రువులు, మిత్రులు, ఉదాసీనులు, అను భేదముండదు. లోకదృష్ట్యా శత్రువులు మిత్రులుగ కానవచ్చువారలయెడ సైతము, సమబుద్ధి గలిగి అందరకు సమముగ ఉపకారమునే చేయును. అట్టి త్యాగమున ఆనందమునే అనుభవించును. త్యాగమునకు, లోకసేవకు అవకాశములను వెదకుచు, దొరికినపుడెల్ల ఆనందముతో లోకసేవ చేయుచు ఆనందభరితుడగును.

కట్టకడపటిమెట్టున సర్వకర్మములను ఈశ్వరకైంకర్యముగ భావించుచు లోకమున ఈశ్వరకింకరునివలె వర్తించును. నేను అనుభావమునే మరచి, సర్వభూతములను ఈశ్వరాలయములుగ నెంచి సకలభూతసేవ, ఈశ్వరార్చనముగ నెంచును. ఏరూపమును అలక్ష్యముచేసినను, ఈశ్వరుని అవమానించినట్లు ఎంచి సదా జాగరూకుడై, భూతసేవయందు మైమరచును. ఈశ్వరుడు ప్రపంచభారమును వహించి స్థితికర్మ పూని

యున్నట్లు, ఈశ్వరతాదాత్మ్యము చెంది యభ్యసించుచు, నిర్వాహకుడైన పుత్రుడు తండ్రిమోయుకుటుంబభారమును తాను వహించినట్లు, ఈశ్వర కింకరుడుగ తనశక్త్యనుసారము ప్రపంచభారమును వహించుటకు యత్నించును. అనగా తన శక్త్యవకాశములకు దగినట్లు భూతసేవచేసి యీశ్వరార్పణముగ చేసి, యిట్టి సేవమూలముననే ఈశ్వరపూజ సలుపును.

ఇట్టి మహనీయులు లోకమున లోకమంగళముకొఱకు జీవింతురుగాని ఆత్మార్థము కాదు.

"శివాయ లోకస్య భవాయ భూతయే య ఉత్తమశ్లోక
పరాయణా జనాః, జీవంతి నాత్మార్థం........."

(శ్రీమద్భాగవతము)

అట్టివారు లోకమున చేయు కార్యములన్నియు, లోకమంగళమును, లోకపురోవృద్ధి నుద్దేశించి చేయబడునవిగాని స్వార్థకారణములు కావు. ఏ కార్యమును పూనినను దానిఫలము ఇహలోకమునగాని, పరలోకమునగాని, జన్మాంతరమునగాని, తమకు చెందవలెనని కోరికగాని, లేక ఇట్టి సత్కార్యము నేను చేయుచున్నానని అభిమానముగాని లేక లోకములోని సకల జనులు, సకలభూతములు సుఖమును పొందవలెను, అభివృద్ధి కావలెను, ఉత్తమపురుషార్థమును పొందవలెను, ఈశ్వర మహాసంకల్పము నెరవేరవలెను అను ఉద్దేశముతో చేయబడును. ఇట్లు చేయుకర్మము శ్రీజనకాదులవలె రాజ్యపరిపాల

నముగాని, వసిష్ఠాదులవలె జ్ఞానబోధ చేయుటగాని, సామాన్యముగ లోకదృష్ట్యా నీచకార్యములని యెన్నబడు కార్యములే గాని, ఆ కార్యములం జేయుటలో ఫలాపేక్ష, అభిమానము లేక ప్రజలందరు సుఖమున జీవింతురుగాక, లోకమంతయు సుఖమున అభివృద్ధిపొందుగాక యని చేయబడినచో ఆ కర్మములే ఈశ్వరపూజలై ఉత్తమజ్ఞానసాధనములు. ఇట్లు చేయు కర్మములకును ఉత్తమజ్ఞానమునకును భేదము లేదు. శ్రీ కృష్ణులు భగవద్గీతాశాస్త్రమున బోధించినది ఇట్టి కర్మయోగము. ఇట్టి కార్యమునే "అకర్మ" యని నాల్గవ అధ్యాయమున పదునెనిమిదవశ్లోకమున వారు సెలవిచ్చినది.

"కర్మణ్యకర్మ యః పశ్యేదకర్మణి చ కర్మ యః,
స బుద్ధిమాన్ మనుష్యేషు స యుక్తః కృత్స్నకర్మకృత్."

కర్మయందు అకర్మను ఎవడు చూచునో, అకర్మయందు కర్మను అట్లె ఎవడు చూడగలడో, వాడే మానవులలో బుద్ధిమంతుడు, వాడే యోగి, వాడే కృతకృత్యుడు అని తాత్పర్యము.

అనగా, ఎవడు తాను చేయుకార్యములను, ఫలాపేక్షయు, అభిమానమును లేక లోకహితముకొరకే చేయుచు అట్టి కర్మమును అకర్మగా, కర్మకానిదిగ తెలిసికొనునో, అట్లే మాఢ్యముచేతగాని అహంకారముచేతగాని చేయదగిన కార్యమును చేయక ఉపేక్షించి యూరకుండుటయందు, కర్తవ్యాకరణదోష ముండుటం బట్టి అట్టి అకర్మ కర్మతో సమాన

మని యెఱుంగునో, వాఁడు నిజమగు యోగి. వాఁడే కృతకృత్యుఁడు.

ఇవ్విషయమున ఇంకొక రహస్యము కలదు. గృహస్థధర్మమునం దుండువారలకు చుట్టుప్రక్కల మనస్సునకు నిక్షేపమును గలుగఁజేయు విషయములు ఉండుటచేతను, జీవయాత్రయందు అనేక కష్టములు ప్రాప్తించుటచేతను పైసూచించిన ఉత్తమధర్మముల అనుష్ఠించుటలో ప్రమాదముల కవకాశము కలదు. కాన సన్యసించిగాని మోక్షమార్గము నవలంబించ సాధ్యముగాదని తలతురు. ప్రమాదకారణము లున్నకారణమున వానినుండి పరువెత్తిపోవుట భీరువు లక్షణము గాని ధీరుని వృత్తికాదు. ఆదియందు ఇంద్రియనిగ్రహము మనోనిగ్రహము కొంచెముకూడ లేని వానికి వాని నభ్యసించుటకు బాహ్యసంన్యాసము అవశ్యమే కాని, అదియే ఉత్తమోత్తమమని కాని, ఎల్లరకు అవశ్యమని కాని రెయించరాదు. పూర్వజన్మములలో, ఆ సంన్యాసమార్గమును అవలంబించి, కొంత స్థైర్యమును గడించిన ధీరులకు, శత్రుమధ్యమునుండి, శత్రువులతో పోరాడి శత్రువులను జయించినట్లు ప్రమాదకారణములగు విషయములమధ్య నుండి క్రమక్రమముగ అభ్యాసముచే విషయాకర్షణలను అతిక్రమించి, ధన్యులగుటయే ఉత్తమమార్గము. ఈమార్గము ధీరమార్గము ఈ మార్గము నవలంబింప జాలమని భయపడువారలకు సంన్యాసము

ఏకాంతము తగినమార్గము. వారలును రాబోవు జన్మముల యందు ధీరులై, విషయముల మధ్యనుండియు, వాని యాకర్ష ణలకు లోపడక తామరాకులో నీటిబిందువువలె నిర్లేపులై యుండగల స్థితికి రాగలరు. పూర్వజన్మములయందే అట్టి స్థైర్య మును గడించిన ధీరులు కొందరు ఈజన్మమున గృహస్థులుగ నుండియు, కర్తవ్య కార్యములను లోపములేక చేయుచు, అసంగులై లోకకైంకర్యము చేయుచు, లోకకుటుంబులై ఈశ్వరసంకల్పమును కొనసాగించుటయె ముఖ్య ఆదర్శముగ పనిచేయుచున్నారు. ఇది గొప్పలక్ష్యము. గొప్ప ఆదర్శము. విశేషప్రయతితవ్యము ముఖ్యముగ ఇక్కాలమున ఎల్లయెడల స్వార్థత్యాగులై నిస్సంగులై లోకహితముకొఱకు పాటుపడు వారు పెక్కండ్రు కావలయును. అట్టి ధీరులు పెక్కండ్రు లోకసేవకై మహనీయుల కృపవలన వెలువడుదురు గాక.

పదునొకండవ అధ్యాయము

పారమార్థికధర్మము—పూర్వశేషము

చిత్తశుద్ధి

"చిత్తశుద్ధిలేని శివపూజ లేలయా,
విశ్వదాభిరామ వినురవేమ."

మానవజన్మ ఉత్తమజన్మమనియు, అనేకకోటి యితర జన్మముల అనంతరము, పుణ్యపరిపాకమువలన మానవజన్మము లభించుననియును పెద్దలు చెప్పుచున్నారు. శాస్త్రములయందు నట్లె చెప్పబడియున్నది. అట్టిజన్మము లభించినందుకు, దానిని సాఫల్యము చేయవలయుననిన, మనము చేయదగిన కర్తవ్య మేమిరో ప్రతియొక్కరము పలుమారు చింతించి తెలిసికొన వలసిన విషయము.

మానవుడు చేయు ప్రయత్నమంతయు నాలుగువిధము లైన ఫలములనుగోరి చేయుచున్నాడు. అవి యెవ్వి యన— ధర్మము, అర్థము, కామము, మోక్షము. ఇవియే చతుర్విధ పురుషార్థములని చెప్పఁబడుచున్నవి. అనగా కొందఱు ద్రవ్య ము నార్జించుటయే ముఖ్య ఉద్దేశ్యముగానెంచి ప్రయత్నము చేయుదురు. మఱికొందఱు సుఖము లనుభవించుటయే ముఖ్య

ప్రయోజనమని యెంచి, యాసుఖములకు సాధనమగు ద్రవ్యము నార్జించుచు, అర్థకామములనే పురుషార్థములుగ భావించువారు. అయినను అర్థకామములు అవశ్యములుగ నెంచబడినను, ధర్మమునకు విరుద్ధములుకాని మార్గముననే అర్థము నార్జించి, ధర్మమునకు విరోధములేని భోగములనే అనుభవించవలెనని, ధర్మమును మూలపురుషార్థముగను, ప్రథమ పురుషార్థముగను భావించుచు దాని కనుకూలముగను, అవిరోధముగను అర్థకామములను ఆర్జించి యనుభవించువారు కొందఱు. ఈమూడింటిని పురుషార్థములుగ నెంచి వానిలో ధర్మమును ప్రధానముగ నెంచువారు ఈమువ్వురిలో శ్రేష్ఠులు. అయినను నాల్గవ పురుషార్థము గలదు గదా! అది పరమపురుషార్థమనియు, ముఖ్యపురుషార్థమనియు, మోక్షమనియు చెప్పఁబడుచున్నది. ప్రథమమగు మూలపురుషార్థమును మఱువక, ద్వితీయ, తృతీయములను ఆర్జించి యనుభవించుట ద్వారా వాని యథార్థ ప్రయోజనమును గ్రహించినవార్లకు నాల్గవపురుషార్థము సులభసాధ్యము.

ఈపరమపురుషార్థమును సాధించుటకు చిత్తశుద్ధి యావశ్యకము. చిత్తశుద్ధి లేకయే చేయుకర్మములు, దానధర్మములు, ఉపాసనలును పరమపురుషార్థమును పొందింపఁజాలవు. "చిత్తశుద్ధిలేని శివపూజ లేలయా?" అను వేమనవాక్య మెల్లరకు తెలిసినదే. ఈచిత్తశుద్ధి నెట్లు సాధించవలయునో తెలిసికొని, ఆమార్గము నవలంబించి సాధించుట ప్రతిమానవునకు అవశ్య

కర్తవ్యము. ఇందుకు మొట్టమొదట మానవతత్త్వమును, అనగా జీవస్వరూపమును ఇంచుక దెలిసికొనవలయును.

జీవస్వరూపము

మానవునకు తన స్వరూపమును తెలిసికొనుటకంటె నెక్కుడు జ్ఞానము లేదు. తక్కినజ్ఞానమంతయు, ఈ స్వస్వరూపజ్ఞానమునకు సహకారియగుటచేతనే జ్ఞానమని వాడబడును. లేనియెడల నదియంతయు జ్ఞానమునకు వ్యతిరేకమే కనుక "నేను, నేను" అనుకొనువాఁడెవఁడు? సామాన్యముగ మనకన్నులకు కనబడు శరీరమే నేనని మనము తలచుచున్నాము. నాది శరీరముగాని నేను శరీరము కాదని తెలిసికొనినవాడు స్వస్వరూపమును కొంచెము తెలిసికొనినవాడు. నేను జీవుడను, శరీరము కాదు. శరీరములు అనిత్యములు నశించునవి పుట్టుట, పెరుగుట, కృశించుట, చచ్చుట మొదలగు వికారములకు లోనైనవి. కావున ఆద్యంతములు కలవి. జీవుడన్ననో నిత్యుఁడు, ఈశరీరము పుట్టుటకు ముందుండినవాఁడు. ఈ శరీరము నశించిన తరువాతను, అనగా శరీరము మృతి పొందిన తరువాతను ఉండువాడు.

"అంతవంత ఇమే దేహాః నిత్యస్యోక్తాశ్శరీరిణః"

(భ. గీ. ౨-౧౮)

"దేహీ నిత్య మవధ్యోఽయం దేహే సర్వస్య భారత."

(భ. గీ. ౨-30)

"న జాయతే మ్రియతే వా కదాచిత్
నాయం భూత్వా భవితా వా న భూయః,
అజో నిత్యశ్శాశ్వతోఽయం పురాణో
న హన్యతే హన్యమానే శరీరే"

(భ. గీ. ౨-౨౦)

భగవద్గీత రెండవ అధ్యాయములో మొదటిభాగమంతయు జీవుని నిత్యత్వమును, శరీరముల యనిత్యత్వమునే బోధించుచున్నది ఇట్లు నిత్యుడైన జీవుని స్వరూపమేమి?

జీవుఁ డీశ్వరాంశము

జీవుఁడు ఈశ్వరుని అంశము. అనగా, ఈశ్వరునినుండి వెలువడినవాఁడని చెప్పదగు. దీనియర్థమును చక్కగ తెలిసికొనుటకు కొన్ని ఉపమానములు సహాయములు. (1) గొప్ప మఱ్ఱివృక్షమునకును, మఱ్ఱివిత్తనమునకును ఏలాటి సంబంధము గలదో, అట్టిసంబంధము ఈశ్వరునకును జీవునకును గలదు. అటులనే గొప్ప అగ్నిజ్వాలకు, దానినుండి వెలువడు నిప్పురవకును గల సంబంధము.

"యథా సుదీప్తాత్పావకాత్ విస్ఫులింగాః
సహస్రశః ప్రభవంతే సరూపాః,
తథాఽక్షరాత్ వివిధాః సౌమ్యభావాః
ప్రజాయంతే తత్ర చైవాపియంతి."

(ముండకోపనిషత్)

బాగుగ మండుచుండు గొప్ప జ్యోతినుండి వేలకొలది విస్ఫు లింగములు (నిప్పురవలు), జ్యోతితో సమానస్వరూపములు గలవి యెట్లు వెలువడుచున్నవో, అటులనే అక్షరస్వరూపుం డైన బ్రహ్మమునుండి జీవులు (భావాః) వెలువడుచున్నారు అనితాత్పర్యము.

వెలువడుచున్నా రన్నమాత్రమున ఒకచోటనుండి యింకొక స్థలమునకు వచ్చుచున్నా రనుకొనరాదు. ఈశ్వరుం డంతట నిండి యుండువాడు. ఆయనకు వెలుపల యనునది లేదు. ఆతత్త్వమునుండి వేరు అయినదియును లేదు. కావున, వెలువడుటయన, ప్రకృతితో చేరి వ్యక్తమైనది అని గ్రహింప వలయును. అంశవలె నున్నవాఁడనియును, వెలువడినట్లు కాన వచ్చువాడనియును గ్రంథములయందు సూచింపబడియున్నది. పై యుపమానములనుండి మనము తెలిసికొనవలసిన విషయ మేమి? మఱ్ఱివిత్తనమునందు, అదృశ్యముగ, మఱ్ఱిమ్రాను యొక్క శక్తియంతయు ఇమిడియుండి, తగిన క్షేత్రమునందు పడి, మన్నుచే కప్పఁబడి, చెమ్మ తగిలి, వేడిమి పుట్టగా ఆబీజ మునుండి మోగుపుట్టి మొలకయయి చిన్నచెట్టయి కాల క్రమమున ఎండలో తపించి, గాలిచే కొట్టబడి, దృఢమై విస్త రించి పూర్వవృక్షమువలె పరిపూర్ణముగ ఏలాగు వ్యక్త మగుచున్నదో, ఆలాగుననే ఈశ్వరాంశమగు జీవునియందు, బీజమునందు వృక్షమువలె, ఈశ్వరశక్తులన్నియు, అదృశ్య ముగ ఇమిడియున్నవి. అయితే ఈశ్వరునియందు, శక్తి

యంతయు పూర్ణముగ ప్రకాశించి వ్యక్తమగుచుండగా, జీవుని యందు ఆశక్తులన్నియు బీజరూపముగ నున్నయవి. సంసార మను క్షేత్రమునందు ప్రవేశించి సుఖదుఃఖములను శీతవాతా తపములచే కొట్టబడి వివిధానుభవములద్వారా, జ్ఞానమును పొంది జీవుడును ఈశ్వరునంతవాడు కావగియున్నవాడు.

పైన ఉదహరించిన ఉపనిషద్వాక్యమునందు 'భావాః' జీవులు 'సరూపాః' ఈశ్వరునితో సమానరూపులని సూచించి యున్నది. అనగా ఈశ్వరుని శక్తులు, అల్పముగ బీజరూప ముగ జీవునియందున్న యవి యని భావము. అనగా ఈశ్వ రుఁడు జ్ఞానస్వరూపుఁడు, సర్వజ్ఞుఁడు. జీవుఁడుసైతము జ్ఞాన స్వరూపుఁడేగాని "కించిద్జ్ఞుఁడు" అల్పజ్ఞానముగలవాఁడు. సర్వజ్ఞుఁడు కావలెను. ఈశ్వరశక్తి అనంతము, అపారము. జీవునిశక్తి అల్పము పరిమితము, అపారము అనంతము కావ లెను. ఈయుద్దేశము నెఱవేఱుటకే, కృపానిధియగు జగదీశ్వ రుఁడు మనలను (జీవులను) పాంచభౌతికమగు ప్రపంచమున ప్రవేశింపఁజేసెను. తండ్రి తనబిడ్డలను పాఠశాలకుఁ బంపి, విద్యావంతులను చేసి, తనంతటివారలను చేయునట్లు, జీవులను ప్రపంచము లేక బ్రహ్మాండమను పాఠశాలం బ్రవేశపెట్టి ప్రపంచానుభవముద్వారా జ్ఞాన మభివృద్ధికాగా తనంతటి పుత్రులను జూచి, యానందస్ఫూర్తి చెందుచున్నాడు.

జీవుని ఉపాధులు—జ్ఞానసాధనములు

బ్రహ్మాండమునం బ్రవేశించి యాయాలోకజ్ఞానమును సాధించుటకు జీవునకు ఆయాలోక సంబంధమైన శరీరము కావలయును. భూలోకజ్ఞానము పొందుటకు భూలోక ప్రకృతితో నిర్మింపఁబడిన శరీరము కావలయును అటులనే భువరాదిలోకముల జ్ఞానమును సాధించుటకు ఆయాలోక ప్రకృతితోఁ జేయబడిన శరీరములు కావలయును. ఆశరీరములకే సామాన్యముగ సూక్ష్మశరీరమనియు, కారణశరీరమనియు కొన్ని గ్రంథములయందు పేరులుగలవు. ప్రస్తుతము జీవుని పరిణామము ముఖ్యముగ భూః, భువః, సువః అను మూఁడులోకములలో జరుగుచున్నందున ఈ మూఁడులోకముల ఉపాధులను ముఖ్యముగ తెలిసికొనవలయును. భూలోకశరీరమే స్థూలశరీర మనబడును. ఈశరీరముచే బాహ్యకర్మలు లౌకిక కార్యములు వైదికకర్మములును చేయుదుము. ఈశరీరముననే శ్రోత్రము, చక్షువులు, స్పర్శేంద్రియము (చర్మము), జిహ్వ, ఘ్రాణము అను అవయవము లుండినను, ఈవెలుపలి అవయవములకు మూలమగు ఇంద్రియములు భువర్లోక తత్త్వములతో చేయబడిన కామమయశరీరమను సూక్ష్మశరీరభాగములో నుండును స్థూలశరీరమున నుండునవి ఇంద్రియములకు బాహ్యాంగములగు గోళములు. యథార్థమగు ఇంద్రియ వ్యాపారములు, రాగద్వేషములు, ఆశాపాశములు, వివిధములగు మనోవికారములును, సూక్ష్మశరీరమున నుండును. రాగ

ద్వేషములతో కలియని మనోవృత్తులు, సంకల్పములు, సువర్లోకశరీరము అనగా మనోమయకోశమున నుత్పత్తియగును. ఈ శరీరముల వ్యాపారములను శుద్ధముగ చేయుటద్వారా జీవుని పరిపక్వమే చిత్తశుద్ధి యనబడును.

దైవాసురసంపద్విభాగము

జీవు డీశ్వరాంశమగుటచే, ఆత్మలక్షణములు బీజరూపముగ జీవునియందున్నవి. శరీరములతో కలిసి పనిచేయుటచే, శరీరలక్షణములగు ప్రకృతిధర్మములు, బలముగనుండును. శరీర దృష్ట్యా, మృగశరీరమునకును మానవశరీరమునకును తారతమ్యము ఎక్కువగ లేదు. శరీరధర్మములగు ఆకలి, దప్పి, నిద్ర, భయము, సంతానవృద్ధికారణమగు ఇంద్రియవ్యాపారము పశువులకును నరులకును సామాన్యము. యుక్తాయుక్త జ్ఞానము, విశేషవైరాగ్యములు మాత్రమే ఆత్మగుణము లనదగును. మృగధర్మము లనదగినవన్నియు ప్రకృతిలేక శరీర ధర్మములు. వీనినే శ్రీకృష్ణభగవంతుడు శ్రీభగవద్గీత ౧౬-వ యధ్యాయమున ఆసురసంపద్గుణములని నిరూపించియున్నారు. ఆత్మగుణములని చెప్పదగిన గుణముల గొన్నింటిని వేర్వేరని, వాని దైవీసంపద్గుణములని చెప్పియున్నారు. సామాన్యముగ ప్రతిమానవునియందును దైవీసంపద్గుణములు కొంతమట్టుకును, అసురసంపద్గుణములు కొన్నియును కలిసియుండును.

"అభయం సత్త్వసంశుద్ధి ర్జ్ఞానయోగవ్యవస్థితిః,
దానం దమశ్చ యజ్ఞశ్చ స్వాధ్యాయ స్తప ఆర్జవం,

అహింసా సత్యమక్రోధః త్యాగః శాంతిరపైశునం,
దయా భూతేష్వలోలత్వం మార్దవం హ్రీరచాపలం,
తేజః క్షమా ధృతిః శౌచం అద్రోహో నాతిమానితా "

భయములేక యుండుట, పరిశుద్ధస్వభావము, జ్ఞానయోగమునందాసక్తి, దానము, ఇంద్రియనిగ్రహము, దేవతా పూజనాదులు, శాస్త్ర అర్థవిచారము, తపస్సు, న్యాయప్రవర్తనము, అహింసా, సత్యము, క్రోధము లేకయుండుట, త్యాగము, శాంతి, ఇతరులయందు దోషారోపణ చేయకుండుట, భూతదయ, విషయభోగములయం దాశలేకుండుట, నెమ్మది, లజ్జ, చపలత లేకయుండుట, తేజస్సు, ఓర్పు, ధైర్యము, శౌచము, ద్రోహము లేకయుండుట, అహంకారము లేకుండుట, ఇవి దైవీసంపద్గుణములు

"దంభో దర్పోఽభిమానశ్చ క్రోధః పారుష్యమేవచ" అజ్ఞానము ఇవి, ఆసురసంపదగలవాని గుణములు ఈ అసుర సంపదగలవారి లక్షణముల నీరీతిని వర్ణించియున్నారు. పట్టు విడుపులు తెలియక ప్రవర్తింతురు. శౌచము, ఆచారము, సత్యము వారియం దుండవు. జ్ఞానహీనులయి, లోకములకు అనగా భూతములకు కీడుచేయు నిచ్ఛగలవారై ఉగ్రకర్మములను చేయుచుందురు—అంతములేని కామములు గలవారై దంభమదములతో గూడి, అన్యాయమైన మార్గముల కామ భోగముల ననుభవింపగోరుచు, నూర్లకొలది ఆశాపాశములచే

బద్ధులై, అన్యాయార్జితమైన ద్రవ్యముతో కామభోగములను అనుభవింతురు. అహంకారమూఢులై, "ఈ ధనమును సంపాదించితిని ఇంకా ధనమును చేర్చెదను. ఈ శత్రువును నాశము చేసితిని. ఇంకా శత్రువులను నాశము చేసెదను. నేనే ప్రభువును. నేనే భోగిని. నేనే సిద్ధుడను. బలవంతుడను. ఆఢ్యుడను. నాతో సమాన మెవరు? నావంటి సుఖి యెవరు?" అని యీవిధమైన భ్రాంతితో అనేక కామభోగములలో చిక్కుకొని నరకము పాలగుదురు.

పైన సూచించిన వర్ణనలను గమనించి మనము మనస్వభావములను నిష్పక్షపాతముగ పరిశీలించినయెడల మనయందు దైవీసంపత్తు ఎంతమాత్ర ముండునది ఆసురసంపద్గుణములు ఎంతమాత్రముండునది మనము తెలిసికొనగలము. ఒక్కొక్కరును తన స్వభావమును తామె నిష్పక్షపాతబుద్ధితో ఇతరుల గుణదోషములను పరీక్షించురీతిని పరిశోధించి తనయందుండు ఆసురసంపద్గుణముల నొక్కటొక్కటిగ దొలగించుకొని దైవీసంపద్గుణములను ఒక్కటొక్కటిగ బలపరచుకొనుచు లేని వానిని ప్రారంభించి యభివృద్ధిచేసికొనవలెను. కాపువాడు పొలమునందలి ముండ్లచెట్లను పనికిమాలిన మొలకలను ఒకటొకటిగ తొలగించి పొలమునందు మంచి పుష్పఫలవృక్షముల నాటి పెంచురీతిని మన అంతఃకరణక్షేత్రమున బలిసియుండు ఆసురసంపద్గుణములను కంటకములను క్రమక్రమముగ నిర్మూలముచేసి దైవీసంపద్గుణములను అభివృద్ధి చేసికొన

వలెను. కాలక్రమమున దుర్గుణములన్నియు నిర్మూలముకాగా సుగుణములు అభివృద్ధి అయి మోక్షపదవికి మనము రాగలుగుదుము. ప్రత్యేకముగ కృషి చేయక యుండినచో నెన్నియో కోట్ల జన్మముల నెత్తి కల్పకల్పాంతరములలో పొందదగిన పరిపక్వము ప్రత్యేక కృషి చేయుటవలన శీఘ్రకాలములో పొందగలుగుదుము. అందుకు చేయదగిన కృషి యెట్టిదో విచారింతము.

చిత్తశుద్ధిని సాధించుటకు మొట్టమొదట మనము, మన అంతఃకరణమును సావధానముగ నిష్పక్షపాతముగ పరిశోధించి మనకు స్వాభావముగ నుండు గుణదోషములను తెలిసికొనవలయునని నిరూపించితిమి గదా! ఇది యిక్కాలమున ముఖ్యముగ గమనించవలసిన విషయము. ఇపుడు జనులు కాలమంతయును బాహ్యకార్యములయందే గడపుదురు. తమ యంతఃకరణశోధన చేయుట అరుదు. అంతఃకరణమును అప్పుడపుడు శోధనచేయక పోయినచో మనయందలి దోషములు మనకు తెలియవు. మనదోషములు మనకు తెలియకపోయిన యెడల వానిని బోగొట్టుకొనుట యెట్లు? కావున ప్రతిదినమును కొంచెము కాలము ఏకాంతమున తనహృదయమును పరీక్షించి అందలి గుణదోషముల గుర్తించుట మొదటి పని. ఇక్కార్యము పలుమారు చేయవలయును. ఆదియందు అజ్ఞానమువలన మనయందలిదోషములు తెలియరాక యుండును. పలుమారు శోధించుటలో దినదినమునకును మనయందలి దోష

ములు విపులముగ మనసుకు దగులును. ఇట్లు చేయుచు, గుర్తించిన దోషములను దొలగించుకొనుటకు ప్రయత్నించుచు, సుగుణబీజములను దినదినమునకు అభివృద్ధియగునట్లు చేసికొనవలయును. ఇది యెట్లు చేయవలయును?

ధ్యానయోగము

దీని కుపాయము భగవద్గీతా శాస్త్రమునందు ఆరవ యధ్యాయమున బోధింపఁబడియుండు యోగమే. యోగమనునది అస్మదాదులకు సాధ్యముకాని యేదియో యొక కష్టమైన అభ్యాసమని తలచరాదు. హఠయోగు లభ్యసించు ఎనుబది నాలుగు ఆసనములు, అనేకముద్రలు ఇచ్చుట అవసరములేదు. రాజయోగమార్గమున ఇవి ముఖ్యములుకావు. యోగమనగా నేమి? శబ్దార్థము 'కూడిక.' మన మనస్సును తనయిష్టానుసారము విషయభోగములను చింతించుచు పరుగిడక యుండునట్లు చేసి, యిష్టదేవతపై నిలుపుటయే యోగాభ్యాసము. మనోధర్మములు కొన్నిటిని తెలిసికొని యా ధర్మముల మన మనస్సుపరిణామముకొరకు వినియోగించుటయే యోగము. వ్యవసాయముచేయు కాపువాడు, కృషిశాస్త్రమును తెలిసి ఆశాస్త్రము ననుసరించి వ్యవసాయము చేసినచో ఫలము నిశ్చయము గదా! అట్లులేక కృషిశాస్త్రమును తెలిసికొనక యిష్టానుసారము పనిచేసిన చేసినకృషి వృథాయగును. అటులనే, మన అంతఃకరణము (లోపలి యింద్రియము లేక మనస్సు)

పరిశుద్ధమై పరిపాకము కావలెనన్న మనోధర్మములను తెలిసి కొని వానిని మన మన్వయించుకొనవలయును. ఈయర్థము గీత ఆరవ యధ్యాయమున విశేషముగ చెప్పఁబడియున్నది.

"యోగీ యుంజీత సతతం..............,
ఉపవిశ్యాసనే యుంజ్యాత్ యోగం ఆత్మవిశుద్ధయే"

సతతము యోగము నభ్యసింపవలెను. ఆత్మశుద్ధికొరకు యోగము నభ్యసింపవలెను.

ఇవ్విషయమున ముఖ్యముగ కొన్ని మనోధర్మములు మిక్కిలి సహకారులు. అవి యెవ్వియన:—

(1) "యద్భావం తద్భవతి" మనుష్యు డెయ్యెభావము లను పలుమారు ధ్యానించునో ఆరూపముగ మారును.

(2) ప్రతిదినమును ప్రాతఃకాలమున నిదుర లేవగనే యొద్దియైన నొక తలంపు, భావము, మనస్సున దృఢముగ నాటు నట్లు చింతించినచో, ఆభావము మనస్సున నిలిచియుండి, మనస్సునకు వేరుపని లేక తీరికగా నుండుకాలమున పునఃపునః జ్ఞాపకమునకు వచ్చుచుండును.

(3) ప్రతిదినమును కాలనియమము నేర్పరచుకొని ఆకాలనియమము ప్రకారము పనులుచేయ నారంభించినచో అలవాటు బలముచేత ఆయాకాలమునకు తప్పక ఆయాకార్య ములు జ్ఞాపకమునకు వచ్చును. మనస్సును శరీరమును ఆయా కార్యములయందు ప్రవర్తించుటకు తగిన స్థితియందుండును.

ఈ సూచించిన ధర్మముల నొక్కొక్కటిగ పరిశీలించి చూతము.

"యద్భావం తద్భవతి"

మనుజు డెయ్యెభావముల పలుమారు చింతించునో ఆయా రూపముగ మారును. పలుమారు చెడ్డతలంపుల తలచుచు, చెడ్డకార్యములను సల్పుచుండువాని మనస్సు ఆచెడ్డతలంపులతో నిండి కొంతకాలమునకు ఆ చెడ్డతలంపులు ఆలోచనలు, వానికి స్వభావమై వాడు చెడిపోవును. దుర్మార్గుల సహవాసము చేసి అట్టివారలనే పలుమారు తలచుచున్నందున వారిస్వభావమే పట్టుబడును. అట్లుగాక ప్రతిదినమును, ఈశ్వరుని గాని, ఈశ్వర సములైన మహాత్ములగు ఋషులను, కారణగురువులను, పరమగురువులను చింతించుచు వచ్చినచో మనమును వారి శుభలక్షణములను గలవారమై వారివలె యగుదుము. కావున ప్రతిదినము కొంతకాలము భగవద్ధ్యానము చేయదగు

ధ్యానము

ధ్యానమన చింతించుట. భగవంతుని నిలకడయైన మనస్సుతో చింతించుటయే ధ్యానము. అట్లు చింతించుచు, మనస్సును ఇతరవిషయముల దిక్కుకు పరుగెత్తక యుండునట్లు చేసి యీశ్వరునిపై నిలుపుటయే ధ్యానయోగము. దీనినే అభ్యాసమనియును, అభ్యాసయోగమనియును చెప్పుదురు.

భగవంతుని చింతించుటయన నేమి? సామాన్యముగ నందరు చేయు నామస్మరణ, నామోచ్చారణము మాత్రము కాదు. మనస్సున భగవంతుని నిలుపవలెను. అది యెట్లనగా:—

1. మొట్టమొదట ప్రతియొకరును ధ్యానముచేయుటకు, తనపూర్వకర్మానుసారమగు రుచివిశేషమున కనుగుణముగ, ఒక యిష్టదేవతను నిశ్చయించుకొనవలెను అట్లనుటచే ఈశ్వరునికంటె భిన్నమగు దేవతా ఉపాసనకాదు. భగవంతుని లీలావిగ్రహములలో నొక్కరూపమును లక్ష్యముగ నుంచుకొని దినదినము మనస్సు నాలక్ష్యముపైనుంచి ధ్యానించవలెను. లక్ష్మీనారాయణరూపము, సాంబమూర్తిరూపము, శక్తిస్వరూపములలో నొకటి, శ్రీరామకృష్ణాద్యవతారములలో నొకరూపము, పరమగురువులగు ఋషులరూపమును గాని, మతాంతరముల భక్తులు తమతమ ఆచారప్రకారము భగవదవతారముల రూపములుగాని, మతస్థాపకులగు మహాత్ములరూపమునుగాని మనస్సున నిలిపి, యేకాగ్రచిత్తముతో నారూపమును ధ్యానించవలయును. మనస్సు ఏకాగ్రముగ నిలుచుటకు ఆధారముగ రూపమవసరము. ఆకారము లేకయే కేవల బ్రహ్మతత్త్వమును ధ్యానించుట సామాన్యులకు కష్టసాధ్యము.

"క్లేశోఽధికతరస్తేషాం అవ్యక్తాసక్తచేతసాం,
అవ్యక్తా హి గతిర్దుఃఖం దేహవద్భిరవాప్యతే."
(భ. గీ. 12-5)

నిరాకారమైన అవ్యక్త అక్షర బ్రహ్మోపాసనము సామాన్యముగ దేహధారులకు దేహాభిమానులకు అతికష్టమని తాత్పర్యము.

ఇట్లు ఇష్టదేవత ఆకారమును మనస్సున నిలిపి ధ్యానించుట మొదటిమెట్టు. ఇట్టి ధ్యానమును గురించి శ్రీమద్భాగవతమున:—

"విలిఖితమివ రూపం చిత్తభిత్తౌ మురారేః
సుమన ఇవ మనో యైరర్పితం తత్పదాబ్జే,
ప్రతిపదముదయద్భిః సాత్త్వికై రంకితాంగైః
త ఇహ భవపయోధేః పార ముల్లంఘయంతి."

మురారి (ఉపాస్యదైవము) యొక్క రూపమును, చిత్తమను గోడపై చిత్రించినట్లుగా నిలిపి, ఆదైవరూపముయొక్క పాదములయందు, పుష్పములవలె మనస్సు నర్పించి, (భక్తి పారవశ్యమువలన) శరీరమున భక్తిచిహ్నములు (సాత్త్వికభావములు పులకాంకితము మొదలగునవి) కనుపడునట్లు ధ్యానించువారు, ఈజన్మముననే సంసారసముద్రమును దాటుదురు అని తాత్పర్యము.

ఈ యర్థమును ఇంచుక విచారించవలయును. మొదట ఉపాస్యుని రూపమును, చిత్రకారుడు గోడపై కొంచెము కొంచెముగా ప్రతిమను చిత్రించురీతిని, మనస్సున ఇష్టదేవత రూపమును కొంచెము కొంచెముగ భావించి నిలుపవలెను.

పాదములయొద్ద ప్రారంభించి క్రమక్రమముగ శిరస్సువరకును సర్వాంగములను మనస్సున కల్పించుకొనవలెను. మనదేశమున బాహ్యపూజ సేయుటయందు సర్వాంగపూజ సేయుట కద్దు గదా! పాదౌ పూజయామి, జంఘౌ......ఉదరం......హృదయం......కంఠం...... ముఖం......అని యొక్కొక్క అంగమును ఆపాదమస్తకమును పూజించుటలో కేవలము బాహ్యవిగ్రహమున పుష్పములుంచుటకాదు. ఆయా అంగమును తలచుచు బింబమును మనస్సున కల్పించుకొనుటయే యుద్దేశ్యము. కడపట సర్వాణ్యంగాని పూజయామి అనునప్పటికి పూర్ణబింబము చిత్తభిత్తియందు నిలుపఁబడవలయును.

సుమన ఇవ మనో హ్యైరర్పితం తత్పదాబ్జే—పుష్పముల వలె మనస్సును పాదములయం దర్పించవలెను. పుష్పముల వలె అనుటలో కేవలము ఉపమానము కాదు. బాహ్యపూజ యందు ఉపాసకు డర్పించుపుష్పములు అంతఃకరణమున పుట్టు భక్తిభావములను సూచించు బాహ్యచిహ్నములు. యథార్థముగ ఏకాగ్రచిత్తముతో భగవంతునిగాని, పరమగురువులనుగాని ధ్యానించు భక్తుని హృదయమునుండియు, శిరస్సునుండియు, దివ్యసుందరములగు నీలోత్పలములు, కమలములు లోనగు పుష్పములవంటి రూపములు వెలువడుచుండునట్లు యోగదృష్టితో జూచువారలకు స్పష్టముగ కనబడునని

దివ్యజ్ఞాన సమాజాధ్యక్షులు శ్రీమతి అనిబెసెంటుదేవిగారును, శ్రీయుత లెడ్బీటరుగారును వ్రాసియున్నారు. అట్లు పుష్ప రూపముగ వెలువడు భక్తిభావములు ఉపాస్యునిపాదముల యందర్పించవలె నని యర్థము. ఇట్లు నిలకడతో ధ్యానము చేయుచుండగా ఉపాస్యదైవముయొక్క రూపము మనస్సున స్థిరమై కన్నులు మూయగనే, ఉపాస్యరూపము మనస్సునకు ప్రత్యక్షమగును. ఉపాస్యునితేజస్సును మహిమయు ఆరూప మున నిండి భగవంతుని యవతారములవలె యథార్థమగు రూపమగును. ఇట్టిరూపము, అష్టవిధ అర్చావతారములలో నొకటి.

ఇంతవరకు వర్ణించినది స్వరూపధ్యానము. రూపమును మాత్రము ధ్యానించుట చాలదు. ఆభగవంతుని గుణములను ఎట్టివిగ ధ్యానింతుమో అట్టిగుణములు పట్టుపడును.

గుణానుసంధానము

కావున ఉపాస్యుని దివ్య కల్యాణగుణములను ఒక టొక్కటిగ ధ్యానించవలెను. రూపధ్యానమున మనస్సు నేకా గ్రముచేసిన పిదప, భగవంతుని అనంత కల్యాణగుణములను చింతించవలెను. దీనినుద్దేశించియే అర్చనలను విధించిరి సహ స్రనామార్చనము, అష్టోత్తరశతనామావళి అర్చనము, ఉపా స్యునియొక్క అమానుషచర్యలను స్మరించి తద్ద్వారా వారి కల్యాణగుణములను ధ్యానించుటకు సహాయములుగ విధింప

బడినవి. కావున ఉపాస్యుని దయాస్వరూపునిగను, శాంత స్వరూపునిగను, కామదాహకునిగను, సత్యస్వరూపునిగను ధ్యానించినచో ఉపాసకుడును దయాస్వరూపుడు, శాంత సత్య స్వభావములు గలవాడును, కామమును జయించినవా డగును. అటులనే అల్ప మానవ గుణములగు క్రోధ ఆగ్రహ గుణములను ఉపాస్యునియం దారోపించి అట్టి క్రోధమూర్తిగ ధ్యానించినచో, ఉపాసకుడు క్రోధాగ్రహమూర్తియగును. శత్రునాశనము నుద్దేశించి చేయుఉపాసన లిట్టివే గదా! ఇట్టి యుపాసనలవలన జీవునకు పురుషార్థభంగమగును. భగవంతుడు చెప్పియున్నాడు గదా!

"క్రోధాద్భవతి సమ్మోహః సమ్మోహాత్ స్మృతివిభ్రమః,
స్మృతిభ్రంశాత్ బుద్ధినాశః బుద్ధినాశాత్ ప్రణశ్యతి."

క్రోధమువలన మోహము (అజ్ఞానము), మోహమువలన మతిభ్రమ, మతిభ్రమవలన బుద్ధినాశము, దానివలన వినాశము అనఁగా పురుషార్థభంగము గలుగును.

భగవంతుని కల్యాణగుణములను, దైవీసంపత్తిగుణము లను ఒకటొకటిగ దినదినము ధ్యానించుచురాగా, కొంత కాలమునకు ఆయాగుణము భక్తునికి స్వభావమగును. అనేక గుణముల నొక్కతూరిగ ధ్యానించినచో అంతఫలముండదు.

గుణమును ధ్యానించుటయన నేమి? ఒక దృష్టాంత మును తీసికొనుదము. భగవంతుఁడు దయాస్వరూపుడు.

దయ యన నేమి? దయను అభ్యసించున దెట్లు? దయగల మానవుడు లోకమున నెట్లు ప్రవర్తించును? దయాస్వరూపు లగు మహనీయులు ముందులోకమున నెట్లు చరించిరి! రంతి దేవుడు, శిబిచక్రవర్తి లోనగు మహాపురుషుల చరిత్రము లేమి బోధించుచున్నవి? ఎట్టిసందర్భములలో దయ నభ్య సించుటకు ఆటంకములు గలుగును? అట్టి ఆటంకములు సంద ర్శించినపు డెట్లు నడచుకొనవలెను? ఈరీతిని బుద్ధిని వినియో గించి వితర్కించి, దయాగుణము ననుష్ఠించు మార్గమును ప్రతిదినమును యోచించి నిశ్చయించుకొనుచురాగా, దిన దినమునకు క్రొత్తమార్గములు స్ఫురించి ప్రవర్తనమును చక్క చేయును. ముందుగ తీరిక యుండునపుడు శాంతమైన మనస్సుతో యోచించి నిశ్చయించుకొనక, లౌకికవ్యవహారము లయందు ప్రవర్తించువారలకు పలుపలుసందర్భములు తటస్థించి నపుడు, నడుచుకొనుమార్గము తెలియక, తప్పుత్రోవలం బడు దురు. రాబోవు శత్రువును గుఱించి ముందు హెచ్చరిక గలిగి తగినయోచన చేసికొని సిద్ధముగనుండు వానివలె అనుకూల సందర్భములు తటస్థించినపుడు పైచెప్పిన విధమున దినదినము ధ్యానించువా డెట్టిసందర్భములయందును, చక్కనిమార్గమును స్పష్టముగ తెలిసికొని నటించును. అట్లు ఒక్కొక్కగుణము ప్రాతఃకాలమున ధ్యానించి దినచర్యయందు అనుష్ఠించుచురాగా క్రమక్రమమున ఆగుణము స్వభావమున స్థిరపడును. కాల

క్రమమున ఒకటివెంబడి యొకటి గుణములు స్థిరపడుచురాగా స్వభావము పరిశుద్ధమగును.

ఈ అభ్యాసము ఎంత కొంచెముకాలము చేసినను, చేసినమట్టుకు ప్రయోజనకారి. ముసలితనమున ప్రారంభించి కొంచెము కాల మభ్యసించినను ఆ యభ్యాసము సైతము వృథా పోజాలదు.

"స్వల్పమప్యస్య ధర్మస్య త్రాయతే మహతో భయాత్."

ఆ స్వల్పము జీవుని విజ్ఞానమయకోశమున నిల్చి, పైజన్మమున తిరిగి అంకురించి యోగమార్గమున నడచుటకు సహకారి యగును.

ఉత్తమమైన ఫలమునిచ్చుటకు ఈ ధ్యానాభ్యాసము నకు కొన్ని నిబంధనలు గలవు. ఆనిబంధనల నెఱింగి వాని ప్రకారము నటించినచో శీఘ్రముగ ఫలము నిచ్చును. చేయు కృషి పూర్ణఫలము నిచ్చును.

ధ్యానానుష్ఠానమునకు నియమములు

ధ్యానము పూర్ణముగ సఫలము కావలెననిన కొన్ని నియమము లావశ్యకములు. ముఖ్యముగ స్థలనియమము, కాలనియమము కేవలము ఆవశ్యకములు. శ్రీభగవద్గీత ఆరవ అధ్యాయమున శ్రీకృష్ణులు వీనిని కొంతవరకు వివరించి యున్నారు—

యోగీ యుంజీత సతతం ఆత్మానం రహసి స్థితః,
* * * * *

శుచౌ దేశే ప్రతిష్ఠాప్య స్థిరమాసన మాత్మనః,
నాత్యుచ్ఛ్రితం నాతినీచం చేలాజినకుశోత్తరం,
తత్రైకాగ్రం మనః కృత్వా యతచిత్తేంద్రియక్రియః.
ఉపవిశ్యాసనే యుంజ్యాత్ యోగ మాత్మవిశుద్ధయే.
సమం కాయశిరోగ్రీవం ధారయన్నచలం స్థిరః.
(భ గీ ౬ ౧౦-౧౩)

వీని యర్థములు కొంచెము విచారింతము. మొట్టమొదట

స్థలనియమము

"శుచౌ దేశే ప్రతిష్ఠాప్య స్థిరమాసనమాత్మనః." "శుచియైన స్థలమున స్థిరమైన ఆసనమును ఏర్పరచుకొని." శుచియైన ప్రదేశమన నేమి? శుభ్రముగ కడిగి, ఊడ్చి, నిర్మలమైన ప్రదేశము అనుకొనుదమా? అంతమాత్రము కాదు. నిర్మలమై పవిత్రమైన స్థలమని తెలిసికొనవలయును. పడకగది, కచ్చేరిచావడి, వంటయిల్లు, ఇతర ఐహికకార్యముల కుపయోగించు స్థలములు, గదులును, ఎంతకడిగినను ఎంతఅలంకరించినను ఎంతనిర్మలముగ నుండినను ఆస్థలములు పవిత్రములనఁబడవు. సామాన్య గ్రామములకును, పవిత్ర క్షేత్ర తీర్థములకును గల తారతమ్య మేమి? సామాన్య గృహమునకును దేవాలయమునకును తారతమ్యమును గమనింతము. ఎచ్చట

సదాభక్తులు చేరి భగవద్విషయముల చింతించుచుందురో భగ వంతుని ధ్యానించుచుందురో భక్తులగోష్ఠి జరుగుచుండునో అట్టిప్రదేశము పవిత్రమైనది. అది యొక దివ్యక్షేత్రముగాని, నదీతీరముగాని, దేవాలయముగాని, లేక, స్వగృహమునందు భగవదారాధనమునకుమాత్ర ముపయోగించు గదిగాని, శుచి యైన ప్రదేశము, పవిత్రమైనది కావున ప్రతియింటను భగవదా రాధనమునకును, భగవద్ధ్యానమునకును గదియొకటి నిర్ధారణ చేసి ఆగదిని ఇతర ఐహిక విషయముల కుపయోగించకయుండ వలయును. ఆగది శుభ్రముగ నిర్మలముగ నుండునట్లుంచదగు. ఆగదియందు వలయునని భగవంతునియొక్కయు, భక్తుల యొక్కయు, జ్ఞానులు పూజ్యులు లోనగు పెద్దలయొక్కయు, పటములు విగ్రహములు నుండవచ్చును. ఆరాధనకు వలయు పుష్పాదులు ఉండవచ్చును. అచ్చటనుండు వస్తువులు ఒక్కొ క్కటియు, భగవంతుని జ్ఞాపకము చేయునవిగ నుండవలెగాని యితరము లుండరాదు. అట్టిస్థలము భగవద్ధ్యానమునకు ఉచిత మైన ప్రదేశము. ఇట్టి స్థలము భగవద్ధ్యానానుష్ఠానముతో బాహ్యాభ్యంతర శుచిగలిగినది. అట్టిస్థలముగాక ఐహికవిషయ ముల కుపయోగించు స్థలమున ధ్యానము నిలకడగా కుదు రుట కష్టము. మనశ్చాంచల్యము నధికముచేయు కారణముగ నుండును.

ఆసనము

ధ్యానమునకు కూర్చుండునపుడు సుఖమై స్థిరమైన యాసనముండవలయును. లేనిచో, ఆసనము కఠినముగ నుండినను, క్రిమికీటకములు, చీమలు మొదలగునవి పారాడుస్థలముగ నుండినను, చెమ్మనేలగ నుండినను శరీరమునకు బాధ గలుగుటచేత మనస్సు ఏకాగ్రముగ నుండుట కష్టము. కావున "స్థిరమాసనమాత్మనః, నాత్యుచ్ఛ్రితం నాతినీచం చేలాజిన కుశోత్తరం" అని నిరూపించియున్నారు. ఆసనము స్థిరమై కదల కుండవలెను. మిక్కిలి ఎత్తుగనుండరాదు. నిండా తగ్గుగ నుండరాదు. మిక్కిలి ఎత్తైనచో కూర్చొనువారికి భయకారణము. మిక్కిలి తగ్గైనచో క్రిమికీటకాదులవలని బాధ. అతి కఠినముగ నుండరాదు. కార్పాస వస్త్రము (లేక చిత్రాసనము), దానిక్రింద కృష్ణాజినము, దానిక్రింద దర్భాసన ముండవలెనని నిరూపించినారు. ముఖ్యాభిప్రాయము ఆసనము సుఖముగ నుండవలెనని భావము. సుఖముగ నుండకపోయినచో మనస్సు నిలకడగా నుండజాలదు. అయితే సుఖమైన ఆసనముపై కూర్చొనినచో మనస్సు ఏకాగ్రధ్యానమునకు మారుగ నిద్రను చెందునో యనుభయము గలదుగదా! అట్లు కాకయుండుటకు "సమంకాయ శిరోగ్రీవం" అనగా శరీరము, కంఠము, శిరస్సు, చక్కగా నుండవలెనని బోధించియున్నారు. అట్లుగాక గోడ ప్రక్కన కూర్చుండి, ఆనుకొనుటకు సుఖమైన పీటను గోడ

కానించి ఆనుకొని కూర్చుండినచో తప్పక సుషుప్తియే ఫలము. "ఋజుకాయ స్సమభ్యసేత్" అని శ్రీమద్భాగవతము. అట్టి పవిత్రస్థలములో సుఖాసనాసీనుఁడును, జాగరూకుఁడునై ధ్యానము చేయవలెను. "తత్రైకాగ్రం మనః కృత్వా యత చిత్తేంద్రియక్రియః." ధ్యానము చేయుటకు, మనస్సు ఏకాగ్రముగ భగవంతునిపై నుంచవలెను. అనగ ఇతర తలంపులు మనస్సులో చొరకుండ హెచ్చరికతో నుండవలెను. ఇంద్రియములు సైతము నిలిచియుండవలెను. అనగ చెవులు కన్నులు ఘ్రాణము మొదలగు నింద్రియములు వాని వాని వ్యాపారములయందు ప్రవర్తించక యుండవలెను. ఇట్లు ఇంద్రియములతో చేరి విషయములను చింతించక, వానినుండి మరలించి మనస్సును నిలకడగ నుంచుటయే యోగశాస్త్రమునందు 1. ప్రత్యాహారమనియు, 2 ధారణమనియు చెప్పబడుచున్నవి. ఇట్లు అంగములు నదుపుచ్చుకొని, మనస్సును భగవంతునిపై నిలిపి, ధ్యానము నభ్యసించవలెను. అట్లు భక్తిశ్రద్ధలతో చేయుచురాగా కాలక్రమమున స్వభావము పరిశుద్ధమగును.

కాలనియమము

ధ్యానమునకు నియతకాల ముండవలయును. ముందు సూచించిన మనోధర్మములలో మూడవదానిని గమనింపవలయు. మన దినచర్యయందు కాలనియమ మేర్పాటుచేసికొని, కాలము తప్పక పనులు చేయుచుండినచో అభ్యాసబలము

వలన ఆయాసమయము రాగా ఆయాకార్యము స్మరణకువచ్చి ఆ కార్యమునందు బుద్ధిపోవుచుండునని ముందు చెప్పితిమిగదా. ధ్యానమునకును, ఆప్రకారము కాలనియమ మేర్పాటుచేసి కొనినచో, ఆ సమయమునకు మనస్సును, శరీరమును ధ్యానమున కున్ముఖములుగ నుండును. ఎన్ని యితర కార్యములు ఇతర అసందర్భములు ఉండినను ధ్యానమునందు బుద్ధిపోవుచుండును. అయితే యెట్టికాలము ఉత్తమమైనకాలమో తెలిసికొని ఆకాలము తప్పక ధ్యానమునకు కూర్చొనినచో ఉత్తమ ఫలముల నిచ్చును. ఆకాలమెద్ది? సూర్యోదయమునకుముందు కాలము శ్రేష్ఠమని అనుభవజ్ఞులు చెప్పుచున్నారు. నిదుర లేచిన వెంటనే శరీరసంబంధమైన కృత్యములం దీర్చుకొని స్నానాదుల నెరవేర్చి శుచియై వెంటనే ధ్యానముచేయుటకు యత్నించవలెను. సంసారసంబంధమైన వృత్తులయందు మనస్సును ప్రవేశపెట్టుటకుముందే భగవద్ధ్యానమును చేయవలెను. సూర్యోదయమునకు ముందుకాలము మిక్కిలి ప్రశస్తము. ఆకాలమున ప్రపంచమంతయు నిశ్శబ్దముగ నుండుటచే ధ్యానమునకు మిగుల సహాయముగ నుండును. అంతియకాదు. నిదుర నుండి లేచినకాలమున, మనస్సును ఇంద్రియములును సామాన్యముగ నిశ్చలముగ నుండును నిదురకాలములో ఇంద్రియములన్నియు నిర్వ్యాపారములుగ నుండియుండెను గదా! మనస్సు సైతము చాలమట్టుకు నిశ్చలముగనే యుండియుండవచ్చును. కావున నిదుర మేల్కాంచిన వెంటనే మనస్సును

ఇంద్రియములును స్వభావముగనే నిశ్చలముగ నుండుటచేత అట్టి సమయమున మనస్సు నేకాగ్రముగచేసి ధ్యానమునకు ప్రారంభించుట సులభము అట్టి సమయమున మనస్సు పూర్ణ జాగ్రదవస్థయం దుండురీతిని ఐహికవిషయములయందు పరుగు లెత్తక, నిద్రయందుండురీతిని పూర్ణ అజ్ఞానమునందుండక, మెలకువతో నిలుకడగ నుండును. కావున అట్టిసంధికాలము నిజమైన సంధ్యాకాలము. అట్టిస్థితియందు చేయఁబడు చక్కని ధ్యానమే (సమ్యక్ ధ్యాయతే ఇతి సంధ్య) నిజమైన సంధ్యా వందనము.

ప్రాతఃకాలధ్యానఫలము

అట్లు కాలనియమము నేర్పరుచుకొని ధ్యానము చేయుటవలన ప్రతిదినమును ఆసమయమునకు సరిగ నిదుర మెలకువ కలుగును. మనస్సుధ్యానమునకు తగినస్థితి నుండును. ధ్యానము శీఘ్రముగ సఫలమగును.

ఇదిగాక ముం దుదాహరించిన మనోధర్మములలో రెండవధర్మముయొక్క ప్రయోజనమును చూతము. ప్రాతః కాలమున ఎద్దియైన నొకభావమును మనస్సున నాటునట్లు స్థిరముగ ధ్యానించినచో ఆ భావము మనస్సున నిలిచి యుండును. వేరు ఆలోచనలులేక తీరికగ నుండుకాలమున ఉదయమున ధ్యానించిన భావము స్మరణమునకు వచ్చును. జ్ఞప్తికిరాగా మనము చేయుకార్యములు ఆ భావమున కను

గుణముగ నుండునుగదా! ప్రమాదముతో దుష్కార్యములం బ్రవర్తించు అవకాశములు తగ్గును. కావున ప్రాతఃకాలమున ప్రప్రథమముగ భగవద్ధ్యానమును చేయువారలకు దినమంతయు తీరికగనుండుకాలమున ఆ పవిత్రభావములు మనస్సున నుండిన మనస్సు పరిశుద్ధముగ నుండును. మనస్సు శుద్ధముగ నుండిన మనోభావములు కోరికలు సంకల్పములు పరిశుద్ధముగ నుండును. అట్టివాఁడు చేయు బాహ్యకార్యములు పరిశుద్ధములుగ పాపరహితములుగ నుండుననుటకు సంశయము లేదు. ఇట్లు ప్రాతఃకాలమున భగవంతుని ధ్యానించి తద్గుణానుసంధానముచే మనస్సు శుద్ధమగుటద్వారా చేయుకార్యములన్నియును శుద్ధములగును. అట్టివాని ప్రవర్తనము నడవడిక పవిత్రముగ నుండక తీరదు.

ఆత్మపరిశోధనము

ఇట్లు ప్రాతఃకాలమున ఉత్తమధర్మములను భావములను ధ్యానించుచు వానికనుగుణముగ దినచర్యను పరిశుద్ధముగ చేయుటకు మనము యత్నింతుముగదా? ఎంత యత్నించినను ఐహికవృత్తులయందు ప్రవర్తించుచో పూర్వకర్మవాసనాబలముచేతను అజ్ఞానమువలనను పొరబాట్లు కలుగవచ్చును. తాత్కాలిక సందర్భములనుబట్టి కామక్రోధలోభములు పూర్తిగ జయింపబడక యుండుటబట్టియు మనము చేయు ప్రయత్నము భంగము కావచ్చును.

"ఇంద్రియాణాం హి చరతాం యన్మనోఽనువిధీయతే,
తదస్య హరతి ప్రజ్ఞాం వాయుర్నావమివాంభసి."
(భ. గీ. ౨-౬౭)

"యతతోహ్యపి కౌంతేయ పురుషస్య విపశ్చితః,
ఇంద్రియాణి ప్రమాథీని హరంతి ప్రసభం మనః."
(భ. గీ. ౨-౬౦)

కావున ప్రతియొకడును దినమున కొక్కతూరి తన దినచర్యను నిష్పక్షపాతబుద్ధితో పరిశీలించి దానియందలి గుణదోషము లందెలిసికొని దోషములుండినచో అట్టి దోషములం దొలగించుకొనుటకు నిశ్చయించుకొనవలెను. ముఖ్యముగ రాత్రి నిదురించుటకు పూర్వము తక్కిన కార్యములన్నియు ముగిసిన పిదప ఒకతూరి మనస్సు శాంతముగ చేసికొని యేకాంతమున గూర్చుండి తాను ప్రాతఃకాలమున ప్రారంభించినది మొదలు నిదురించుటకు బోవువరకు తాను చేసిన కార్యములను, తలచిన తలంపులను, కోరిన కోరికలను, వరుసగా తలపుకు తెచ్చుకొని నిష్పక్షపాతముగ విమర్శించి తప్పులుండినయెడల అట్టి తప్పులను మరల చేయకూడదని నిశ్చయించుకొని శాంతమైన మనస్సుతో కొంచెముకాలము భగవంతుని స్మరణచేసి నిద్రించవలయును హిందువులలో ద్విజులుచేయు సంధ్యావందనమున ప్రతిఉదయమున ముందటి రాత్రి చేసిన పాపములను జ్ఞాపకము చేసికొని పగలుచేసిన పాపములను సాయంకాలమున

స్మరణకు తెచ్చుకొని ఈశ్వరధ్యానముతో వానిని తొలగించు కొనవలెనని పెద్దలు ఉపదేశించియున్నారు.

"పాపేభ్యో రక్షంతాం యద్రాత్ర్యా పాపమకార్షం
మనసా వాచా హస్తాభ్యాం.................
యదహ్నా పాపమకార్షం................"

మరల,

"యదహ్నాత్కురుతే పాపం తదహ్నాత్ప్రతిముచ్యతే,
యద్రాత్ర్యాత్కురుతే పాపం తద్రాత్ర్యాత్ప్రతిముచ్యతే."

అను వాక్యములన్నియు రాత్రి చేసిన పాపములను ఉదయమునను, పగలు చేసిన పాపములను సాయంసమయమునను స్మరణకు తెచ్చుకొని అట్టిపాపములను మరల చేయకూడదని నిశ్చయించుకొనుటనే గదా ఉపదేశించుచున్నవి. అట్లు కొంచెమైనను నిలకడతో విచారముచేయక రోకటిపాటగా వాక్యములను పాడివేసినచో సంధ్యావందనము ఫలకారి కాదనుటకు సందేహము లేదు. ఇట్లు తాను అహోరాత్రములలో చేయు దోషములను పరిశీలించి పశ్చాత్తాపము ద్వారా మనస్సును నిర్మలము చేసికొనవలెను. అట్లుచేసిన తరువాత స్తిమితమైన మనస్సుతో దేవుని ధ్యానించి నిదురపోవలయును.

రాత్రిసూక్తము

ఇవ్విధమున నిదురపోవుటకు ముందు భగవంతుని స్మరణతో భగవంతుని స్మరణయె కడపటి తలంపుగా మనస్సున

నిలుపుకొని నిద్రించినచో నిద్రసమయమున శరీరము నిశ్చలముగ నిర్వ్యాపారముగ పడియుండగా జీవునకు ఈశ్వరుని స్మరణయే ముఖ్యభావముగ నుండును. నిద్రించుటకుముందు ఏభావము మనస్సున నుండునో ఆభావమే "ఆలాపన"గ స్వప్నరూపముగ జీవుని అంటియుండుట అందరకు అనుభవవేద్యము. ఈశ్వరుని తలచుకొని ఆతలపుతో నిద్రించినయెడల జీవునకు రాత్రియంతయు ఆభావనయే గలిగియుండును. కావున ఉదయమున నిదుర లేచిన సమయమున మనస్సు దేవుని యందే నిలిచియుండును. ఆకారణమునుబట్టి వెంటనే భగవంతుని ధ్యానము చేయుటకు పూనినచో మనస్సు సులభముగ నిలిచి ఏకాగ్ర ధ్యానము సులభసాధ్యమవును. ధ్యానము ఉత్తమమైన ఫలము నిచ్చును. అట్లు ధ్యానము నిశ్చలము కానుకాను దినచర్యయు పరిశుద్ధమగుచు వచ్చును. ఇవ్విషయము పూర్వము సర్వజ్ఞులగు ఋషులు, స్మృతులయందును పురాణములయందును విధించియున్నారు.

శయ్యామధిష్ఠాయ రాత్రిసూక్తం జపిత్వా విష్ణుం
నమస్కృత్య ఇష్టదేవతాస్మరణం కృత్వా సమాధిమా
స్థాయ అన్యాన్ శైవవైదికాన్ మంత్రాన్ సావిత్రీం చ
జపిత్వా స్వపేత్ (స్మృతివాక్యము)

పడకపైన కూర్చుండి రాత్రిసూక్తము అను స్తోత్రమును జపించి విష్ణువును ఇష్టదేవతను ధ్యానించి నిశ్చలచిత్తముతో

ఇతర శైవవైదిక మంత్రములను జపించి గాయత్రీమంత్రమును సయితము జపించి నిద్రించవలెను.

ఈ యర్థమునే విష్ణుపురాణమునందు,

నమస్కృత్వావ్యయం విష్ణుం సమాధిస్థస్స్వపేన్నిశి.

అని విధింపఁబడియున్నది. అన్యత్ర

రామం స్కందం హనూమంతం వైనతేయం వృకోదరం,
శయనే యః స్మరేన్నిత్యం దుస్స్వప్నం తస్య నశ్యతి.

భగవంతునిగాని భాగవతోత్తములంగాని స్మరించి నిద్రించిన దుస్స్వప్నము లుండవని యర్థము.

ప్రొద్దుననే ప్రప్రథమమున ధ్యానముచేయుచు, ధ్యానకాలమున చింతించిన ఉత్కృష్టములగు భావనల కనుగుణముగ దినచర్యను లౌకిక వ్యవహారములయందు పరిశుద్ధముగ చేసికొనుటకు దృఢప్రయత్నముచేయుచు, నిద్రించుటకు ముందు తన మనోవాక్కాయ కర్మములను త్రికరణశుద్ధితో పరిశీలించుకొనుచు, నిద్రించుటకుముందు దేవుని ధ్యానించి సావిత్రీ మంత్రార్థమున కనుగుణముగ సమస్తభూతకోటుల యభివృద్ధినుద్దేశించి దేవుని ధ్యానించుచు, జాగరూకుఁడై యత్నించు జీవుడు కాలక్రమమున అతిశీఘ్రకాలములోనే చిత్తమును శుద్ధిచేసికొనును. తన యంతఃకరణశుద్ధి దినదినమునకు తనకే స్పష్టమగుచుండును. ఈలాగున యత్నించుచురాగా

కల్యాణగుణములన్నియు ఒకటొకటిగ స్వాభావికములగుచు తద్విపరీతములగు ఆసుర సంపద్గుణములు నిర్మూలమగును. అట్లు కామక్రోధములు అహంకార మమకారములు, దంభ దర్ప పారుష్యములు లోనగు గుణములు క్రమక్రమముగ దహించి నట్లు పోవును. హృదయగతములగు దుర్గుణములు దహించి పోగా హృదయము నిర్మలమై భగవంతునికి నివాసమగును. శ్రీసదాశివుడు శ్మశానవాసియని గ్రంథములందు చెప్పఁబడి యున్నదిగదా! కామక్రోధాది నీచగుణ వివర్జితమైన హృదయాకాశమే ఆ మహాశ్మశానమని యెరుగవలెను. అట్లు నిష్కామమై నిర్మలమైన హృదయమే మహాశ్మశానము. అదియే ఆనందవనము. ఈ నామములు వారాణాసికి అన్వయించుచున్నవి. ఈ నిర్మలహృదయమే కాశిక్షేత్రము. అందు ప్రకాశించు జగదీశ్వరుఁడే విశ్వేశ్వరుడు.

"సదా వసంతం హృదయారవిందే
భవం భవానీసహితం నమామి".

హృదయమును పరిశుద్ధముగ చేసికొనినచో స్వార్థపరత్వము, అహంకార మమకారములు నశించగా అట్టి చిత్తశుద్ధిగల శిష్యుడు దొరకునాయని వెదకుచుండు లోకోద్ధారకులగు పరమగురువులు, మహాత్ములు వాని ననుగ్రహించి వాని హృదయాంధకారమును పోగొట్టి జ్ఞానదీపమును వెలిగించి వానిని తమముఖ్య శిష్యకోటిలో జేర్చుకొని వానిని కృతార్థునిం

జేయుటయే గాక, వానిద్వారా లోకమునందు పారమార్థికబుద్ధి గలవారల కపారమగు ఉపకారము చేయుదురు. అట్టి మహనీయులే సంసారమునందున్నట్లు నటించుచు, నిష్కాములై లోకహితముకై సంసారులవలె ప్రవర్తించుచుండువారు. వారు తమచిత్తశుద్ధిచే జీవన్ముక్తులగు మహాత్ముల యనుగ్రహమునకు బాత్రులై లోకమున నిలిచియుండి తమబోధచేతను ప్రవర్తనముచేతను శ్రద్ధాళువులగు అస్మదాదులకు మార్గమును చూపి జ్ఞానబోధ చేసి, యైహికాముష్మికముల రెంటిని సమకూర్చువారు. మనమందఱమును శ్రద్ధతో ప్రయత్నించి చిత్తశుద్ధి చేసికొనినచో అట్టి మహాత్ముల యనుగ్రహమునకు పాత్రుల మగుదుమనుటకు సందియము లేదు. ముమ్మాటికి సందియము లేదు.

అట్టి ముక్తులగు మహాత్ములు మనల ననుగ్రహించువారిప్పుడును గాచియున్నారు.

"శాంతా మహాంతో నివసంతి సంతః
వసంతవల్లోక హితం చరంతః,
తీర్ణాః స్వయం భీమభవార్ణవం జనాన్
అహేతునాఽన్యానపి తారయంతః."

అని శ్రీశంకరాచార్యులవారు వివేకచూడామణియందు వ్రాసియున్నారు గదా! అట్టి మహాత్ములగు పరమగురువులు ఇపుడును ఉన్నారనియు, లోకహితముకొరకు సంచరించుచున్నారని

యును, తాము సంసారసముద్రమును తరించియు నిర్వ్యాజ కరుణతో నితరులను తరింపజేయబూనుకొని కంకణము కట్టు కొని కాచియున్నారని వ్రాసియున్నారు. వారు ఎచ్చటనో యున్నారను చింత అక్కరలేదు. వారి స్థూలశరీరము లెచ్చట నున్నను సరే! వారు మనహృదయకవాటముల యొద్దనే వేచి యున్నారు. మనమా! ధనకాంక్ష, కీర్తియందలి యాశ, దారాపుత్రాదులయందలి మోహము మొదలగుగొళ్ళెములు బంధములు భద్రముగ బిగించి వారిని హృదయమునఁ జొర నీయక యున్నవారము. ద్వారములు గవాక్షులును బిగించి లోపలకూర్చుండి సూర్యరశ్మి లేదే అంధకారముగ నున్నదే యని విచారపడు అంధునివలె గాక, మనము హృదయకవాట ములను తెఱచి స్వార్థపరత్వము అహంకార మమకార ధనా పేక్ష మొదలగు గొళ్ళెములను దూరముగ పారవేసినచో ఆ దయాస్వరూపులగు మహాత్ములుహృదయములం బ్రవేశించిజ్ఞాన దీపమును వెలిగించి మనలను సైతము వారియంతటివారలను చేయుదురు. అట్లు వారియనుగ్రహముచే మనము పరిపూర్ణు లమై జ్ఞానులమై వారివలెనే లోకకైంకర్యమును చేయుటకు యోగ్యత గలిగి భూతసేవకంటె నెక్కుడుఆనందము లేదని స్వానుభవముచే తెలిసికొని భగవత్కింకరులమై లోకమునకు అపారమగు మేలుచేయగలుగుదుము. అట్టిభాగ్యము మనకంద ఱకును గలుగుగాక! ఆమార్గమున ప్రవర్తించి అట్టియోగ్యత సంపాదించుకొనుటకు వలయు పూనికయు స్థైర్యమును భగ

వంతుడును మహాత్ములును మనకెల్లరకు నొసంగుదురుగాక! వారి యనుగ్రహమువలన మనము లోకహితముకొరకే జీవించువారల కూటములో జేరగలుగుదుము గాక!

"శివాయ లోకస్య భవాయ భూతయే
య ఉత్తమశ్లోకపరాయణా జనాః,
జీవంతి నాత్మార్థం......"

మహానుభావులగువారలు లోకముయొక్క మంగళముకొరకును సకలభూతముల యభివృద్ధికొరకును జీవించుచున్నారు గాని ఆత్మార్థముగాదు.

పంద్రెండవ అధ్యాయము

అదృశ్యసహాయులు

భూలోకమున నుండువా రెట్లు కష్టపడునది, వారి కెవ్విధమున సహాయము జేయదగినది మనకందఱకు దెలిసిన విషయమే. దీనినిగుఱించి విశేషముగ వ్రాయ నక్కఱలేదు. స్వర్గలోకములోని జీవులకు కష్టమనునది లేనట్లు కఠోపనిషత్తు నందు జెప్పబడియున్నది.

"స్వర్గే లోకే న భయం కించ నాస్తి
న తత్ర త్వం న జరయా బిభేతి,
ఉభే తీర్త్వాఽశనాయాపిపాసే
శోకాతిగో మోదతే స్వర్గలోకే."

స్వర్గలోకమున జేయబడు సహాయము జ్ఞానోపదేశరూపముగా నుండును. మరణానంతరము జీవులకష్టములు భువర్లోకముననే అనుభవనీయములు. కనుక భువర్లోకస్థితి నెక్కుడు విపులముగా దెలిసికొనదగు.

కామదేహము కర్మేంద్రియ జ్ఞానేంద్రియముల కునికి పట్టని పైనచెప్పబడియె. ఇవిగాక అంతరింద్రియమనియు, ఆరవ

యింద్రియమనియు చెప్పబడు మనస్సొకటి యున్నది గదా! జాగ్రదవస్థలో వీని యన్నిటిద్వారా మనము జ్ఞానము సంపాదించుటకు స్థూలదేహమునందు తగుస్థానము లున్నవి. వీనికి "గోళకము" లని పేరు. శబ్దమునకు శ్రోత్రము, స్పర్శ మునకు త్వక్కును, రసమునకు జిహ్వయును, గంధమునకు నాసికయును, రూపమునకు కండ్లును ఏర్పడియున్నవి. ఈవిధమున మనస్సుకు గోళము "మెదడు". ఈ మెద డెంత సూక్ష్మగ్రాహిగానుండిన నంత శ్రేష్ఠము. ఎట్టి జ్ఞానికైనను మెదడు మంచిస్థితిలో లేనిచో అతని జ్ఞానము భూలోక వాసులకు ప్రయోజనకారి కాదు. పెద్ద జ్యోతిమీద కుండ మూసినట్లుండును. ఇదిగాక మెదడు తరచుగా స్థూలాణువులచే చేయబడినది గాన, సూక్ష్మేంద్రియములను తేజస్సును పూర్ణ ముగ జూపుటకు శక్తిగలిగియుండదు. గనుక సాధారణ మనుష్యుడు నిద్రకాలమునందు సూక్ష్మశరీరములో తాను జేసిన కార్యములను నిద్రమేల్కొనిన తరువాత జ్ఞాపకమునకు తెచ్చుకొనజాలడు. స్వప్నమునందలి భువర్లోకానుభవములును అచ్చటి ఇచ్ఛాద్వేషములు మొదలగు కామవికారములును (Emotions) భూలోకానుభవములకంటె స్పష్టముగా నుండును

జాగ్రదవస్థయందు మనము జూపు. కామవికారము లన్నియు వాస్తవమున సూక్ష్మదేహమునం దుద్భవించునట్టివి అవి స్థూలశరీరముగుండా ప్రతిఫలించునప్పుడు వాటియొక్క

వీర్యము తక్కువగా కనబడును. కనుక భువర్లోకమందుండగా కామాదివికారముల స్థితి భూలోకస్థితికంటె నెంత వాస్తవముగాను తీవ్రముగాను ఉండునది మనమూహించుట కసాధ్యము కాదు. వాస్తవమున భువర్లోకమున "మాయ" తగ్గి యుండును. సత్యలోకమునకు భూలోకమునకంటె భువర్లోకము చేరువై యుండును. భువర్లోకమున జీవులకు నాయాసము లేదు. నిదురయును అవశ్యము కాదు. భూలోకమున ఆయాసము తీర్చుకొనుటకు స్థూలదేహమునకు నిద్ర యత్యావశ్యకము. కాని కామదేహమున కాలాటివేమియు నక్కఱలేదు. నిద్రకాలమున జీవులు భువర్లోకమున స్వేచ్ఛగా తిరుగుచుందురు. కామలోకజీవితాంతమున మాత్రము భూలోకమున ముసలివానికి యున్నట్లు బలహీనము కావచ్చును.

భువర్లోకమున జీవులకు భూలోకమునందు వలె మఱపు గలదు. ముందు దినములలో జేసిన కార్యముల గొన్ని జ్ఞప్తికి రాకపోవచ్చును. అచట అనేకపనుల తొందఱలవలన మఱపు హెచ్చుగ నుండవచ్చును కాని విస్మృతిదోష ముండదు. జీవులకు భువర్లోకమున భూలోకమునకంటె తెలివి (సంవిత్) ఎక్కుడుగా నుండును. భువర్లోకస్థితి బెక్కుమందికి తెలియమివలన నచ్చుట యెట్టి ఇడుముల పాలగుదుమో యెట్టి సంకటములు ప్రాప్తించునో అను భీతిచే బ్రతికియుండగనె గుందుచు మృతినొందినపిమ్మట వారి సంకల్పానుసారముగనె భువర్లోకమున భయోత్పాతముచే గష్టపడుదురు. ఇట్టి భీతికి

మనపురాణములలో నరకముల గుఱించి అతిక్రూరముగా వ్రాయబడిన కథలను చదవడము కారణము. నిక్కముగ నట్లు వెఱగందుట కెట్టి కారణములును లేవు. మఱియు నిచ్చటికన్న నచ్చట పురోవృద్ధి సౌకర్యము లెక్కుడుగ నుండునని తెలిసి ధైర్యమవలంబించి పరోపకారమునకు నెక్కుడుగ బనిజేయ గలుగుదుమని సంతసించవలయును.

భువర్లోకమున విద్యార్థులు ఎక్కువ శ్రద్ధతో విద్యకు గాను బాటుపడుదురు. పరోపకారము జేయువారు పరహితార్థము కొఱకు పనిచేయుచుందురు. భూలోకములో బనిసేయక తామసగుణ ప్రధానులై కొందఱుందురు గదా! అటులనె భువర్లోకము నందును కొందరు విశేషముగ బరోపకారార్థము పనిచేయ నవకాశముండియు కాలము వృథాపుచ్చుచు సోమరులై యుందురు. మఱికొందఱు ఇతరులవిషయమై హితము కాని మాటల జెప్పుచు వృథా ప్రసంగమున కాలము గడుపుచు, ఎక్కువ పాపకర్మ సముపార్జించుకొనెదరు. మనుష్యుడు మృతినొందిన వెనుక, అనగా స్థూలశరీరమును త్యజించినపిదప జీవుడు చేరు పితృలోకము లీభువర్లోక భాగములే. చనిపోయినవా రనేకులు తమ పూర్వనివాసముల జుట్టు తిరుగుచు చిరకాలము నచ్చటనే యుందురు. మఱికొందఱు తాము జీవితకాలములో నుండిన గృహమును ఆశ్రయించి ప్రతిదినము తాముపూర్వము సేవించుచువచ్చిన దేవాలయములకు బోయి వచ్చుచుందురు. కొందఱు తాము భూలోకములో నుండగా

జూడగోరియు శక్యముగాని పుణ్యక్షేత్రముల నిప్పు డేలాటి కష్టముగాని ద్రవ్యఖర్చుగాని లేక దర్శింతురు. స్వార్థపరు లిట్లు ప్రవర్తించుచుందురు. భువర్లోకపు స్థితు లిట్లుండ నచ్చట జీవులు పడునట్టికష్టము లెవ్వియన:—

1. సామాన్య మనుజులకు "మరణ" శబ్దోచ్చారణము వలననె భయము గలుగును. దీనికి వాస్తవమైన కారణము "అజ్ఞానము" తప్ప మరేమియును కాదు. జీవులు భూర్భువస్వ ర్లోకములలో స్థూల-కామ-మనోదేహములతో వ్యవహరించు చుందురు గదా! మరణ మన స్థూలదేహమును విడిచి కామ-మనోదేహములతో భువర్లోకసువర్లోకములలో దిరుగుటయే ఇది తెలియక అజ్ఞానులు తమబంధుమిత్రులను మరణమున మృత్యుదేవత బలాత్కారముగ తీసికొనిపోయి నరకబాధల పాలు జేయునను తలంపుతో మరణదేవతను (యముని) జూచి భయపడెదరు. అటులనే మృతిబొందువారుకూడ తమ బంధు మిత్రవర్గమును విడిచి క్రొత్తచోటునకు బోయెద మనియు నచ్చట తామనేక బాధలబడుదుమను తలంపులతో భీతిల్లెదరు.

2. కొందరు భూలోకము వదలి భువర్లోకము ప్రవేశించినను అజ్ఞానమున తాము మృతిబొందిన సంగతికూడ దెలియక, భూలోకములోనే తామున్నట్లు భావించుచుందురు.

3. చనిపోయినవారిని శీఘ్రకాలములో ప్రేతలోకము నుంచితప్పించి పితృలోకము జేర్చుటకై అపరక్రియలచేయుచు,

అజ్ఞానమున వారిబంధువులు విశేషముగ దుఃఖింతురు. వారి దుఃఖతలంపులు చనిపోయినవారి పురోవృద్ధికి సహాయపడుటకు బదులు వారి నధోలోకము (భూలోకము)న కీడ్చును. ఇటులనే మృతిబొందినవారిస్నేహితబాంధవవియోగదుఃఖము వారి ఊర్ధ్వలోకదృష్టిని దప్పించి అధోముఖులుగ జేయును. దీనివలన వారి పురోవృద్ధి భంగమవును.

4. కొందఱు భువర్లోకము ప్రవేశించగనే నచ్చటి స్థితిగతుల దెలియక భూలోకమున బల్లెటూరివారు గొప్పపట్టణము ప్రవేశించి యేమియు తెలియక భ్రమజెందునట్లు నిర్విణ్ణులవుదురు. దిక్కుదోచక భయపడుచుందురు. మఱికొంద ఱాలోకములోనుండు కామదేవతాగణముల భయంకరరూపముల జూచి భయపడుదురు.

5. భూలోకమున స్త్రీలోలులుగా నుండినవారును, విశేషముగ మద్యపానము జేయుచుండిన వారును, భువర్లోకము జేరినపిదప, స్థూలదేహము లేనందున తమకామముల నీడేర్చుకొనుటకు వీలులేక వారు భూలోకములో నుండినపుడు తాము దిరుగుచుండిన స్థలములకని పెట్టుకొనియుండి యచ్చటికి వచ్చువారి కామముల నుద్రేకపరచి వారి కామతృప్తిద్వారా తాము కొంచెము దృప్తి జెందుదురు. ఇట్టివారలందఱకిని జ్ఞానోపదేశము జేయుచు, భువర్లోక స్థితిగతుల దెలుపుచును, భయపడినవారి భీతిని పోగొట్టుచు, అనేకమార్గముల వారి

వారికి దగునట్టి సహాయముజేయు యోగిబృందము ఒకటి యున్నది. వీరికి అదృశ్యసహాయులని పేరు. అదృశ్యసహాయుల గుఱించియు, పరులకు వారెవ్విధమున సహాయము జేయు నదియు, దివ్యజ్ఞానసమాజపు యోగులు చెప్పిన సంగతులు కొన్నిటి నిచట వివరించెద.

మనుజులందరికి భువర్లోకమున నేకార్యమైనను భూలోకమునకన్న నతిసులభముగ జేయనగునని పైన వ్రాయబడియె. అయినను, సామాన్యముగ మనుష్యులు భువర్లోకమున నేపని జేయుట లేదు. వాస్తవమున తామచ్చట స్వేచ్ఛగా వ్యవహరించగలమను సంగతికూడా వారికి తెలియదు. అథవా తెలిసినను, తామచ్చట యే కార్యముజేసిన నేమిప్రయోజనము లేదను భావములో నుపేక్షించుదురు. అనేకు లచ్చట వింతలు జూచుచు సుఖములైన మనోవికాసముల జెందుచు ఏ వ్యాయామము లేక తిరుగుచుందురు. అట్టివారికి పరోపకార తలంపులు సామాన్యముగ నుండవు. బలవత్తరమైన కారణముండినకాని వారు సోమరితనము బోగొట్టుకొని పరోపకారముజేయ నుపక్రమించరు. అయితే దివ్యజ్ఞానసమాజములో జేరినవారు తత్సంబంధములైన గ్రంథములను కొంత వరకు చదివి, జ్ఞానమును గ్రహించి, ఈశ్వరేచ్ఛను జరుపుటయు, ప్రపంచములో నుండువారందరు తన సహోదరులని తెలిసికొని వారలకు జ్ఞానబోధ జేసి తన్మూలముగ వారికష్టముల

గొంతవఱకు బోగొట్టి వారి పురోవృద్ధి నభివృద్ధిజేయుటయు, తమ ధర్మమని తెలిసికొని అందుకుగా బాటుపడవలయునను తీవ్రాభిప్రాయము వారికి బుట్టును.

అట్టి అభిప్రాయము గలిగిన తరువాత, మనుజుడు తన ధర్మము నెరవేర్చుటకై యేమిచేయవలెనో విచారింతము. పరోపకారము వారి ప్రథమధర్మము. దీని జేయుట యెంత యావశ్యకమైనను, మనుష్యులు తమ కామక్రోధములలో మునిగి అహంకార మమకారాదులచే బీడితులై, తమ ధర్మమును మఱచి స్వార్థపరులై యుందురు. అయితే కొందఱు మాత్రము, పైనచెప్పబడినట్లు కొంచెము జ్ఞానముగలిగిన వెనుక, ధృడసంకల్పులై స్వార్థపరతను విడిచి పరోపకారము చేయుటకు ప్రయత్నపడుదురు. క్రమేణ తాము భూలోక వాసులకు జేయు సహాయములలో దృప్తిజెందక, భువర్లోక వాసులకుకూడ నుపకారము జేయుటకు నుద్యుక్తులగుదురు. జాగ్రదవస్థయందు తరచుగ పరోపకారమునే యోచించుచు ఆమార్గముననె ప్రవర్తించువారలకు నిద్రాకాలమున నైతము అట్టి సంకల్పములు సహజములుగ నుండు. కావున నిద్రపోవుటకుముందు మనస్సు నేకాగ్రముగ జేసికొని పరుల కుపకారము చేయు నిశ్చయముతో నిదురపోయినయెడల నిద్రయందు జీవుడు స్థూలశరీరమును వదలి సూక్ష్మశరీరములో నుండుకాలమున సూక్ష్మలోకవాసులగు జీవులకు సహాయము జేయగలుగును. అస్మదాదులకు నిద్రాకాలమున మాత్రమున

భువర్లోకవాసులకు సహాయము జేయనగును. మనకు జాగ్ర దవస్థయందు భువర్లోకమున ప్రజ్ఞగలిగి యుండుట దుర్లభము. ఏకకాలమున భూర్భువస్స్వర్లోకములలో వ్యవహరించగలిగిన యోగులు సర్వకాలములయందును ముల్లోకములలో నుండు వారికి దగుసహాయము జేయుచుందురు. భూలోకమునందువలె, వాని వాని శక్తికొలది, స్వల్పముగనో నిండుగనో మనుష్యు లందఱు భువర్లోకమున పరోపకారము జేయ శక్తిగలిగియు న్నారు. అయితే భూలోకమున నీటిలో నీదుట కవశ్యమైన దేహమును శక్తియు ప్రతిమనిషియు పొందియున్నను, వాడుక లేనివార లితరులవద్ద నేర్చుకొనక నీటిలో నీదలేనట్లు మనుజు లందఱికి నుపయోగకరమైన దేహమున్నను వాడుకలేనం దున వారి కామదేహములను స్వతంత్రముగ నుపయోగిం చుట లేదు. ఇదిగాక సామాన్య మనుజులకు వేలకొలది సంవ త్సరములుగ వారి కామములన్నియు భూలోక విషయసంగ ములబట్టి స్థూలదేహముద్వారా కామదేహము జొచ్చుచు న్నందున వారి కామదేహములు స్వతంత్రముగ బాహ్య విషయముల గ్రహించగలవనియు వానిని వారి ఇచ్ఛాను సారముగ ప్రవర్తింప జేయనగుననియు వారికి దోచదు. అట్టి వారు భూలోకవిషయ సంగమును నిరీక్షించుచు భువర్లోకమున కాలము వృథాపుచ్చుచుందురు. పైనచెప్పబడిన దృఢనిశ్చ యులు మాత్రము భువర్లోకములోనివారి కుపకారము జేయు

టకు మార్గముల నేర్చికొని యాప్రకారము సహాయము జేయుట కభ్యసింతురు.

భువర్లోక వాసులకు సహాయము చేయుట కనేక మార్గము లున్నవి. ఒక స్నేహితుడుగాని బంధువుగాని చనిపోయె నను కొందుము. అతనికి సహాయముజేయ దలచినచో నిద్రపోవు టకు కొంచెము ముందుగా నతని కెట్టిసహాయము కావలసి నను దానిని నెరవేర్చవలయునను దృఢోద్దేశముతో మనము నిద్రించిన జాలును. అతడెచ్చట నున్నాడు, ఎవ్విధమున సహాయము జేతుమను విచారము మన కక్కఱలేదు. మనము నిద్రపోయినతత్క్షణమే, భూలోకములలో మన స్నేహితుని ప్రక్కన నున్నటులనే, భువర్లోకములోను వాని ప్రక్కన జేరుదుము. అయితే మృతినొందినవారి విషయమయి యేలాటి దుఃఖము నుంచుకోదగదు. నిర్విణ్ణతను బొందగూడదు. ఏల యన నవి వారికి బాధ గలుగజేయక మానవు. స్థూలదేహ ముచే బంధింపబడిన భూలోకవాసులకంటె నెక్కువ స్పష్టముగ మన దుఃఖాదులను మన కామదేహములద్వారా వారు దెలిసి కొనెదరు. చనిపోయినవారు మనలను జూతురు. అయితే వారు కామదేహమూలముగా మన కామవికారముల మాత్రము దెలిసికొనెదరు కాని, మన భూలోకస్థితివివర ముల దెలిసికొనజాలరు. మనము సుఖముగానుండునది లేక కష్టబడునది వారికి దెలియునుగాని మనము జదువునట్టి గ్రంథ విమర్శగాని మనమేమి యిచ్చట చేయునదిగాని వారికి దెలి

యము. మృతిబొందినవారి విషయమయి మనము నిర్విణ్ణత జెందిన నది వారి కష్టనష్టము గలుగచేయును చనిపోయినవారి విషయములో మనము దుఃఖపడకుండుటయే కాక వారిని గురించి తత్తరపాటుగూడ జెందగూడదు. అదృశ్యసహాయులు శాంతమును వహించి యుండవలసినది అత్యావశ్యకము. పరోపకారము జేయవలయునను ఆతురతతో, స్తిమితముగా నెమ్మదిగ కార్యము నారంభించక, తత్తరపాటుబడితె భువర్లోకమునందు ఆ తత్తరపాటుయొక్క ఫల మేమనగా మనము భయంకర రూపము దాల్చుటయును ఆఘోర రూపములు (కామదేహములు) భయంకరమైన వర్ణములతో వెలుగుచుండుటయును భూలోకమును విడిచి భువర్లోకమును క్రొత్తగా ప్రవేశించువారు అచ్చటి స్థితిగతుల కలవాటుబడనందున పైనచెప్పబడిన ఘోరరూపముల జూచి పిరికితనమున నివి పురాణములలో జెప్పబడు భూతములు లేక కింకరులు అని తలచి కేకలు బెట్టుచు పరుగెత్తుదురు. కొన్నిసమయములలో నా రూపములుకూడా భయపడువారిని తరుమును. కనుక అదృశ్యసహాయులు కామదేహములో వికారములను బుట్టించునట్టి నిర్విణ్ణత, తత్తరపాటు మొదలగువానిని బొందగూడదు.

అదృశ్యసహాయులలో క్రొత్తవారు కూడ అంత్యవస్థలో నుండువారికి దగు సహాయము జేయదగి యుందురు. చెప్పిన సంగతుల తెలిసికోదగిన మంచి స్మృతిలో వారుండిన,

వారి జేరి వారికి భువర్లోక స్థితుల బాగుగ దెలియజెప్పిన, మరణానంతరము వారికి నాజ్ఞానము చాల ఉపయోగకరము వును. వాస్తవముగ మరణానంతర స్థితుల బాగుగ దెలిసి కుతూహలముతో జెప్పగలిగినవారు మరణమయనించిన వారి దగ్గఱ జేరినట్లైతే వారికి మరణభయముతగ్గి యత్యంత దుఃఖోప శమనముగ నుండును. అదృశ్యసహాయులు చనిపోవువారి దగ్గఱ నుండుటకు వీలులేనియెడల నిద్రాకాలములో భువర్లోక మునుండి యెక్కువ సహాయము జేయదగును. దగ్గఱ నుండి నను దూరము నుండినను సమాచారములు దెలియజేయుశక్తి యొక్కటిగనే యుండును. భువర్లోకములో కష్టపడు జీవులు శాంతధైర్యముల నవలంబించునట్లు చేయుటయు, చావు నైజముగాను సులభముగాను నచ్చునది యనియు, అది (చావు) ఘోరమైన పాతాళములో గాని నరకములో గాని పడుట కాదనియు, వారలకు స్పష్టముగా దెలియ జేయుటయే అదృశ్యసహాయుల ముఖ్యోద్దేశ్యముగా నుండ వలయును. భువర్లోకస్థితియు, అచ్చటి జీవు లేవిధమున నడచిన వారికి సువర్లోకము సులభముగ ప్రాప్తించునదియు వారికి తెలుపవలయు. అయితే సహాయము జేయువారు కంపము నొందక ఎంత శాంతమును వహించుదురో నంత పూర్ణముగ నితరులకు సహాయము జేయగలుగుదురు. వారు కంపము నొందిన, వారితరులకు సహాయము జేయుటకు బదులు కీడును గలుగ జేయుదురు.

మనుష్యు లంత్యావస్థలో నుండునప్పుడు సహాయము జేయుటయేకాక వారు మృతినొందిన పిదపకూడా సహాయము జేయుచు నుండవలెను. అయితే జీవులు మరణము చెందిన వెంబడె కొంతకాలము స్మృతి దప్పియుందురు. అది ఒక రెప్పపాటు కాలము. మొకటి కొన్ని నిమిషములవఱకు నుండును. కొన్ని సమయములలో నది కొన్ని ఘంటలు లేక కొన్నిదినములు, కదాచిత్తుగ కొన్నివారములవఱకుకూడా వ్యాపించును యోగులు మృతిబొందినవారి స్మృతి ఎంతకాలము దప్పిపోవునది తెలిసికొని వారికి తగువిధమున సహాయము జేయుదురు. ఇతరులు ప్రతిదినము నిద్రకాలమున భువర్లోకజీవులకు నెట్టి సహాయము కావలసినను దాని నెరవేర్పుటకు కాచియుందురు. ఇట్టివిషయముల ఖండితముగ జెప్ప నలవికాదు. దినదినము నిద్రాకాలమున కష్టపడువారి కెవరికైనను సహాయము జేయవలెనను దృఢోద్దేశము ఎల్లరకు నుండవలయును. కష్టపడువారి కెట్టిసహాయము కావలసినను తెలిసినతత్క్షణము దానికి దగు ప్రయత్నము జేయవలెను. భువర్లోకజీవులు కొందఱు నిస్సారముగాను బలహీనులుగానున్న, అదృశ్య సహాయులు తమ ఇచ్ఛాశక్తిచేత వారికి బలము గలుగునట్లు జేయవలెను. ఒకవేళ మృతినొందిన వా రేకారణముననైన జీకాకుపడుచున్నచో వారిజుట్టు నొక శాంతరూపమును గల్పన జేసి వారిని నా శాంతరూపములో ముంచిన వారి చీకాకుస్థితి వదలి వారు శాంతమును వహింతురు.

భూలోకమున వైద్యులు రోగుల యిండ్లకు ప్రతిదినము పోయి వారిబాధల విచారించి తగుమైన యౌషధముల నిచ్చునట్లు, భువర్లోకవాసులకు సహాయము జేయ నిశ్చయించినవారు కూడ తాము ఉపకరించువారి యిండ్లకు దినదినము పోయి వారికి గావలసిన సహాయము జేయుచుందురు. ఆ సహాయము లెట్టివన, భువర్లోక వాసులలో భయపడువారికి ధైర్యము గలుగజేయుట, దుఃఖోపశమనము, జ్ఞానోపదేశము, వాస్తవార్థములు దెలుపుట మొదలగునవి. భువర్లోకమున దీర్ఘకాలముగ బాధలు పడువారనేకు లుందురు. వారందఱికిని అదృశ్యసహాయులు ప్రతిదినము తగుసహాయము జేసి వారిని ధైర్యవంతులుగాను, జ్ఞానవంతులుగాను మార్చుదురు. ఇట్టి మేలును బొందినవారిలో కొందరు తమ కృతజ్ఞత జూపుటకై తమకు సహాయము జేసినవారి శిష్యబృందములో జేరి తామును పరోపకారము జేయుచుందురు. ఈవిధమైన నదృశ్యసహాయులు గొంద ఱొకటిగా జేరి యొక సంఘముగ నేర్పడి అందులో బాగుగ దెలిసినవా రాసంఘమున కధ్యక్షతవహించి పరోపకారము నెక్కుడుగ జేయుచుందురు.

బాలురు చీకటిలోకి పోవుటకు వెఱచునట్లు, మృతి బొందినవారనేకులు క్రొత్తలో భువర్లోకమును అక్కడి చేతనములను జూచి భయపడుదురు. అట్టివారి కనేక ధైర్యపు మాటలు జెప్పుటకంటె, వారి దగ్గిఱజేరి వారితో కొంత కాలము సంచరించిన వారిభయము పోవును. విశేషముగా

భయపడువారియొద్ద అదృశ్యసహాయులు కొన్ని సమయము లలో నెక్కువ కాలము గడుపవలసివచ్చును కాని వారికిపరోప కారమునందు అనుభవజ్ఞానము విశేషముగా నుండ నక్కఱ లేదు. కనుక భువర్లోకములో సహాయము జేయదలచువార లందఱికిని (పురుషులుగాని, స్త్రీలుగాని, బాలురైనను సరె) వారివారికి దగినట్లు పనులుండును. కొన్ని సమయములలో ననుభవజ్ఞాన మావశ్యకమైనను గష్టపడువారియందు ప్రీతియు సహాయము జేయవలెనను తీవ్రేచ్ఛ నుండిన జాలు. ఈ విధము పరోపకారము జేయువారికి, మితిలేని ఈశ్వరానుగ్రహము గలుగును.

అదృశ్యసహాయులు మరణము నొంది, అనగా స్థూల దేహమును వదలి భువర్లోకమును బ్రవేశించుతఱి, వారి కచ్చ టేమియును గ్రొత్తగాని, విచిత్రముగాని యుండదు. వారికి కృతజ్ఞత జూపువా రనేకులు, తమకు దినములో మూడవ భాగము (నిద్రించువేళ మాత్రము) సహాయము జేయుటకు బదులుగ, తమస్నేహితులు దినమంతయు భువర్లోకములోనుండి అందఱకు సహాయము జేయగలిగియుందురను సంతోషముతో వారిని జుట్టుకొనుదురు. అదృశ్యసహాయులకు కూడ తాము దినదినము భువర్లోకపు పనిని వదలి భూలోకమునకు బోవు నవసరము నిలిచిపోయినందు కత్యంతానందము బొందుదురు.

భూలోకవాసులగు పరమగురువుల శిష్యులు భువర్లోక సువర్లోకములలోని వారికి సహాయము చేయదలచినప్పుడు

స్థూలకామదేహములను వదలి మనోదేహముతో స్వర్లోక మున మాత్రము సంచరించుచుందురు. భువర్లోకమున బనిచేయ నావశ్యకమైనపుడు తాత్కాలిక ఉపయోగమునకు నచ్చట యొక కామరూపమును నిర్మాణముజేసికొని పరోపకారము జేయుదురు. ఆ కార్యము పరిపూర్తికాగానే యారూపమును నశింపజేయుదురు.

మహాత్ములయొద్ద శిష్యత్వముబొందని వారెవ్వరికిగాని, సాధారణముగ తమ మనోదేహములను స్వేచ్ఛగా నుపయోగ పరచుటకు నలవికాదు. ఏలయన దానికి మననము, పూనికతో బనిజేయుటయం దభ్యాసము నత్యావశ్యకము. సామాన్య మనుష్యులు స్వర్లోకమున దమసంకల్పరూపములచే జుట్టబడి యుందురు. వారాలోకములోని యావద్వస్తువుల నా సంకల్ప రూపములద్వారానే జూడగలుగుదురు. దీనియందు వారి కేలాటిస్వేచ్ఛలేదు. వారి సంకల్పములు శుద్ధమైనవి యయిన యెడల తత్సంబంధమైన రూపములు ఆజీవుల పురోవృద్ధికి సహా యకరములుగ నుండును. దుస్సంకల్పులైనవారికియవి బాధకర ములుగ నుండును. కనుక స్వర్గలోకమున తమ ఇష్టానుసారము తిరిగి అచ్చటిసంగతుల గమనించుటకు వారికి శక్తిజాలదు. భూలోకవాసులు తమ మనోదేహములతో బనిజేయునప్పుడు వారి స్థూలకామదేహములు నిద్రించున ట్లుండును. అవి దుష్ట భూతముల పాలుపడకుండుటకై వాటిచుట్టు అవశ్యకమైన యెడల నొకయావరణము నిర్మించుదురు. లేక ఆ దేహములకే

దుష్టభూతములవలన గలుగుబాధల స్వయముగా నివారించు కొనగలశక్తి నిత్తురు. దీనికే మన కర్మకాండయందును, మంత్ర శాస్త్రమందును "దిగ్బంధము, కవచము" అని పేర్లు ఇవ్వబడి యున్నవి. మననధ్యానాదులచే ప్రతిమనిషియు భువర్లోక సువర్లోకములలో వ్యవహరించుశక్తి సంపాదించగలుగుదురు. అయితే యది ఎంతకాలమునకు వచ్చునని యెవ్వరును జెప్ప జాలరు. ఆశక్తి వారి పూర్వకర్మయును, ఇప్పుడు వారు జేయు పురుషప్రయత్నము ననుసరించి యుండును.

మృతినొందినవారు కొందఱు భువర్లోకమున బ్రయత్న పూర్వకముగా క్రొత్తవిద్యల నేర్చుకొనుదురు. వారికి మృతి బొంది భువర్లోకములో నుండువా రెవరైనను గాని, లేక నాలోకములో స్వేచ్ఛగా తిరుగగలిగిన భూలోకవాసులు గాని, యావిద్యల నేర్పవలయును. కాన విద్యయందు విశేష యభిరుచిగలవారలకు, గంధర్వగణములలో గొందఱు సంగీత మును నేర్పుదురు.

భూలోకమున నుండువా రొక్కొకరు నేదో ఒక కాల మున గష్టముల బడియే యుందురు. అట్టిసమయముల దమకష్ట ముల నివారించుటకై ఇతరులు వచ్చి సహాయము జేయవలయు నని వారు గోరుదురనుటకు సంశయము లేదు. అట్టి సహా యము జేయువారియందు కొంచెమైనను భ్రాతృభావమున్న గాని, ఇతరులకు సహాయము జేయుటకు వారికి బుద్ధి బుట్టదు.

కావున మనము కూడ, లోకములోనుండువా రందఱు త్రైలోక్యకుటుంబిని యనబడు జగన్మాతయొక్క బిడ్డలమనియు, ఆకారణమున మనమందఱము సహోదరులమనియు స్పష్టముగ తెలిసికొని ఒకరికినొకరు సహాయము చేయుచుండవలెను.

మనుష్యులు మృతినొందిన పిదప వారు చేరు భువర్లోక సువర్లోకములయొక్క స్థితిగతులును, అచ్చట వారు వ్యవహరించుటకు పొందియుండు ఉపాధులును, అజ్ఞానమున వారు భువర్లోకమున బడునట్టి బాధలును, అదృశ్యసహాయులు ఏవిధమున నితరులకు సహాయముజేయుటయు, మొదలగు విషయముల నన్నిటిని బాగుగ తెలిసికొనినవారు, మరణానంతరము సామాన్యజనులు బడునట్టి యిడుముల దప్పించుకొనుటయే కాక, తా మదృశ్యసహాయసంఘమువారిలో జేరి యుల్లోకములలో నుండువా రందఱికిని సహాయము జేయుటకు ఇప్పటి నుండియే ప్రయత్నించదగు. కనుక ఎల్లరును నీవిధమున నభ్యసించుదురని వేడెద.

పదుమూడవ అధ్యాయము

ఋషులు జీవన్ముక్తులు

ఋషులన నెట్టివారు?

ఋషులన పరిపూర్ణులగుమానవులు. వారికే జీవన్ముక్తులని మఱియొక పేరు. ప్రపంచమునందలి మతములన్నియు, అట్టి పరిపూర్ణులగు మహాత్ము లున్నవారని బోధించుచున్నయవి. మతస్థాపకులందఱు అట్టి పరిపూర్ణులనియే సామాన్యముగ నెన్నబడుదురు. హిందూమతమున, అనగా, సనాతనధర్మగ్రంథములయందు అట్టిమహాత్ములను గుఱించి స్పష్టముగ నిరూపింపఁబడియుండగా ఇక్కాలమున పెక్కండ్రు మహాత్ములన్నను, ఋషులన్నను అట్టివారును గలరా యని సందేహించుట మాత్రము గాక, పరిహాసము చేయుచున్నారు. అట్టి దురవస్థ మన దేశమునకు ప్రాప్తించినందున, ఋషులున్నారా ఉండినచో వారెట్టివారు అను విషయమును గుఱించి యుపన్యసించవలసి వచ్చినది. ఋషు లున్నారనుటకు శాస్త్రగ్రంథములయందు పెక్కుప్రమాణములు గలవు. ఇక్కాలమునను అట్టిమహాత్ముల సందర్శనముచేసి వారి యనుగ్రహమునకు పాత్రులైనవారు అనేకులు గలరు. మఱియును అట్టిమహానీయు లుండుట యుక్తి

యుక్తముగను ఉన్నది. మొట్టమొదట శాస్త్రములయందలి ప్రమాణములను చూచెదము. భగవాన్ శ్రీశంకరాచార్యులు వివేకచూడామణియందు అట్టివారిని గుఱించి వ్రాసియున్నారు:—

శాంతా మహాంతో నివసంతి సంతో
వసంతవల్లోకహితం చరంతః,
తీర్ణాః స్వయం భీమభవార్ణవం జనాన్
అహేతునాఽన్యానపి తారయంతః.
అయం స్వభావస్స్వతఏవ యత్పరశ్ర
మాపనోదప్రవణం మహాత్మనాం,
సుధాంశురేష స్స్వయమర్కకర్కశ
ప్రభాభితప్తామవతి క్షితిం కిల.

శాంతులును, మహాత్ములును, వసంతునివలె (అనఁగా, స్వప్రయోజన మపేక్షించకయే) లోకహితముకొఱకు ప్రవర్తించువారును, భయంకరమైన సంసారసముద్రమును దాటియును హేతువులేకయే ఇతరులను తరింపఁజేయువారు ఇప్పుడును జీవించియుండువారు కలరు. పరుల కష్టములను తొలగించుట వారి నైజగుణము. సూర్యకిరణములచే తపింపఁజేయఁబడిన భూమిని చంద్రుఁడు వచ్చి చల్లగాచేసి రక్షించుచుండలేదా!

పైశ్లోకమున—"నివసంతి సంతః" ఇపుడును జీవించియుండువారు, "లోకహితం చరంతః" లోకహితముకై

ప్రవర్తించువారు, "తీర్ణాస్స్వయం భీమభవార్ణవం" సంసార సముద్రమును తరించినవారు,—ఈ వాక్యములవలన ముక్తులైనవారు లోకసంగ్రహమునుద్దేశించి యెపుడును పనిచేయువారు ఇపుడుసైతమున్నారని స్పష్టము.

మఱియును 'యావదధికారం ఆధికారికాణాం' అను వ్యాససూత్రమునందును, పరిపూర్ణులై ముక్తులైన సిద్ధపురుషులు, ఆధికారికులై లోకసంరక్షణ కార్యమునందున్నవారని నిరూపింపఁబడియున్నది. పూర్వకల్పమున అపాంతరతముఁడను మహాత్ముఁడే యీవల కృష్ణద్వైపాయనవ్యాసులై ఆధికారిక వర్గమున పనిచేయుచున్నారని భాష్యకారులు వ్రాసియున్నారు.

ఇదిగాక—

"అశ్వత్థామా బలి ర్వ్యాసో హనుమాంశ్చ విభీషణః,
కృపః పరశురామశ్చ సప్తైతే చిరజీవినః."

అను ప్రసిద్ధశ్లోకము ఎల్లరకు విదితమేగదా! శ్రీమద్భాగవతమున:—

"దేవాపి శ్శంతనో ర్భ్రాతా మరు శ్చేక్ష్వాకువంశజః,
కలాపగ్రామ ఆసాతే మహాయోగబలాన్వితౌ.
తావుపేత్య కలేరంతే వాసుదేవానుశిక్షితౌ,
వర్ణాశ్రమయుతం ధర్మం పూర్వవత్ప్రథయిష్యతః."
(౧౨-3-3౭,3౮)

శంతనమహారాజుసోదరుఁడగు దేవాపియును ఇక్ష్వాకువంశజుఁడగుమనువును మహాయోగబలముతోఁగూడి కలాపగ్రామమున నున్నవారు. వారిరువురు వాసుదేవుని యాజ్ఞమేరకు కలియుగాంతమున వర్ణాశ్రమధర్మములను పూర్వమున్న విధమున పునః స్థాపింతురు.

ఈ మహానుభావులు కలియుగాంతమువరకు ఉండి, లోకమున పరిశుద్ధమగు సనాతనధర్మమును ఉద్ధరించుటకై పని చేయుదురని స్పష్టముగ నున్నది. కఠోపనిషత్తునందు:—ఉత్తిష్ఠత జాగ్రత ప్రాప్యవరాన్ నిబోధత. లెండు, మేల్కొనుడు, మహాత్ములైన గురువులను ఆశ్రయించి జ్ఞానమును ఆశ్రయించుడు.

ఇన్ని గ్రంథములయందు సూచించిన గురువులు సామాన్యశాస్త్రజ్ఞులు గారుసుమా! శ్రీభగవద్గీతాశాస్త్రమున సూచించినట్లు

ఉపదేక్ష్యంతి తే జ్ఞానం జ్ఞానినః తత్త్వదర్శినః. ౪-౩౪.

వారు జ్ఞానులు మాత్రమేగాక "తత్త్వదర్శులు" అనగా తత్త్వమును ప్రత్యక్షముగ అనుభవరూపముగ చూచినవారు.

ఇట్టి ఋషులు జీవన్ముక్తులు. ముక్తులై భూలోకమున స్థూలశరీరధారులై యుండువారు. కావుననే జీవన్ముక్తు లనఁబడుదురు. స్థూలశరీరమును వదలినముక్తులు విదేహముక్తు లనఁబడుదురు. ఋషులని పిలువబడువారు స్థూలశరీరధారులు

గాన, వీరుమనుష్యవర్గములోనివారని స్పష్టము. కావుననే గదా ఆర్యులచే చేయఁబడు నిత్యయజ్ఞములలో ఋషియజ్ఞము చేయునపుడు "నివీతీ భూత్వా" యజ్ఞోపవీతమును దండగా వేసికొని తర్పణముచేయు సంప్రదాయము "నివీతిర్మనుష్యాణాం" అను శ్రుతి ననుసరించి, మనుష్యవర్గమునందలివారి నుద్దేశించిచేయు కర్మములయందు జందెము 'నివీతి'గా ధరించవలెను. ఋషియజ్ఞమున ఋషితర్పణమునను, నవఋషిహోమాదికర్మములందు జందెము దండగా ధరింతురు. ఇందు వలన ఋషులు స్థూలశరీరముతో నుండువారని నిస్సందేహము.

అయితే ఇక్కాలమున వారిదర్శనము మనకేల కాలేదని యడుగవచ్చును. వారిదర్శనము యథార్థముగా నపేక్షించి వారిదర్శనమువలన ప్రయోజనమును పొందగలుగు యోగ్యతను సంపాదించుకొనిన వారలకు వారిదర్శనము సిద్ధము. దర్శనము కావలయునని కోరికమాత్రము గలిగి అట్టి పుణ్యమునకు వలయు చిత్తశుద్ధికై యత్నించక, యిష్టానుసారముగ వర్తించుచు స్వార్థపరులై ఇంద్రియనిగ్రహము లేక విషయలోలురై యుండువారలకు వారిదర్శనముగలుగవలెనన్న కలుగనేరదు వారిమార్గము నవలంబించి, స్వార్థత్యాగులై, లోకసంగ్రహమే ముఖ్యోద్దేశ్యముగ జీవించుచు, తమశక్తిసామర్థ్యములను, తమ కరణ భోగములను, అనగా శరీరమును, ఇంద్రియమనోబుద్ధులను, తనకుగలద్రవ్యాదులను పరోపకారమునకేయుపయోగిం

చుచు 'పరోపకారార్థ మిదం శరీరం' అనున్యాయమునకు దృష్టాంతములుగ నుండువారలకు వారిదర్శనము సిద్ధము. అట్లు వారిదర్శనభాగ్యమును పొందిన పుణ్యాత్ములు ఇపుడును లోకమున ననేకులు గలరు. దివ్యజ్ఞానసమాజము స్థాపించిన శ్రీమతి బ్లవ్యాట్స్కీ అమ్మగారును, ఇపుడా సమాజాధ్యక్షులు శ్రీమతి ఆనిబెసెంటు అమ్మగారును, శ్రీయుత యోగీ చార్లస్ లెడ్బీటరు గారును, సి. జినరాజదాసుగారును, మఱియు పెక్కండ్రు ఆమహాత్ముల అనుగ్రహపాత్రులై వారిని సందర్శించి తమ అనుభవమును లోకమున బాహాటముగ చాటించుచున్నారు. వారినోటిమాట మాత్రముకాక, వారీలోకమున సాధించిన కార్యములను యోచించి చూచినను, వారిజ్ఞానము, వారి శక్తి, సామాన్య మానవశక్తికంటె విశిష్టమైనదియు, మహాపురుష ప్రసాదసాధ్యమేగాని యితరము గాదని స్పష్టము. వారి వాక్యములు, మనబోటివార్లకు పరోక్షములగు ఆప్త వాక్యములైనను, వారలకు ప్రత్యక్షప్రమాణము. వారు చెప్పినమాత్రమున మేము నమ్మవలయునా! వ్రాతగ్రంథముల యందు వ్రాసినమాత్రమున మేము నమ్ముదుమా? అను వారలకు, అంతమాత్రమున నమ్మనక్కరలేదు. బుద్ధినుపయోగించి యుక్తి యుక్తముగ నుండినచో నమ్మవచ్చునుగాని గ్రుడ్డివానివలె నమ్ముట అనుపయుక్తము. ఇట్టివిషయములు కొన్ని బుద్ధిగ్రాహ్యములు. వారలు స్థూలశరీరముతో నుండుస్థలములకు మనము

పోగలిగినచో వారు మనకు దృష్టిగోచరులేగాని ఇచ్చటనుండి యెచ్చటనోయుండు ఋషులు దృషి గోచరులు కావలెననుట అసంభావితము అయినను, పైన సూచించిన రీతిని వారియను గ్రహమును పొందినవారలకు వారలు ఎచ్చటదలచిన నచ్చట దృష్టిగోచరులు కాగలరు. వారియోగబలముచే ఏకకాలమున పెక్కుశరీరములను కల్పించుకొని శిష్యకోటికి ప్రత్యక్షమయ్యెడి శక్తి వారలకు కలదు. కావున అట్టియోగ్యత సంపాదించుకొనువరకు వారిని బుద్ధియుక్తితో యోచింతము.

ఋషులు పరిపూర్ణులగు మానవులు, జీవన్ముక్తులు, అని పూర్వము చెప్పితిమి. అట్లన నేమి? వారికి మనబోంట్లకును తారతమ్య మేమి? సామాన్యమానవుఁ డెట్టివాఁడు?

మానవుఁడన జీవుఁడు. శరీరము మాత్రము కాదు. శరీరమునందు పనిచేయు ఈశ్వరాంశము జీవుఁడు. ఈశ్వరాంశమన నేమి? ఒకటి రెండు ఉపమానముల సహాయమున గ్రహించదగు.

"యథా సుదీప్తా త్పావకాద్విస్ఫులింగా
స్సహస్రశః ప్రభవంతే సరూపాః,
తథాఽక్షరా ద్వివిధాస్సౌమ్యభావాః
ప్రజాయంతే తత్ర చైవాపియంతి."
(ముండకోపనిషత్)

చక్కగా మండుచుండు జ్యోతినుండి వేలకొలది అదేరూపము

గల నిప్పురవలు పుట్టి యెట్లు బయటవచ్చుచున్నవో, అటులనే అక్షరుఁడగు బ్రహ్మమునుండి సరూపులగు జీవులు వెలువడుచున్నారు...... అనగా బాగుగ వెలుగుచుండు మంటవలె ఈశ్వరుని తలచినయెడల అందునుండి వెలువడు నిప్పురవల వంటివారు జీవులు. అనగా, నిప్పురవయందు గొప్ప మంట యందుండు వేడిమియు వెలుతురును అత్యల్పముగ నుండి, సరియయిన అవకాశము గలిగినపుడు, రవయును గొప్ప జ్యోతి యెట్లగునో అట్లే ఈశ్వరశక్తియంతయు బీజరూపముగ జీవుని యందుండి ప్రపంచమునందనుభవించు వివిధానుభవముల ద్వారా బీజరూపమగు శక్తులు క్రమక్రమముగ వికసించి వ్యక్తముకాగా విస్ఫులింగము జ్యోతియగునట్లు జీవుఁడును ఈశ్వరునంతటివాఁడు కాగలఁడు. ఆదియందు జీవుఁడు కించిజ్ఞుఁడుగ నుండి, బహుకాలానుభవము ద్వారా సర్వజ్ఞుఁడు కావలెను. మొట్టమొదట అల్పశక్తిగలవాఁడు, పరిణామమున సర్వశక్తుఁడు కాదగు. అటులనే బీజరూపముగ నుండు ఆత్మశక్తులన్నియు పూర్ణముగ వికసించి ఈశ్వరునివలె సర్వజ్ఞత్వాది గుణములతో పరిపూర్ణుఁడు కాదగు. ఇట్లు పరిపూర్ణత్వము పొందుటయే పరమపురుషార్థము. అదియే ముక్తి. ఆదియందు ఆవరించియుండిన అజ్ఞానమును పూర్ణముగ పోగొట్టుకొనుటయే సంసారమును తరించుట. అట్లు తరించిన పరిపూర్ణులే మహాత్ములు, ఋషులు. ఇంకొక దృష్టాంతము. గొప్ప వృక్షమువంటివాఁడు భగవంతుఁడు. ఆ వృక్షమునుండి పుట్టు

బీజమువంటివాఁడు జీవుఁడు. వృక్షమునందలి శక్తియంతయు బీజమునందు దాగియున్నది. వృక్షమునందలి శక్తియే ఆతత్త్వమే బీజమునందు ఇమిడియున్నది. బీజము క్షేత్రములో పడి, భూమిలోపలి వేడిమి చెమ్మయు తగిలి, అంకురించి, భూసారమును క్రమక్రమముగ గ్రహించి మొదటి మ్రానువలె పరిపూర్ణ మగును గదా. అట్లె జీవుఁడు, క్షేత్రజ్ఞుఁడు, శరీరములను క్షేత్రమునం బ్రవేశించి, ప్రపంచమున అన్నిలోకములయందు సుఖదుఃఖరూపము లగు శీతవాతాతపములను అనుభవించి, వివిధానుభవములవలన పొందదగు జ్ఞానమను భూసారమును గ్రహించి జీర్ణించుకొని బహుకాలానంతరము పరిపూర్ణత్వమును పొందును. అట్లు పొందిన మహానుభావులే ఋషులు. వారు బహుకాలమునకు ముందు మనవలెనే అజ్ఞులుగ నుండి, మనవలెనే సంసారసముద్రమున ఈది సుఖదుఃఖముల ననుభవించి, జ్ఞానమును పొంది కట్టకడపట పూర్ణులై జ్ఞానస్వరూపులై, భగవత్సము లైనవారు. వారెట్లు పూర్ణులైరో అట్లే వారు నడచిన త్రోవను నడచినచో మనముసైతము ఇపు డెంత అజ్ఞానులుగ నుండినను, వారివలెనే పూర్ణులము కాగలుగుదుమని మనకు వారు త్రోవచూపుచున్నారు.

"తీర్ణాస్స్వయం భీమభవార్ణవం జనాః
అహేతునాఽన్యానపి తారయంతః,"

వారల కీ బ్రహ్మాండమునందు ఇక పొందదగిన జ్ఞానముగాని అనుభవముగాని లేదు. వారు సర్వజ్ఞులు. మనమునైతము అట్లే సర్వజ్ఞులము కాగలము. అట్లు కావలె నను దృఢనిశ్చయము మనకు పుట్టినచో అట్టి తీవ్రమగు ఆశయము పుట్టినది మొదలు, ఆ మహాత్ముల సహాయము మనకు సిద్ధముగ నుండును. ఆకలి కొన్న బిడ్డకు తల్లిసహాయము వలెను, ఆర్తిచెందిన కుమారునికి తండ్రిసాయము అడుగకయే కలుగునట్లు ఆ మహాత్ములు ముముక్షువులకు తల్లియు, తండ్రియు, సఖుడును, విద్యయు, సర్వమును అగుదురు. వారలవలె మనము కావలెననినచో యెట్టి మార్గమును అనుసరించవలెను.

మొట్టమొదట దుర్మార్గప్రవర్తనమును వదలవలయును.

"నావిరతో దుశ్చరితాత్, నాశాంతో నాసమాహితః."

(కఠోపనిషత్)

అనగా దుర్మార్గమునుండి విరమించుకొనవలెను. అసత్యము అన్యాయము పరధనపరదారగ్రహణము మొదలగు అక్రమములను పూర్ణముగ విడువవలెను. మఱియును ఇంద్రియనిగ్రహము మనోనిగ్రహమును అభ్యసించవలెను. న్యాయముగ నార్జించి ధనమును అనుభవించుటయందును ఇష్టానుసారముగ విషయలోలుడుగ నుండక, యుక్తాహార విహారుఁడై యుండవలెను. తన స్వభావమునందు దుర్గుణములను, ఒకటొకటిగ పోగొట్టుకొని వానికి విరుద్ధములగు సుగుణములను

క్రమక్రమముగ బలపరచుకొనవలెను. శ్రీభగవద్గీతలో 16 వ అధ్యాయమున నిరూపించిన ఆసురప్రకృతిగుణము లగు అహంకార-బల-దర్ప-కామ-క్రోధ-పారుష్యములను దంభము అభిమానము మొదలగువానిని పోగొట్టుకొని దైవీసంపద్గుణములను సతతధ్యానాభ్యాసములవలన బలపఱచుకొనవలెను. (ఇవ్విషయముగ ౧౧ వ అధ్యాయమున విపులముగ వ్రాయబడియున్నది.)

ఇట్లు దినదినము భగవద్ధ్యానము చేయుటవలనను, అతి జాగరూకతతో తనయొక్క దినచర్యను పరిశీలించి నడవడికను పరిశుద్ధము చేసికొనుటవల్లను చిత్తశుద్ధి సాధించదగు. అట్లు అభ్యసించుచు రానురాను, కామక్రోధములు తగ్గను తగ్గను, స్వార్థపరత్వము కొంచెకొంచెముగ తగ్గి స్వార్థత్యాగము బలపడును. ఆదియందు అన్ని కార్యములను స్వప్రయోజనమునకు స్వలాభమునకై చేయుచుండి, క్రమముగ లాభాలాభములనే లెక్కించుటకు మారుగ స్వధర్మమునే యోచించుట ప్రారంభించును. కర్తవ్యములగు కర్మము లన్నియును, ధర్మములని జాగ్రతతో చేయును. ప్రపంచముయొక్క అభివృద్ధికై పాటుపడును. అపుడు నిష్కల్మషమగు మనస్సుతో పరోపకారము చేయుచు ఉదారస్వభావము గలవాఁడగు. సర్వకార్యములను ఈశ్వరార్పణబుద్ధితో చేయును. సమస్తభూతములు, ఈశ్వరునిబిడ్డలుగ నెంచి అట్టి జగత్కు

టుంబమునందలి భూతములసేవయే జగత్కుటుంబియగు భగవంతుని కైంకర్యముగ భావించి తనజ్ఞానము శక్తిసామర్థ్యములు సర్వమును లోకసేవయందు వినియోగించుచు లోక సంగ్రహపరుఁడగు.

"యో హి మాం సర్వభూతేషు సంతమాత్మాన మీశ్వరం,
హిత్వాఽర్చాం భజతే మౌఢ్యాత్ భస్మన్యేవజుహోతిసః"
(భాగవతము 3-వ స్కంధము)

"అనిశము సర్వభూతహృదయాంబుజవర్తియనందనర్చు నీ
శు నను నవజ్ఞసేసి మనుజుం డొగి మత్ప్రతిమార్చనావిడం
బనమున మూఢుఁడై యుచితభక్తిని నన్ను భజింపఁడేని న
మ్మనుజుఁడుభస్మకుండమునమానక వ్రేల్చినయట్టివాడగున్."
(ఆంధ్ర భాగవతము)

సర్వభూతముల హృదయములందు నివసించియుండు ఈశ్వరుని నన్ను అలక్ష్యముచేసి, ప్రతిమార్చనమున మునిఁగిన మూఢుఁడు చేయు అర్చనము బూడిదలో చేసిన హోమముతో సమము. అట్టి భగవత్కైంకర్యము అంత ఎక్కువ ఫలదాయకము కాదు. భూతసేవయే నిజమైన ఈశ్వరసేవ అని శ్రీకపిలాచార్యుఁడు తల్లియగు దేవహూతికి బోధించియున్నాఁడు. అట్లు భూతసేవయె ముఖ్యధర్మముగ లోకమున వర్తించును.

ఇట్టి యున్నతస్థితి యొకజన్మమున పొందుట సాధ్యము కాదుగదా! నానాదేశములయందు, నానామతములయందు,

నానాజాతులయందు, స్త్రీశరీరముతో, పురుషశరీరముతోను పుట్టి వివిధములగు అనుభవములను పొంది ఆయాఅనుభవముల వలని జ్ఞానము జీర్ణించుకొని, అన్ని విధములగు అనుభవములు గలవాడగుటచే, అందఱి కష్టసుఖములను తెలిసికొనశక్తిగలిగి, అందఱితో తాదాత్మ్యము చెందగలవాడగు. అట్టివారికి జాతిమతవైషమ్యములు లేశమైన నుండవు. అందఱియందును సమబుద్ధిగలిగి, భగవద్భక్తి, భూతదయ, సత్యము, ఆర్జవము మొదలగు గుణములనే ఎక్కుడుగ సంభావించుచు సమస్తజీవులను సోదరులుగ భావించి భూతసేవ చేయును.

ఇట్టి పదవికివచ్చిన జీవుఁడు, పైన సూచించిన మహాపురుషుల కటాక్షవీక్షణమును ఆకర్షించును. స్వప్రయోజనమును స్వలాభమును మరచి, భూతసేవచేయుటకుఁ బూనుటయే అట్టి మహాపురుషుల అనుగ్రహమునకు పాత్రులగుటకు మొదటిమెట్టు. అట్టివారు మొదట ఋషుల కటాక్షవీక్షణమును కొంచెము ఆకర్షింతురు. అట్టి వీక్షణమునకు అల్పముగనైనను పాత్రులైనవారు ధన్యులు. ఆభూతసేవయందు స్థిరులై, చిత్తశుద్ధికై యెక్కువగ పాటుపడుచురాగా, ఆమహాత్ముల స్వాంతశిష్యకోటిలో నంగీకరింపఁ బడుదురు.

"ధన్యాస్తే భవదీక్షణక్షణగతేః పాత్రీకృతాః స్వీకృతాః."

(వివేకచూడామణి)

(1) ఆమహాత్ముల ఈక్షణక్షణగతికి పాత్రులై (2) వారిచే శిష్యులుగ స్వీకరింపఁబడినవారు ధన్యులు సుమా.

మొదట వారి వీక్షణమునకు పాత్రుడైనవాడు దివ్యజ్ఞాన సమాజగ్రంథములయందు "శిష్యకల్పుఁడు" (probationer) అనియును, ఆపైన స్థిరుడు కాగా, పరమగురువుచే స్వీకరింపఁబడినపుడు, "స్వీకృతశిష్యుఁడు" (Accepted Disciple or Chela) అనియును పేర్కొనఁబడుదురు.

ఇట్టి వారికి సామాన్యముగ స్వప్నమున గాని ఏకాగ్రచిత్తముతో ధ్యానము చేయుసమయమున గాని పరమగురువుదర్శనము కలుగును. సామాన్యముగ స్వప్నకాలమున వారియొద్ద చేరి, వారివలన జ్ఞానమును పొందుదురు.

ఇవ్విధమున మహాపురుషునిచే స్వీకరింపఁబడిన శిష్యునికి వారిదర్శనభాగ్యము గలిగి ఆ "పరమగురు చరణసన్నిధిం" జేరి వారి వాక్యామృతమును గ్రోలుచు వారిసన్నిధిని కైంకర్యము చేయుచు బాహ్యప్రపంచమున ముందుకంటె నెక్కువ శ్రద్ధతో భూతసేవ చేయుచురాగా, కాలానుసారముగ గురుశిష్యులయం దైక్యభావము మఱియు మఱియు హెచ్చి "గురుపుత్రుఁడు" అను పదవిం జెందును. పిదప పక్వకాలమున పరమగురువునొద్ద నిజమైన పరమోపదేశమగును. దీనికే శాస్త్రములందు 'యోగదీక్ష' అని సంకేతము. అదియే యథార్థమగు 'ఉపనయనము' పరమగురువు సమీపమునం జేరుట. ఇదియే క్రొత్తజన్మ. ప్రథమము మాతృగర్భమునుండి జననము. ద్వితీయము గాయత్రీ ఉపదేశము. సామాన్యముగ లోకమున

గురువునొద్ద చేరి బ్రహ్మవిద్యాస్వీకారము చేసి చిత్తశుద్ధికై పాటుపడుట. తృతీయము యోగదీక్ష. సంపూర్ణముగ స్వార్థ త్యాగియై పరమగురువుచే శిష్యుఁడుగ స్వీకరింపఁబడి యథార్థ మగు గాయత్రీవిద్యను పొందుటయే యోగదీక్ష. ఈపదవి దివ్యజ్ఞానసమాజగ్రంథములలో "ఇనిసియేషన్" "రహస్యోప దేశము" అని నిరూపింపఁబడియున్నది. ఈభాగ్యము కలుగు టకు ముందు సాధనచతుష్టయసంపత్తి కొంతమట్టుకైనను సాధించియుండవలెను. ఈసాధనచతుష్టయమువిషయము "పరమ గురుచరణసన్నిధి" యను గ్రంథమున విపులముగ శ్రీశ్రీపరమ గురువులే స్వీయశిష్యుని ముఖమున వెల్లడిచేసియున్నారు. అందుచదువదగు. ఈ యోగదీక్ష (Initiation) ప్రారంభించినది మొదలు అయిదుమెట్లు ఎక్కవలయుననియు, ఒక్కొక్కమెట్టు ఒక్కొక్కక్రొత్త "ఇనిసియేషన్" తో ప్రారంభమవుననియు, అయిదవ "ఇనిసియేషన్" పొందుటయే యథార్థమగు 'జీవన్ముక్తి' యనియును అనుభవజ్ఞులు వ్రాసియున్నారు. ఈ అయిదు రహస్యోపదేశములు వేదాంతగ్రంథములయందు నిరూపింపఁబడియుండు అయిదువిధములగు సంన్యాసములు. (౧) కుటీచకుఁడు, (౨) బహూదకుఁడు, (౩) హంస, (౪) పరమ హంస, (౫) అతివర్ణాశ్రమి. ఈ అయిదవమెట్టే జీవన్ముక్తపదవి. ఈ అయిదుసోపానములు అంతరంగధర్మములుగాని బాహ్య చిహ్నములుకావు. ౧. ప్రవృత్తిమార్గమును వదలి నివృత్తి మార్గమున కొంతమట్టుకు నడచి, స్వార్థత్యాగియై పారమార్థిక

ధర్మమే స్వధర్మముగ ఆశ్రయించుట. ౨. పరమార్థతత్త్వమును కొంతమట్టుకు స్వానుభవముచే నెఱింగి, తనకు ప్రత్యక్షముగ తెలిసినజ్ఞానము లోకుల ఉద్ధారణమునకై వినియోగించుచు లోకమున పామరుల కుపదేష్టయై, మార్గదర్శియై నావారు నాదేశము అను అభిమానమును పూర్ణముగ వదలుట. 3. తాను ఈశ్వరాంశమను జ్ఞానము స్వానుభవముచే ప్రత్యక్షముగ తెలిసి, దేహము, ఇంద్రియములు, మనస్సు, బుద్ధి, ఇవి యన్నియును అనాత్మస్వరూపములను జ్ఞానము స్ఫురించుట. (హంస అనగా-'అహం-సః' నేను బ్రహ్మస్వరూపుఁడను) ఆ జ్ఞానమే పూర్ణముగ స్థిరమగుటయే నాల్గవసోపానమగు పరమహంసపదవి. ఆస్థితికి వచ్చినపిదప అయిదవమెట్టుఎక్కి అతివర్ణాశ్రమి, అవధూత, జీవన్ముక్తుఁడు అనునామముల బరగుఋషి.

వీరలే గీతాశాస్త్రమునందు సూచింపఁబడిన స్థితప్రజ్ఞుఁడు, భగవద్భక్తుఁడు, గుణాతీతుఁడు. అట్టి మహనీయులు భగవత్సములై బ్రహ్మవిద్యానిధులై లోకమునపామరజనోద్ధారణమే ముఖ్యోద్దేశ్యముగ శరీరధారులై ఏకాంతస్థలములయందుండియు లోకసంగ్రహమే స్వధర్మముగ నెంచి యోగ్యులగు శిష్యులద్వారా లోకమున పనిచేయుదురు.

వీరలు ఆదినుండి పరుల యుద్ధారణమునకే జీవించుచు, భిన్నభావమును పూర్ణముగ వదలి, లోకసుఖమే తమసుఖము, లోకదుఃఖమే తమదుఃఖముగ భావించుచు ఈ యున్నతపదవి

చెందినపిదప, బ్రహ్మాండమున తాము పొందదగినజ్ఞాన మించు కయైనను లేక పోయినను, తామనుభవించని క్రొత్తయనుభవ మొక్కటియు లేకున్నను, తమ చిన్న సోదరులగు మనబోటి అజ్ఞులను విడిచిపో నిష్టము లేక "పరశ్రమాపనోదనము" నందే యత్యంత బ్రహ్మానందము ననుభవించుచు లోకమును కాచి యున్నవారు. ఇట్టి యున్నతస్థితియే యథార్థమగు వైకుంఠము. ఇదియే కైలాసము ఇదియే బ్రహ్మాత్వము. ఇదియే "సర్వాత్మత్వ మహావిభూతిసహితం స్యాదీశ్వరత్వం" అని శ్రీదక్షిణామూర్తి స్తవమునందు నిరూపింపఁబడిన పదవి. ఇట్టిపదవి నొందినవారికి వైకుంఠ కైలాసములు అరచేతియం దున్నవి. అనగా వారె చ్చట నుండినను అదియే వైకుంఠము.

అట్టి మహనీయు నొకని వర్ణించుచో శ్రీమతి బ్లవాట్స్కీగారు ఇట్లు వ్రాసియున్నారు.—

అందరికంటె ముందు గమ్యస్థానము ద్వారమును చేరి యును ద్వారమును దాటుటలో కట్టకడపటివాఁడు.

అనగా తాను అందఱికంటె ముందు పరిపూర్ణుఁడైనను తాను ఆనిర్వాణసుఖము ననుభవించుటను విడిచి, పామరులను తరింపచేయుటయే కార్యముగ ప్రపంచమును కనిపెట్టుకొని ఒకరొకరినిగ దాటించుచున్న వారనియర్థము.

శాస్త్రప్రమాణములవలనను, అనుభవజ్ఞులగు కొందఱి సాక్ష్యమువలనను, యుక్తిసాధనమువలనను అట్టిఋషులు,

మహాత్ములు, జీవన్ముక్తు లున్నవారని స్పష్టమగుచున్నది. అట్టి శుభవార్త ముముక్షువులమగు మనబోటివారల కెంత యుత్సాహదాయకమో యోచింపుడు. అట్టివారు మనబోటి వారల సద్గతియు, జగత్తు అభివృద్ధియును సమకూర్చుచు సదా పాటుపడుచుండ, మనకు వారిసహాయము సిద్ధముగదా. ఆధైర్య మును మన మవలంబింతము. వారి ధర్మములను, వారిలక్షణము లను అనుభవజ్ఞులగువారు మన యుపయోగమునకై వ్రాసిన గ్రంథములద్వారా తెలిసికొనెదము. శ్రీభగవద్గీతా శాస్త్రము నందు ౨, ౧౨, ౧౪ వ అధ్యాయములయందు నిరూపింపఁబడిన స్థితప్రజ్ఞ, భక్త, గుణాతీత లక్షణములను చక్కగ గమనిం తము. ౧౬ వ అధ్యాయమున సూచింపఁబడిన దైవీసంపద్గుణము లను అభ్యసింతము. పరిపూర్ణులగు మహనీయులను, వారిలక్ష ణములను ధ్యానించుటవలన, వారి యనుగ్రహమును పొందు టయే గాక "యద్భావం తద్భవతి" అను న్యాయమునుబట్టి వారిలక్షణములు నొకటొకటిగ మనస్వభావమునందు స్థిర పడును. మనమును కాలానుసారముగ, ఆలక్షణములను గల వారమై, ముందు సూచించిన రీతిని, ఆమహనీయుల కటాక్ష వీక్షణమునకు పాత్రులమై శిష్యకల్పులమై తరువాత స్వీకృత శిష్యులమై, తత్పుత్రులమై, వారలవలన "రహస్యోపదేశము" ల వరుసగ ఒకటి, రెండు, మూడు, నాలుగు, సోపానముల నెక్కి కట్టకడపట వారివలనే మనవెనుక రాబోవు వారలకు పరిపూర్ణసహాయము చేయగలవార మగుదుము గాక.

అట్టి మహోన్నత పదవిని పొందినపిదప చేయవలసిన కర్తవ్యమేమో మురిదే స్పష్టముగ సూచింపఁబడియున్నది. శ్రీమద్భాగవతమునందు:—

"శివాయ లోకస్య భవాయ భూతయే
య ఉత్తమశ్లోకపరాయణా జనాః.
జీవంతి నాత్మార్థ మసౌపరాశ్రయం...కళేబరం,"

అని చెప్పఁబడియున్నది. ఉత్తమశ్లోకపరాయణులైన మహాత్ములజీవనము లోకముయొక్క మంగళము, అభివృద్ధి, విభూతి కొఱకేగాని స్వార్థమునకు కాదు. వారల శరీరము పరుల కాశ్రయము. రంతిదేవునివలె, సకలదేహధారుల దుఃఖమును తాము భరించి, వారలనందరను దుఃఖరహితులనుగా చేయుటకు యత్నించుచుందురు. మహాపాపులగు అజ్ఞులయందు మఱి యెక్కువ కనికరముతో, వారితో తాదాత్మ్యము చెంది వారి పాపములను తమపాపములుగ భావించి, వారల నాపాపస్వభావమునుండి తప్పించుటకు వారికి వలయు తెలివి, స్థైర్యము, ధైర్యము, పూనిక వీని ననుగ్రహించి వారిని సైతము తమ భ్రాతృలుగ నెంచి కటాక్షించి రక్షింతురు. అట్టి మహాభాగ్యమునకై సర్వదా సర్వభావముల భావించుచు, సదా యతనశీలులమై లోకసేవాసామర్థ్యమున పూర్ణులమగుదుముగాక.

చెన్నపురి: వావిళ్ల రామస్వామిశాస్త్రులు అండ్ సన్స్‌వారి
'వావిళ్ల' ప్రెస్సున ముద్రితము.—1937.

వసంత ఇన్‌స్టిట్యూట్ ఆధునిక గ్రంథములు

తెలుగు గ్రంథములు

బ్రహ్మవిద్యాదర్పణము—చి. రామయ్యగారిచే రచితము. ఇందు హిందూమతసిద్ధాంతము థియాసాఫీదృష్టితో చక్కగ ఉపపాదింపబడియున్నది. రెండవకూర్పు. సవరింపబడినది.	1	4	0
దివ్యజ్ఞానసారము—చిట్టమూరు రామయ్యగారు థియాసాఫీనిగురించి వ్రాసిన ఉపన్యాసములు.	0	8	0
బ్రహ్మవిద్యాసారము—యోగీ లెడ్‌బీటరుగారి "An Outline of Theosophy." అ. మహాదేవ శాస్త్రిగారిచే ఆంధ్రీకృతము.	0	10	0
వేదోక్త ధర్మతత్త్వము—అ. మహాదేవశాస్త్రిగారిచే రచితము. ఇందుముఖ్యములైన హిందూమతాచారముల తత్త్వము మూలప్రమాణానుసారముగ నిర్ణయింపబడియున్నది.	0	6	0
రామాయణసారము—శ్రీ బెసంటమ్మగారి యుపన్యాసములు. వి. గోపాలయ్యగారిచే ఆంధ్రీకృతము.	1	0	0
భక్తియోగము—జం. శ్రీనివాసరావుగారిచే రచితము.	0	8	0
సంచిత ప్రారబ్ధ ఆగామి కర్మలు— ,,	0	12	0
ఉపనయన - వివాహప్రయోగము—అ. మహాదేవ శాస్త్రులచే గృహ్యసూత్రములనుండి సంగ్రహింపబడినది. (దేవనాగరలిపి)	0	8	0
శ్రీమద్భగవద్గీతా తత్త్వజ్ఞాన దీపిక—శ్రీమద్భగవద్గీతనుగురించి స్వామి టి. సుబ్బారావుగారి ఇంగ్లీషు ఉపన్యాసములకు దిగవిలి తిమ్మరాజుగారి ఆంధ్రీకరణము.	1	4	0
ఆత్మవిచారము—అద్దంకి సీతారామశాస్త్రులగారిచే రచితము. థియాసాఫీనిగురించినది. హిందూశాస్త్రవచనములు పెక్కుగ నుదాహృతములు. పూర్వభాగము	1	8	0
ఉత్తరభాగము	1	8	0

మోక్షమార్గప్రదీపిక—"మార్గజ్యోతి" (Light on the Path) అను గ్రంథమునకు ఆంధ్రవ్యాఖ్య. రాయిసాహెబు జి. శంకరరావుగారిచే రచితము. 2 4 0

హిందూమతసారసంగ్రహము : బ్రహ్మవిద్య—
అనీబెసెంటమ్మగారి ఇంగ్లీషు ఉపన్యాసములకు చిట్టమూరు రామయ్యగారి యాంధ్రీకరణము.

1 ప్రతి	0	2	0	25 ప్రతులు	1	12	0
12 ప్రతులు	1	0	0	50 ,,	3	0	0

మీలోకము, మాలోకము—(స్వార్థము : పరార్థము)- శ్రీ బెసెంటమ్మగారి 1922 వార్షిక సమ్మేళనమందలి రెండు ఉపన్యాసముల సంగ్రహము. చి. రామయ్యగారిచే రచితము. 0 3 0

భారతసమాజీయ నిత్యపూజావిధానము—ఆంధ్రటీకా తాత్పర్యసహితము 0 4 0

25 ప్రతులు	5	8	0	50 ప్రతులు	10	0	0

శ్రీ కృష్ణాజీగారి గ్రంథములు

విజ్ఞాన సరోవరము :	అనువాదకుడు, చిట్టమూరు రామయ్య.		0	4	0
పరమగురుచరణసన్నిధి :	,,	,,	0	4	0
ప్రమాణమెద్ది?	అనువాదకుడు,గుంటూరు వెంకటసుబ్బారావు		0	4	0
బంధవిముక్తజీవితము :	,,	,,	0	4	0
ఆనందసామ్రాజ్యము :	,,	,,	0	8	0
ఇప్పుడే :	,,	,,	0	12	0

వలయువారు అడయారు, వసంత ఇన్‌స్టిట్యూట్ వారి ఆఫీసుకు వ్రాసి తెప్పించుకొనవచ్చును.